การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครอง
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

THE GOVERNMENT OF THE SANGHA ACCORDING TO THE SAPPURISDHARN PRINCIPLE OF THE ABBOT IN PRACHANTAKHAM DISTRICT, PRACHINBURI PROVINCE

PHRAADIREK USHUJARO (NA.NAKORNPANOM)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE MASTER DEGREE OF POLITICAL SCIENCE

FACULTY OF SOCIAL SCIENCES

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี
ชื่อนักศึกษา	:	พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)
ชื่อปริญญา	:	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
พุทธศักราช	:	2566
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	รองศาสตราจารย์ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะสังคมศาสตร์ .....

(พระมหาสุรไกร ชินพุทฺธิสิริ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา คล้ายเดช)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....

(รองศาสตราจารย์พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

กรรมการ .....

(ดร. สมภพ ระงับทุกข์)

กรรมการ .....

(ดร. ฐากูร หอมกลิ่น)

กรรมการ .....

(ดร. เกษฎา ผาทอง)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic	:	The Government of the Sangha According to the Sappurisadhamma Principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province
Student's Name	:	Phra Adirek Ushujaro (Na.Nakornpanom)
Anno Domini	:	2023
Degree Sought	:	Master of Political Sciences
Advisor	:	Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik

Accepted by the Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master Degree of Political Science.

Dean of Faculty of Social Sciences .....

(Phramaha Surakrai Jinabuddhisiri)

Thematic Committee :

Chairman .....

(Asst. Prof. Dr. Panya Klaydesh)

Member (Advisor) .....

(Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

Member .....

(Dr. Sompop Rangubtook)

Member .....

(Dr. Thakul Homklin)

Member .....

(Dr. Ketsada Phathong)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : **การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี**

ชื่อนักศึกษา : **พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)**

ชื่อปริญญา : **รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**

พุทธศักราช : **2566**

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : **รองศาสตราจารย์ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก**

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ พระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 179 รูป การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญจำนวน 5 คน (Key Informants) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean; $\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation, S.D.) และทดสอบสมมติฐาน t-test และ F-test ค่าสถิติ ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1) การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ได้ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบพระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิทางธรรมและวุฒิทางโลกต่างกัน มี ความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนบุคลากรที่มีอายุ

พรรษาและวุฒิทางโลก ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

3) ผลจากการสัมภาษณ์แนวทาง การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้ง 8 ด้าน คือ 1.ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี ต้องมีระบบการทำงานที่ดีตามหลักธัมมัญญุตา 2.ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาสต้องใส่ใจในการศึกษาเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องทางพระพุทธศาสนาให้ดีตามหลักธัมมัญญุตา 3.ด้านการจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาสต้องมีความรู้ทางด้านกฎกติกา ระเบียบ แบบแผนต่าง ๆ ตามหลักอัตถัญญุตา 4.ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ เจ้าอาวาสต้องรู้จักแนะนำสั่งสอนพระภิกษุสงฆ์สามเณรและลูกศิษย์ได้และควรสั่งสอนอยู่อย่างสม่ำเสมอ ตามหลักกาลัญญุตา 5.ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ เจ้าอาวาสโดยส่วนใหญ่พร้อมที่จะให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาตามหลักอัตถัญญุตา 6.ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน เจ้าอาวาสมีอำนาจมากที่สุดภายในวัดแต่จะใช้อำนาจพร่ำเพื่อก็ไม่ได้ต้องรู้จักการถนอมอำนาจด้วยตามหลักอัตตัญญุตา 7.ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัดเจ้าอาวาสที่จะต้องใส่ใจและเข้มงวดตรวจขันให้ดีกับผู้ที่เข้ามาขออยู่อาศัยภายในวัดตามหลักปุคคลัญญุตา 8.ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด การที่จะสั่งให้ใครออกไปเสียจากวัดนั้นไม่ใช่จะนึกอยากให้ใครออกไปเสียจากวัดก็ทำได้ตามอำเภอใจต้องมีการพิจารณาว่าบุคคลนี้ทำอะไรผิด ตามหลักธัมมัญญุตา

คำสำคัญ : การปกครองคณะสงฆ์, หลักสัปปุริสธรรม, เจ้าอาวาส

ABSTRACT

Thesis Topic	:	**The Government of the Sangha According to the Sappurisadhamma Principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province**
Student's Name	:	**Phra Adirek Ushujaro (Na.Nakornpanom)**
Anno Domini	:	**2023**
Degree Sought	:	**Master of Political Sciences**
Advisor	:	**Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik**

The objectives this thesis were as follows: 1) to study opinions toward the administration of the Sangha according to the principle of Sappurisadhamma of the abbots in Prachantakham District. Prachinburi Province. 2) to compare the opinions towards the administration of the Sangha according to the principle of Sappurisadhamma of the abbots in Prachantakham District. Prachinburi Province. 3) To suggest guidelines for the administration of the Sangha according to the principle of Sappurisadhamma of the abbot in Prachantakham District. Prachinburi Province It is a mixed research, both quantitative and qualitative, using questionnaires and interviews. The samples used in the quantitative research were monks living in the Prachantakham District Prachinburi Province by using the method to determine the size of the sample By using Taro Yamane's formula, 179 figures were qualitative research by in-depth interview with 5 key informants. The statistics used in the analysis were Frequency distribution, percentage, mean (Mean; $\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and hypothesis test, t-test and F-test, ANOVA statistics.

The results showed that:

1) The Sangha government according to the principle of Sappurisadhamma of the Abbot in Prachantakham District Prachin Buri Province, including all 8 aspects, is at a high level. when considering side by side Sorted in descending order of 3 averages as follows: The side with the highest mean was Regarding the arrangement of religious treasures to be well The provision of reasonable convenience in performing charitable

acts of the people. In terms of organizing the business of the temple to go well, respectively.

2) The comparison results of monks with different age, rainy season, religious maturity and secular maturity. There were overall different opinions towards the administration of the Sangha according to the Sangpurisadhamma principles of the abbots in Prachantakham District, Prachin Buri Province at the statistical significance level of 0.05. Governing the Sangha according to the Sappurisadhamma of the Abbot in Prachantakham District Prachin Buri Province as a whole is not different.

3) Results from guideline interviews Sangha administration according to the Sappurisadhamma of the abbot in Prachantakham District Prachinburi Province The opinions were consistent in all 8 aspects: 1. Maintenance of the temple to be good. There must be a good working system according to the Dharmamanyuta principle. 2. The abbot must pay attention to study and learn about Buddhist matters well according to the principle of Dhammanyuta. 3.The abbot must have knowledge of the rules, rules, regulations, patterns according to the Attanyuta principle. 4. The abbot must know how to teach monks, novices and disciples and should teach regularly. 5.The aspect of being engaged in the education, training and teaching the discipline to the monks and laypeople. Most abbots are ready to provide educational support. 6.The aspect of providing reasonable convenience in making merit for the people. The abbot has the most power in the temple, but he will overuse his power so he doesn't have to know how to conserve power. According to Attanyuta 7.Forbidden monks and laypeople who do not have permission of the abbot to live in the temple. The abbot must be attentive and strict, inspecting well with those who come to ask to live in the temple. According to the principle of Pukkhalanyuta 8. Side orders the monks and laypeople who are not in the abbot's commandment to leave the temple. Ordering someone to leave the temple is not wishing anyone to leave the temple, it can be done arbitrarily. There must be consideration of what this person has done wrong. According to Dhammamanyuta.

Keywords : Sangha Administration, Sappurisadhamma, Abbot

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากหลายท่านและสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าได้เป็นผลสำเร็จผู้ทำวิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ผู้จัดทำวิทยานิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัย พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร. อธิการบดี และผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นผู้อุปการะสนับสนุนด้านการวิชาความรู้ตลอดจนให้คำแนะนาเป็นอย่างดีเสมอมาในการศึกษาในระดับมหาบัณฑิต และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ และคณะอาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตที่เป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาและตรวจสอบและแก้ไขแบบสอบถาม อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาชี้แนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทุกท่านและคณะผู้บริหารงาน ตลอดจนคณะสงฆ์อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี และพระสงฆ์ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นพุทธบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และสุดท้าย ขอกราบขอบพระคุณแม่ นางสาว นงลักษณ์ อรุณรุ่ง ที่เป็นกำลังใจและคอยสนับสนุนในการเรียนมาโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนสำเร็จขอขอบพระคุณครอบครัว ณ นครพนม คุณพ่อวีระศักดิ์ ณ นครพนม คุณครูเนาวรัตน์ รัตนวิทย์ คุณธรรศโชติ รัตนวิทย์ คุณน้าณัชนนท์ อรุณรุ่ง คุณป้าอรพิน อรุณรุ่ง คุณลุงณรงค์ อรุณรุ่ง จ.อ.เฉลิมชัย อรุณรุ่ง และคุณพี่เอกราช ลำน้ำ ที่คอยเป็นกำลังใจเสมอมา

อดิเรก ณ นครพนม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... **จ**

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... **ช**

กิตติกรรมประกาศ ..... **ฉ**

สารบัญ ..... **ญ**

สารบัญตาราง ..... **ฏ**

สารบัญภาพ ..... **พ**

บทที่ 1 บทนำ **1**

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 คำถามการวิจัย 3

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 4

1.4 สมมุติฐานการวิจัย 4

1.5 ขอบเขตของการวิจัย 4

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย 5

1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย 5

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง **9**

2.1 แนวคิดเกี่ยวข้องกับความคิดเห็น 9

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ 11

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรม 27

2.4 การปกครองของเจ้าอาวาสตามหลักสัปปุริสธรรม 37

2.5 บริบทพื้นที่ 40

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 46

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย 51

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย **53**

3.1 วิธีการและขั้นตอนการวิจัย 53

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย 54

3.2.1 การออกแบบการวิจัย 54

3.2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย 54

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 55

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	3.4 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	57
	3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
	3.6 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
	3.7 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	61
	3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล	62
	3.9 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	63
บทที่ 4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	**67**
	4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	67
	4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	67
	4.3 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
บทที่ 5	**สรุป อภิปราย และเสนอแนะ**	**140**
	5.1 สรุปผลการวิจัย	141
	5.2 การอภิปรายผล	148
	5.3 ข้อเสนอแนะ	166
บรรณานุกรม		**170**
ภาคผนวก		**174**
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	175
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบIOC	177
	ภาคผนวก ค แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	184
	ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	196
	ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามแบบและเก็บข้อมูล	200
	ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล	202
	ภาคผนวก ช หนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่ในการทดลองเครื่องมือแจกแบบสอบถาม Tryout	214
	ภาคผนวก ซ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา	226
	ภาคผนวก ฌ การวิเคราะห์ค่าดัชนี	232
ประวัติผู้วิจัย		**233**

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
4.1	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	68
4.2	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพรรษา	69
4.3	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิทางธรรม	69
4.4	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิทางโลก	70
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน	71
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี	72
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี	73
4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี	74
4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.10	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์	76
4.11	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน	77
4.12	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด	78
4.13	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด	79
4.14	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามอายุ	80
4.15	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามอายุ	81
4.16	ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ.....	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.17	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ	82
4.18	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)	82
4.19	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ	83
4.20	แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ	84
4.21	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)	84
4.22	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ	85
4.23	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ	85
4.24	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามอายุ	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.25	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามอายุ....	86
4.26	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามอายุ	87
4.27	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามอายุ.	87
4.28	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามอายุ	88
4.29	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามอายุ	88
4.30	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามอายุ	89
4.31	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามอายุ	89

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.32	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามอายุ	90
4.33	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามอายุ	90
4.34	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามอายุ จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	90
4.35	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกพรรษา	91
4.36	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามพรรษา	91
4.37	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา	92
4.38	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ	92
4.39	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.40	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา	93
4.41	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา	94
4.42	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา	94
4.43	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา	95
4.44	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามพรรษา	95
4.45	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามพรรษา	96
4.46	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามพรรษา	96

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.47	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามพรรษา	97
4.48	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามพรรษา	97
4.49	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามพรรษา	98
4.50	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามพรรษา	98
4.51	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามพรรษา	99
4.52	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทออกไปเสียจากวัด จำแนกตามพรรษา	99
4.53	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทออกไปเสียจากวัด จำแนกตามพรรษา	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.54	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางธรรม	100
4.55	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางธรรม	101
4.56	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	101
4.57	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม	102
4.58	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม	102
4.59	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม	103
4.60	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม	103

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.61	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	104
4.62	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม	104
4.64	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	105
4.65	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางธรรม	105
4.66	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางธรรม	106
4.67	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	107

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.68	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางธรรม	107
4.69	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสจำแนกตามวุฒิทางธรรม	108
4.70	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	108
4.71	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางธรรม	109
4.72	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางธรรม	109
4.73	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	110

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.74	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามวุฒิทางธรรม	110
4.75	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามวุฒิทางธรรม	111
4.76	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางธรรม	111
4.77	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางธรรม	112
4.78	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางโลก	112
4.79	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางโลก	113

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.80	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก	113
4.81	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก	114
4.82	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	114
4.83	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก	115
4.84	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก	115
4.85	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก	116

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง **หน้า**

4.86 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก 116

4.87 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางโลก 117

4.88 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางโลก 117

4.89 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางโลก 118

4.90 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางโลก 118

4.91 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางโลก 119

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.92	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางโลก	119
4.93	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางโลก จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	120
4.94	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก	120
4.95	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก	121
4.96	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก	121
4.97	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก	122

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง **หน้า**

4.98 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé) 122

4.99 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน 123

4.100 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน 123

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 52

คำอธิบายคำย่อชื่อคัมภีร์ในพระไตรปิฎก

อักษรย่อในดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษบาลี/พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนคัมภีร์ อถรรกถาบาลี/ภาษาไทย ใช้ฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/หน้า/ข้อ หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗ ที.สี.(ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘ หมายถึง ทีฆนิกาย สีลกฺขนฺธวคฺคปาลิ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาเตปิฎกฺ ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙

ส่วนพระคัมภาร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า เช่น ที.สี.อ.(บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงฺคลวิลาสินี ลีลกฺขนฺธวคฺคอฏฺฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับ มหาจุฬาอฏฺฐกถา ตามลำดับดังนี้

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		**คำเต็ม**		
ที ปา	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวคฺค
องฺ.สตฺตก.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	อังคุตรนิกาย	สัตตกนิบาต

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งใน 3 ของสถาบัน คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์สถาบันพระพุทธศาสนามีส่วนอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือต่อประชาชนในสังคมไทยและสังคมไทยจะขาดพระพุทธศาสนามิได้นับตั้งแต่โบราณกาลมาจนถึงปัจจุบัน (อนันต์ สัตยกุล, 2561:12) ส่วนการอยู่ร่วมกันในสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมของฆราวาสหรือสังคมสงฆ์ย่อมมีผู้ปกครองและผู้ที่อยู่ใต้การปกครองการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 นั้น เป็นการปกครองที่ให้ผู้นำของคณะสงฆ์ เช่น เจ้าอาวาสนั้นได้มีความรอบคอบในการประพฤติตนและการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและยังเป็นที่น่าเคารพแก่พระสงฆ์ที่อยู่ใต้การปกครอง ซึ่งถ้าผู้นำคณะสงฆ์มีหลักธรรม อย่างเช่น หลักสัปปุริสธรรม 7 นั้น มีความเป็นไปได้สูงที่ผู้อยู่ใต้การปกครองจะให้ความเคารพ ความไว้ใจ ความเชื่อใจ ต่อผู้ปกครอง ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้จะส่งผลดีต่อสถาบันพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก

โดยงานวิจัยนี้ได้ทำการวิจัยทั้งหมด 12 ตำบล ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี มีจำนวนพระสงฆ์ทั้งสิ้น 323 รูป (พระครูประทีปสิทธิคุณ) ได้ทราบว่าการดูแลวัดของเจ้าอาวาสบางแห่งได้ปล่อยปะละเลยในการดูแลรักษาวัดเรื่องที่เป็นปัญหาก็มีอยู่ว่า การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี วัดบางแห่งได้ปล่อยปะละเลยมีสภาพไม่ค่อยหน้าดูเท่าที่ควรอาจจะเป็นเพราะเจ้าอาวาสไม่กล้าที่จะสั่งพระลูกวัดช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ประการต่อมาการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาสบางแห่งมีข้อบกพร่องในการที่รู้จักพิจารณากับบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัด ประการต่อมาการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาสบางวัดอาจจะเป็นเจ้าอาวาสที่มีอายุน้อยอ่อนพรรษาอยู่ ซึ่งทำให้บางอย่างอาจจะทำไม่เรียบร้อย เช่น ไม่รู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติของวัด ประการต่อมาการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ เจ้าอาวาสบางแห่งอาจพบปัญหาในเรื่องกิจนิมนต์จึงทำให้ขาดปัจจัย 4 ที่จะมาช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ประการต่อมาการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ เจ้าอาวาสบางแห่งไม่มีปัจจัยในการสนับสนุนให้บรรพชิตกับคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียน ประการต่อมาการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน เจ้าอาวาสบางแห่งอาจมีอคติแก่ผู้มาบำเพ็ญกุศลภายในวัด ประการต่อมาห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด เจ้าอาวาสบางแห่งไม่ได้แจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยในวัดแก่ผู้ที่มาขออยู่อาศัย ประการต่อมาสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่

อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด เจ้าอาวาสบางวัดไม่กล้าไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกไปจากวัดเพราะกลัวว่าจะเกิดปัญหาตามมาภายหลัง (พระครูรัตนภัทรคุณ, 2564:34)

ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้ตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมดต้องการจะให้เจ้าอาวาสได้ลองมองหาวัดที่เป็นตัวอย่างสักหนึ่งวัดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้วัดของท่านทั้งทางด้านวัตถุและทางด้านบรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นไปในแนวทางที่ดีที่ถูกที่ควรทางด้านผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างวัดสักหนึ่งวัดนั้น คือ วัดทัพช้าง อยู่ที่ 69 หมู่ 4 ตำบลประจันตคาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีพระครูกิตติสารประสิทธิ์ เป็นเจ้าอาวาส วัดนี้เคยได้รับรางวัลวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่นในปีพุทธศักราช 2552 ปัญหาทางด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดีก็ไม่เคยพบปัญหาเพราะว่าเจ้าอาวาสกล้าที่จะสั่งการและลงมือทำเองร่วมกับพระลูกวัด ส่วนปัญหาต่อมาเรื่องการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดีท่านเจ้าอาวาสมีความรู้ความเข้าใจในการพิจารณาบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดถ้าเป็นคนเมามาหรือคนที่พูดแล้วไม่ฟังท่านจะไม่ให้ใช้สิ่งที่เป็นประโยชน์ของวัดเลย ส่วนเรื่องการปกครองและสอดส่องบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบท่านเจ้าอาวาสท่านก็มีน้ำใจอยู่บ้างพอสมควรในการช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ส่วนปัญหาต่อมาเรื่องการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ เรื่องการให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน เรื่องห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัดและเรื่องสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด ดังที่กล่าวมาทั้ง 8 ด้านนั้น ท่านเจ้าอาวาสได้ทำลงไปอย่างดีที่สุดเพราะว่าท่านใส่ใจรักในงานที่ทำรู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบ

สรุป สถาบันพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของประเทศไทยซึ่งเป็นขนาดใหญ่องค์กรหนึ่งการที่เราจะปกครองให้สถาบันหนึ่งให้มีอายุยืนนานได้คือหนึ่งเลยเราต้องมีความสามัคคีร่วมด้วยช่วยกันอันไหนทำได้ทำมันถึงจะอยู่ได้ถึงรุ่นลูกรุ่นหลานการทำวิจัยครั้งนี้สิ่งที่เป็นแรงใจของผู้ทำการวิจัย ก็คือ การที่ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่สนใจในเรื่องการปกครองก็เห็นผลงานวิจัยของคณะสงฆ์ในเขตต่าง ๆ ของประเทศไทยได้มีการทำวิจัยกันมากมายแล้วนำไปปฏิบัติในเขตนั้น ๆ แล้วมันทำให้คณะสงฆ์ในเขตนั้น ๆ ที่ได้ไปปฏิบัติแล้วเกิดผลดีมีความเจริญเกิดขึ้นก็เลยมานั่งคิดดูว่าตัวเราจะทำวิจัยอะไรดี ก็คิดขึ้นได้ว่าจะทำเรื่องวิจัยที่มีชื่อเรื่องว่า "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” ขึ้นเพื่อจะให้คณะสงฆ์ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ได้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้นและเพื่อให้ทันบ้านทันเมืองต่างถิ่นเขาและก้าวหน้ากว่าของคณะสงฆ์ในเขตอื่น ๆ แต่การจะทำให้ประสบความสำเร็จได้นั้นสิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้เลยคือหนึ่งต้องมีงานวิจัยและนี้ คือ เหตุผลหนึ่งเลยที่ได้ทำการวิจัยงานชิ้นนี้เกิดขึ้นมา

สุดท้ายนั้นในปัญหาทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี, การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี, การจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี, การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ, การเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์, การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน, ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด, สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด ปัญหาทั้งหมดนี้เราจะได้ทราบแนวทางการเป็นไปเป็นมาในแต่ละข้อปัญหาทั้งข้อดีและข้อไม่ดี ถ้าดีเราก็พัฒนาให้ดีขึ้นไปหรือรักษามาตรฐานไว้ ถ้าไม่ดีเราก็หาทางปรับปรุงและแก้ไขให้มันดีขึ้นได้จากผลงานวิจัยนี้จะเป็นตัวสะท้อนเหมือนกระจกเงาว่าในสิ่งที่เรามองด้วยตาเปล่าไม่เห็นเราจำเป็นต้องใช้กระจกเงาหรือแว่นขยายส่องดูสิ่ง ๆ นั้น คือ งานวิจัยชิ้นนี้เปรียบเหมือนกระจกเงาหรือแว่นขยายที่จะมาช่วยให้การของคณะสงฆ์อำเภอประจันตคามจังหวัดปราจีนบุรี และผู้ที่สนใจงานวิจัยนี้สามารถทำงานได้ดีขึ้น

จากเหตุผลสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจใคร่จะศึกษา “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” 2 ด้าน 8 ข้อย่อย ดังนี้

1.หน้าที่การปกครองบวกด้วยการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดีบวกด้วยการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดีบวกด้วยการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีบวกด้วยการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบบวกด้วยการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์บวกด้วยการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน

2.อำนาจทางการปกครองบวกด้วยห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัดบวกด้วยสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 ต้องการทราบความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เป็นอย่างไร

1.2.2 ต้องการทราบความคิดเห็นเปรียบเทียบที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เป็นอย่างไร

1.2.3 ต้องการทราบความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

1.3.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

1.3.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

1.4.2 พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

1.4.3 พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางธรรมแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

1.4.4 พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางโลกแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี รวมทั้งสิ้น 323 รูป

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี 2 ด้าน คือ หน้าที่การปกครองกับอำนาจทางการปกครอง

1.5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เฉพาะในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

1.5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2566 ถึง วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2566

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของพระสงฆ์ ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส

1.6.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส

1.6.3 ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะและแนวทางการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

1.6.4 เพื่อนำไปใช้ในคณะสงฆ์โดยเฉพาะเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดเฉพาะตัวโดยไม่มีใครบังคับชี้นำและไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจหรืออิทธิพลของใคร ๆ

บทบาท หมายถึง ความคิดและการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งการกระทำและความคิด ภายในข้อจำกัดที่พึงกระทำได้

พระสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุที่จำพรรษาในวัด สังกัดในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

การปกครองคณะสงฆ์ไทย หมายถึง พระภิกษุไทยที่มีตำแหน่งทางการปกครอง ได้แก่ กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาค, จังหวัด, อำเภอ, ตำบล และเจ้าอาวาส เป็นต้น

หลักสัปปุริสธรรม 7 หมายถึง ธรรมที่ทำให้คนเป็นสัปบุรุษหรือเป็นคนดี มี 7 ประการ คือ

ธัมมัญญุตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักเหตุ

อัตถัญญุตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักผล

อัตตัญญุตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักตน

มัตตัญญุตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักประมาณ

กาลัญญุตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักกาล

ปุริสัญญุตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักชุมชน

ปุคคลัญญุตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักบุคคล

หน้าที่การปกครอง

- **การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี** เช่น ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ไม่ทำลายทรัพย์สมบัติของศาสนสถาน ไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติของศาสนสถาน เมื่อเดินผ่านศาสนสถานควรยกมือไหว้ด้วยความเคารพ ขณะอยู่บริเวณศาสนสถานควรสำรวมกายวาจา ไม่ส่งเสียงดัง ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ก่อการทะเลาะวิวาทกัน และควรแต่งกายสุภาพ ช่วยบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานที่ชำรุดทรุดโทรมให้มั่นคงแข็งแรง โดยช่วยช่วยกันบริจาคทรัพย์ซ่อมแซมหรือชักชวนผู้อื่นบำรุงรักษา

- **การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี** เช่น การให้บุคคลภายนอกหรือหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนกับบุคคลนอกพื้นที่ที่มาขอใช้สถานที่ได้ใช้สถานที่วัดให้เป็นไปด้วยดี หมายถึง การมาขอใช้สถานที่ อย่างเช่น ศาลาการเปรียญ เมรุ ลานวัด เพื่อประโยชน์ของคนในสังคมหรือเพื่อประกอบพิธีและปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหรือเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานทางรัฐ อย่างเช่น การมาตรวจสุขภาพให้แก่ประชาชนในชุมชนของหน่วยงานองค์กรสาธารณสุขหรือหน่วยงานของภาคเอกชนมาขอใช้สถานที่ อย่างเช่น มีสินค้าดีราคาถูกมาจำหน่าย เช่นนี้ เจ้าอาวาสจะต้องพิจารณาแล้วว่าสมควรหรือไม่สมควรที่จะให้เขามาใช้สถานที่ภายในวัดได้หรือไม่และสมมุติว่าให้เขาใช้สถานที่เจ้าอาวาสควรให้ความสะดวกในด้านต่าง ๆ เขามาติดต่อขอใช้สถานที่ภายในวัดเจ้าอาวาสมีการต้อนรับเป็นอย่างดีสำหรับทุกคนหรือไม่ เป็นต้น

- **การจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี** เช่น มีการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เจ้าอาวาสลงมือปฏิบัติงานภายในวัด เจ้าอาวาสวางแผนการจัดศาสนสมบัติ เจ้าอาวาสเคยสั่งให้พระลูกวัดช่วยกันดูแลศาสนสมบัติ เจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดส่วนวิธีดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงจะให้เป็นตามวิธีการอื่นมิได้ ในฐานะที่วัดทุกวัดเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมาตรา 31 และมาตรา 19 วัดจึงมีสิทธิรับและครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัดได้ดุจบุคคลธรรมดาแต่เพราะวัดมิใช่บุคคลธรรมดาแสดงเจตนาในการรับหรือในการครอบครองทรัพย์สินเองมิได้กฎหมายได้กำหนดชัดว่า “ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนวัดในกิจการทั่วไป” วัดจึงอาศัยเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนในการรับทรัพย์สินและการอื่น เจ้าอาวาสมีฐานะเป็นผู้แทนวัด มิใช่เป็นเจ้าของทรัพย์สินของวัด เจ้าอาวาสมีฐานะเจ้าพนักงานตามในประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ดังนั้น เจ้าอาวาสจะต้องดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี คือ ให้เป็นตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงหากดำเนินการมิชอบย่อมตกอยู่ในฐานะเจ้าพนักงานปฏิบัติมิชอบทั้งเป็นการละเมิดจริยาพระสังฆาธิการ

- **การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ** เช่น หน้าที่ในการปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดแบ่งออกเป็นการปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดและการสอดส่องบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดการปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดเป็นการคุ้มครอง

ปกป้องรักษาให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ผู้ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นได้เป็นอยู่ด้วยความผาสุก ให้ความอนุเคราะห์ในส่วนที่อยู่อาศัยและปัจจัยตามสมควรหรือกล่าวอีกในหนึ่งว่า ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ดังกล่าวด้วยพรหมวิหารธรรมตามควรแก่เหตุการสอดส่องบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดเป็นการตรวจตราและเอาใจใส่ดูแลการประพฤติปฏิบัติตนของบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีถิ่นที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นให้เป็นไปด้วยความ เรียบร้อยดีงาม รวมถึงควบคุมและบังคับบัญชาบรรพชิตและคฤหัสถ์ดังกล่าวให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งมหาเถรสมาคมและรวมถึงการว่ากล่าวแนะนำ ชี้แจง เกี่ยวกับการปฏิบัติดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งวัดและพระศาสนาอันเป็นส่วนรวม

- **การเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์** เช่น การจัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม (รวมถึงธรรมศึกษาอยู่ด้วย) หรือเฉพาะแผนกใดแผนกหนึ่ง ซึ่งยึดแบบแผนตามจารีตประเพณีที่ปฏิบัติสืบมาโดยตรง ได้แก่ การจัดตั้งสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรม หรือการให้พระภิกษุสามเณรไปเรียนที่วัดใกล้เคียง ซึ่งมีสำนักศาสนศึกษาดังกล่าวส่วนการจัดให้มีการอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตตามวิธีการที่กำหนดในคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย พ.ศ. 2528 และการจัดให้มีการอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่คฤหัสถ์ในรูปแบบอื่น ๆ รวมถึงการ ฝึกอบรมระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ เช่น การทำกิจวัตรประจำวัน การฝึกซ้อมสวดมนต์ ฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมทางพระศาสนาตลอดจนฝึกอบรมการปฏิบัติศาสนกิจของคฤหัสถ์ เช่น การทำวัตรสวดมนต์ประจำวันพระ การสมาทานอุโบสถศีล และปฏิบัติศาสนพิธี อื่น ๆ เจ้าอาวาสจะต้องมีความรู้ความชำนาญเป็นอย่างดี

- **การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน** เช่น มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ทางวัดจัดขึ้นให้ชาวบ้านทราบโดยทั่วถึงกันมีการให้ความช่วยเหลือในการประสานงานฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญกุศล อาทิ แม่ครัว พิธีกร เป็นต้น และมีการจัดสถานที่ที่มีความเหมาะสมสะดวกในการประกอบกิจกรรมบำเพ็ญกุศล โดยมีเจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์ภายในวัดคอยช่วยเหลือให้ความอนุเคราะห์แก่ญาติโยมเป็นอย่างดีไม่เว้นแต่บุคคลว่ามีสถานะเช่นไรจะรวยจะจนก็ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันทุกคน

อำนาจทางการปกครอง

- ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด เช่น พระภิกษุอยู่วัดอื่นจะมาอาศัยที่วัด ก รู้จักกับพระภายในวัด ก จู่ ๆ ก็มาอยู่อาศัยเลยโดยไม่แจ้งเจ้าอาวาสอย่างนี้ไม่ถูกต้องเจ้าอาวาสมีสิทธิไม่ให้ผู้นั้นอยู่ภายในวัดได้ส่วนคฤหัสถ์ก็เช่นเดียวกัน บุคคลที่

เข้ามาอยู่ภายในวัดได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาส มีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยวัดให้ประชาชนได้รับทราบ พระภายในวัดทราบกฎระเบียบในการเข้ามาอาศัยภายในวัด เป็นต้น

- **สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด** เช่น พระภิกษุสามเณรและลูกศิษย์วัดมีความประพฤติไม่เหมาะสมเจ้าอาวาสก็ได้กล่าวตักเตือนแต่ก็ไม่รับฟังยังฝืนมีพฤติกรรมเดิม ๆ อย่างนี้เจ้าอาวาสมีสิทธิบอกให้ออกจากวัดได้ เจ้าอาวาสได้ให้โอวาสแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ พระในวัดเชื่อฟังคำสั่งสอนของเจ้าอาวาส บรรพชิตและคฤหัสถ์ได้อภัยโทษจากเจ้าอาวาส ส่วนใหญ่บรรพชิตและคฤหัสถ์อยู่ในโอวาสของเจ้าอาวาส เป็นต้น

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง อายุพรรษา วุฒิทางธรรม วุฒิทางโลก ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

อายุ หมายถึง อายุของพระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ช่วงคือ 1) 21-30 ปี 2) 31-40 ปี และ 3) 41 ปีขึ้นไป

พรรษา หมายถึง พรรษาของพระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ 1) 1-5 พรรษา, 2) 6-10 พรรษา และ 3) 11 พรรษา ขึ้นไป

วุฒิทางธรรม หมายถึง ที่สอบได้นักธรรม 1) ชั้นตรี, 2) ชั้นโท และ 3) ชั้นเอก

วุฒิทางโลก หมายถึง วุฒิที่สำเร็จการศึกษาระดับสามัญศึกษา แบ่งเป็น 3 คือ 1) ต่ำกว่าอนุปริญญา, 2) อนุปริญญา และ 3) สูงกว่าอนุปริญญา

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามลำดับดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวข้องกับความคิดเห็น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรม

2.4 การปกครองของเจ้าอาวาสตามหลักสัปปุริสธรรม

2.5 บริบทพื้นที่

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7 สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวข้องกับความคิดเห็น

บทบาทกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยของสังคมแตกต่างกันออกไปดังที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

2.1.1 ความหมายที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น

ทิตยา สุวรรณชฎ (2510, หน้า 9) ได้อธิบายเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่าบทบาทเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยตำแหน่งและได้แบ่งบทบาทออกเป็นบทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) หรือทบทวนที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมควรปฏิบัติและบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) หรือทบทวนที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง โดยกล่าวว่า “บทบาทที่ปฏิบัติจริงนี้เป็น ผลรวมของบทบาทตามอุดมคติบุคลิกภาพของอารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรง ตำแหน่ง รวมถึงปฏิกิริยาของผู้เกี่ยวข้อง” เป็นที่ยอมรับกันในสังคมทั่วไปว่าบทบาทมีส่วนร่วมเกี่ยวกับฐานะตำแหน่งของบุคคลที่ดำรงอยู่และจะแสดงออกมาทางการกระทำหรือพฤติกรรมตามที่ผู้อื่นคาดหวังพฤติกรรมดังกล่าวมีปัจจัยซึ่งเป็นแรงผลัดดันให้เกิดบทบาทที่แตกต่างกัน

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 459) ให้ความหมายของบทบาท หมายถึง “การทำตามบทการทำบทโดยปริยายโดยหมายความว่าการกระทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของครูของพ่อแม่”

ลือชา ธรรมวินัยสถิต (2559, หน้า 47) ให้ความหมายของบทบาทในแง่ทางโครงสร้างของสังคมว่า บทบาท หมายถึง ภาระหน้าที่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะพึงกระทำตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่เมื่อบุคคลใดได้เข้าไปมีสถานภาพหนึ่ง ๆ แล้วย่อมแสดงบทบาทตามสถานภาพนั้น ๆ สถานภาพและบทบาทจึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเปรียบได้กับเหรียญที่ต้องมี ๒ ด้านเสมอ เมื่อสถานภาพเป็นตัวกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์นั้นมีความสอดคล้องกันและเป็นไปตามแบบแผนที่กำหนด ดังนั้น บทบาทจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทางสังคมประการหนึ่ง

สมคิด เพ็งอุดม (2535, หน้า 9) ได้กล่าวถึงความหมายของบทบาทตามแนวคิดของราล์พ (Ralp) โดยสรุปได้ว่า "สถานภาพเป็นฐานะหรือตำแหน่งซึ่งจะเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทของบุคคลตำแหน่งและบทบาทจึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไม่สามารถแยกออกจากกันได้เปรียบเสมือนเหรียญ คือ ถ้าด้านหนึ่งของเหรียญเป็นตำแหน่งอีกด้านหนึ่งของเหรียญก็เป็นบทบาท"

งามพิศ สัตย์สงวน (2538,หน้า 96-97) ให้ความหมายของบทบาท (Role) ว่า "เป็นการกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ สถานภาพและบทบาทมักเป็นของคู่กัน คือ เมื่อมีสถานภาพจะต้องมีบทบาทด้วยแต่ไม่เสมอไป ดังนั้นบทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมทำให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น ผู้มีตำแหน่งเป็นพ่อจะได้รับการคาดหวังจากสังคมให้แสดงบทบาทหรือหน้าที่ต่าง ๆ ของพ่อซึ่งจะต้องเลี้ยงดูลูกส่งเสียให้เล่าเรียน อบรมสั่งสอน ให้ความรักความเอ็นดูและอื่น ๆ อีก เป็นต้น ตำแหน่งอื่นๆ ก็เช่นกัน เช่น ครู อาจารย์ เสมียน ภารโรง ต่างก็มีบทบาทที่คาดหวังจะต้องทำในฐานะที่ครองตำแหน่งต่าง ๆ เหล่านั้นอยู่"

ฏิญโญ สาธร (2516, หน้า 304) ได้ให้ความเห็นว่า "บทบาท หมายถึง ความมุ่งหวังที่บุคคลอื่นคาดว่าบุคคลในตำแหน่งหนึ่งควรจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทนี้จะควบคู่กับตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่"

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516, หน้า 17) ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า บทบาทของบุคคลในสังคมย่อมขึ้นอยู่กับสภาพที่ตนครองอยู่และคุณสมบัติของบุคคล ดังนั้นบทบาทของบุคคลจึงแตกต่างออกไปตามลักษณะสภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มูลเหตุจูงใจ การอบรมเลี้ยงดูและความพอใจ

พูนทรัพย์ สิทธิพรหม (2516, หน้า 60) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า เป็นความคาดหมายของการกระทำว่า ในสถานภาพหนึ่ง ๆ บุคคลควรจะมีบทบาทอย่างไร โดยจะมีการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญเพื่อให้ทราบว่าแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาท (Role playing) และสวมบทบาท (Role taking) อย่างไร ซึ่งการเรียนรู้บทบาทนี้จะเกิดจากการเลียนแบบและการสังเกต

(Role model) จากบุคคลที่เรายึดถือ (Signifcant others) เพื่อจะนำมาเป็นแบบอย่างของบทบาทแห่งตนที่จะแสดงต่อผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการ

ประกอบ มีโคตรกอง (2541, หน้า 1) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งนั้น จะถูกคาดหวังจากสังคมรอบด้าน ซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และการแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่จะมีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใดขึ้นกับปัจจัย 3 ประการ ดังนี้

1. ความเข้าใจในบทบาทที่ตนเองแสดงหรือปฏิบัติ
2. ประสบการณ์ของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท
3. บุคลิกภาพของผู้แสดงบทบาท

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง บทบาทเป็นลักษณะพฤติกรรมเป็นการกระทำบทบาทตามหน้าที่นั้น ๆ เช่น ครูก็มีหน้าที่สอนนักเรียน พ่อและแม่ก็มีหน้าที่เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนลูก ทหารก็มีหน้าที่เป็นรั้วของชาติด้วยการปกป้องประเทศ หมอก็มีหน้าที่รักษาผู้ป่วย พระก็มีหน้าที่เป็นขวัญกำลังใจให้แก่ญาติโยมผู้มีศรัทธา สิ่งเหล่านี้เหมือนสิ่งที่กำหนดบทบาทของบุคคลตำแหน่งและบทบาทจึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กันบางครั้งบุคคลก็มีบทบาทใหม่ขึ้นมาและเพิ่มขึ้นในสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารนั้นถือเป็นเรื่องของการวางแผนงานเพื่อดำเนินงานตามกระบวนการที่ได้ตั้งเอาไว้เพื่อให้บรรลุผลที่ได้ตั้งไว้และได้มีนักวิชาการทั้งชาวต่างชาติและชาวไทยได้ให้ความหมายและได้ออกแบบทฤษฎีไว้หลายท่านดังที่ได้ค้นคว้ามาเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้ดังนี้

2.2.1 ความหมายเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงานการบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้าการบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการนักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมมีนักบริหารนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความ

หมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ จากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่ามีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหาร ไว้หลายท่าน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

เฮนรี่ ฟาโย (Henri Fayol) (1930, pp. 17-18) ได้สรุปสาระสำคัญของหลักการบริหารไว้ ดังนี้

1. หน้าที่ทางการบริหาร (Management function) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร 5 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

2. ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกายจิตใจไหวพริบการศึกษาหาความรู้เทคนิคการทำงานและประสบการณ์ต่าง ๆ

3. หลักการบริหารซึ่งมีหลักทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร 14 ข้อ คือ

1) หลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ (Authority and responsibility)

2) หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of command)

3) หลักการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of direction)

4) หลักการธำรงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar of chain)

5) หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of work, or specialization)

6) หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline)

7) หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลรองจากประโยชน์ส่วนร่วม (Subordination of individual to general interest)

8) หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration)

9) หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization)

10) หลักของการมีระเบียบเรียบร้อย (Order)

11) หลักของความเสมอภาค (Equity)

12) หลักของการมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of tenure)

13) หลักของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative)

14) หลักของความสามัคคี (Esprit de corps)

พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมปนฺโน) ได้กล่าวไว้ว่า การปกครองวัดในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505 ได้แยกหลักการไว้ 2 ประเภท คือ

1. หน้าที่ของเจ้าอาวาส

2. อำนาจของเจ้าอาวาส

ในมาตรา 37 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้จำแนกหลักการปกครองวัดอันเป็นหน้าที่ โดยตรงของเจ้าอาวาสที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเป็นภารกิจประจำตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส แยกออกเป็น 6 ประการ คือ

1. การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี
2. การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี
3. การจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
4. การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิต และคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบ
5. การเป็นธุระในการศึกษาอบรม และสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
6. การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่2) พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าอาวาส ดังนี้ มาตรา 36 วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่งและถ้าเป็นการสมควรจะให้มีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสด้วยก็ได้

มาตรา 37 เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

(1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

(2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งมหาเถรสมาคม

(3) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

(4) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา 38 เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

(1) ห้ามบรรชชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมีได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด

(2) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด

(3) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัดหรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอยมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

มาตรา 39 ในกรณีที่ไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสให้ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าอาวาส

การแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคมและมหาเถรสมาคมได้มีมติมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนที่ 6 เจ้าอาวาส ข้อ 26 พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่งดังนี้

(1) มีพรรษาพ้น 5 และ

(2) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในถิ่นนั้น

ข้อ 27 ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าสังกัด ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอไม่มีรองเจ้าคณะตำบลให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าอาวาสในตำบลนั้นรวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่า 3 รูปร่วมกันพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และข้อ 26 แล้วให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง

ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดนั้นดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัด เพื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ 28 ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส นอกจากพระอารามหลวงให้เจ้าอาวาสวัดนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และข้อ 26 และระบุหน้าที่ที่ตนมอบหมายให้ปฏิบัติแล้วเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ 29 พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในกรุงเทพมหานครต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(1) มีพรรษาพ้น 10

(2) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ และ

(3) มีสมณศักดิ์

(ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นราช สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก

(ข) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท

(ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี

ข้อ 30 พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดอื่นนอกจากรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(1) มีพรรษาพ้น 10

(2) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ และ

(3) มีสมณศักดิ์

(ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก

(ข) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท

(ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท หรือพระครูสัญญาบัตรที่มีนิตยภัตไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี

ข้อ 31 ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และข้อ 24 หรือข้อ 30 แล้วแต่กรณีเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อมหาเถรสมาคมพิจารณา

ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามข้อ 29 หรือข้อ 30 แล้วแต่กรณี ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคดำเนินการตามความในวรรคต้น

ข้อ 32 ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และข้อ 26 และระบุหน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติแล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาเสนอตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม

ข้อ 33 สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามมติมหาเถรสมาคม

ธีรวุฒิบุญยโสภณและวีระพงษ์เฉลิมจิระรัตน์ (2534, หน้า 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหาร หมายถึง การบริหารหรือการจัดการ คือ กระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอนมีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงานมีเงินทุนเครื่องจักรและวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบด้วย

สมคิด บางโม (2545, หน้า 62-63) ได้อธิบายองค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อองค์การ ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่าจะดำเนินการไปทำไมเพื่ออะไรและต้องการ อะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิตต้องรู้ว่าจะผลิตเพื่อ ใครต้องการผลตอบแทนเช่นใดถ้าหาไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีประโยชน์ที่จะบริหาร การดำเนินงานต่าง ๆ จะไม่มีผลสำเร็จเพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน

2) ทรัพยากรในการบริหารได้แก่วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึงความ สามารถในการจัดการทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ 4Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ 6Ms ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

3) มีการประสานงานระหว่างกันหรือเรียกได้ว่ามีปฏิกิริยาระหว่างกัน กล่าวคือ เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง 4Ms หรือ 6Ms ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และเกิดปฏิกิริยาระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่าจะต้องมีระบบของการทำงานร่วมกันและที่เกิดขึ้นจริง ๆ ด้วยการนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิกิริยาระหว่างกันไม่เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันการบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

4) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานนั้นสิ่งที่วัดผลสำเร็จของงานว่าบรรลุเป้า หมายของวัตถุประสงค์ขององค์การ ก็คือ ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง ความสามารถของ

องค์การในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยะสั้นโดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออกและรายได้ขององค์การ

ศจีอนันต์ นพคุณ (2542, หน้า 3) ได้กล่าวว่าการบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปนำทั้งศาสตร์และศิลป์มาใช้ในการทำงานร่วมกันเพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยการบริหารอย่างเหมาะสมและใช้กระบวนการบริหารอย่างมีระบบ

สัมพันธ์ ภู่ไพบูลย์ (2542, หน้า 16) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหาร หมายถึง ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์และสนองตอบความคาดหวังและจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542, หน้า 1) ได้กล่าวว่าการบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การจัดการองค์การ วางแผนการติดตามและการควบคุมการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Actuating) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากรอื่น

สิรภพ เหล่าลาภะ (2545, หน้า 140) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารไว้ 2 นัย คือ 1) คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลีว่าปริหารมาจากศัพท์ว่าปริแปลว่ารอบและธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่านำไปโดยรอบอีกสำนวนหนึ่งคำว่าบริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปญฺห ปริหริต สมตฺโถ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนีหลีก หนีหลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่าผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้ หมดสิ้นไป 2) คำว่า บริหารแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Administer และ Administration แปล ความหมาย คือ การปกครองดำเนินการอำนวยการจัดการจัดให้ส่งเสริม และบำรุง

สุพิณ เกชาคุปต์ (2544, หน้า 92-93) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดการวาง แผน และการตัดสินใจในงานต่าง ๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของมีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรใดที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงานที่มีต่อความสำเร็จขององค์การทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีมีความภูมิใจและรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง

สมยศ นาวีการ (2539, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของการบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การ ตัดสินใจและการบริหารที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานระยะยาวขององค์การประกอบด้วย การ กำหนดกลยุทธ์และการควบคุมกลยุทธ์จะมุ่งตรวจสอบประเมินโอกาสและอุปสรรคภายในสภาพ

แวด ล้อมภายนอกและมุ่งตรวจสอบประเมินจุดอ่อนและจุดแข็งอุปสรรคภายในสภาพแวดล้อมภายในบริษัท

สรุปได้ว่า การปกครองวัดในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ได้แยกหลักการไว้ 2 ประเภท คือ 1. หน้าที่ของเจ้าอาวาส 2. อำนาจของเจ้าอาวาส คำว่าบริหารในกฎมหาเถรสมาคม ก็คือ การปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่ การมีการทำงานเป็นหมู่อย่างมีระบบมีแบบแผนในการทำงานการรู้จักใช้คนให้อยู่ในกฎระเบียบกติกาการอยู่ร่วมกันของแต่ละองค์กรนั้น ๆ เช่น วัด สำนักงานเจ้าคณะตำบล,สำนักงานเจ้าคณะอำเภอ,สำนักงานเจ้าคณะจังหวัด เป็นต้น

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารงานเป็นเรื่องของการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอนและคิดอีกอย่างหนึ่ง คือ การทำงานที่มีการวางแผนเพื่อที่ทำงานได้อย่างไม่ผิดพลาดหากมีการวางแผนงานก่อนลงมือดังจะเห็นได้จากนักวิชาการที่ได้ออกแบบเป็นโมเดลหรือขั้นตอนการทำงานและการบริหารงานไว้หลาย ๆ ท่าน ดังนี้

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2549, หน้า 9) ได้กล่าวถึงแนวคิดของ เฮ็นรีฟาโยล (Henry Fayol) นักวิชาการเหมืองแร่ชาวฝรั่งเศส ผู้เป็นต้นกำเนิดในการเสนอองค์ประกอบมูลฐานของการบริหารแบบกระบวนการ 5 ประการ ที่เรียกว่า POCCC ไว้ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและระบุหน้าที่ โดยการผสมผสานระหว่างวัตถุคนและเงิน

3. การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง การทำให้เกิดการดำเนินงานตามที่ได้มีการกำหนดไว้ซึ่งการบังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง กล่าวคือ การยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงานและช่วยสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จ

5. การควบคุม (Controlling) การติดตามการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค

ทองหล่อ เดชไทย (2544, หน้า 5) ได้กล่าวถึง การบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคลและยังเสนอว่า“การบริหาร” และ“การ จัดการ” นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายอย่างเดียวกัน คือ ความสำเร็จของงาน “การบริหาร” ใช้มากในการบริหารรัฐกิจส่วน “การจัดการ” ใช้มากในทาง

ธุรกิจ หรืออาจกล่าวว่า “การบริหาร” มุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและการวางแผนส่วน “การจัดการ” เป็นการนำเอานโยบายและแผนไปดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

สมยศ นาวีการ (2545, หน้า 49) ได้กล่าวถึง แนวคิดการบริหารไว้ว่าการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมา ประยุกต์ไปใช้กับองค์การเรียกว่าวิธีดีที่สุด (One best way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละองค์การจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตัวเองไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับทุกปัญหาผู้บริหารต้องศึกษาการบริหารโดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (Case study) จำนวนมากและวิเคราะห์ว่าวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ

เด่น ชะเนติยัง (2533, หน้า 52) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่าการบริหารมี ลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือ การบริหารจัดเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (Knowledge) มีหลักเกณฑ์ (Principle) และทฤษฎี (Theory) ที่ เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกันกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถประสบการณ์และทักษะ ของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นเรื่องศิลปะดังนั้นนักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลป์

เสนาะ ติเยาว์ ได้กล่าวถึงหลัก สำคัญของการบริหาร 5 ลักษณะ คือ

1. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคนหมายความว่าการบริหารเป็นกระบวน การทางสังคมคืออาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การผู้บริหาร 12 จะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่นมิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีมีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

2. การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ ต้องอาศัยความร่วมมือกันของ คนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จเป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้เป้าหมายตามไปก็ไม่ท้าทายไม่มีคุณค่าประการที่สองการจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพประการสุดท้ายจะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

3. การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพคำว่าประสิทธิผล หมายความว่าทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุดการทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วยการทำให้ได้ทั้งสองอย่าง คือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จึงต้องตระหนัก 2 ข้อใหญ่ ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ดังนั้นการบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไรส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2536, หน้า 1–10) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารเกิดได้หลายแนวคิด เช่น โพสด์คอร์บ (POSDCoRB) เกิดจากแนวคิดของลูเธอร์กูลิค (Luther Gulick) และลินดอล เออร์วิค (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร 7 ประการ ได้แก่การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การ ประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่ กระบวนการบริหารตามแนวคิดของเฮ็นรีฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอคค์ (POCCC)

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการบริหารต้องมีสิ่งที่เชื่อมโยงติดต่อกันเป็นระบบนั้น ก็คือ มีผู้ร่วมทำงานเป็นทีมที่มีหลายแผนกอยู่ในองค์กรเดียวกันต่างคนต่างมีความถนัดแตกต่างกันผู้บริหารจะต้องมีการสื่อสารกับลูกน้องและคณะอย่างถูกต้องและแม่นยำเพื่อไม่ให้การบริหารไม่ว่าองค์กรไหน ๆ จะมีปัญหาน้อยลงด้วยการมีการบริหารอย่างเป็นระบบและการสื่อสารที่ดีถึงจะเป็นการทำงานด้านบริหารและคำว่าบริหารนั้นเป็นคำที่ว่าถ้าผู้ใดได้ลงมือทำสิ่งนั้นย่อมเป็นผลดีเสมอและนี้ คือ แนวคิดคำว่าบริหาร

2.2.3 ความหมายของการบริหารในทางพระพุทธศาสนา

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายของการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาได้ดังนี้

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) (2550, หน้า 25-32) กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้องธรรมะสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์การ

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (2541, หน้า 3) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารเป็นการบริหารวัดและการปกครอง กายบริหาร คือ การดูแลรักษาตนเอง การบริหารวัด คือ การปกครองดูแลรักษาพระสงฆ์สามเณรและบุคคลอื่น ๆ ที่อาศัยในวัดส่วนการปกครองคณะสงฆ์เริ่มจากระดับวัดถึงองค์กรระดับสูงขึ้นไปในสังคมสังฆมณฑลทั่วประเทศ

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2541, หน้า 2-3) กล่าวสรุปไว้ว่าการบริหารหมายถึง ศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่นและนักบริหารมีหน้าที่วางแผนจัดองค์กรแต่งตั้งบุคคลอำนวยการและควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทางเดียวกัน เพื่อสู่เป้าหมายที่วางไว้ส่วนความหมายของการบริหารในทางธรรม คือ วิธีการบริหารต่าง ๆ ที่ใช้กับ ทั่วไปพอสรุปได้ 3 ลักษณะแต่ที่ดีที่สุด คือ แบบถือธรรมหรือหลักการเป็นสำคัญโดยยึดเอา ความสำเร็จเป็นพื้นฐานทำให้งานสำเร็จไม่เอาความขัดแย้งส่วนตัวมาเกี่ยวข้องและยินดีรับคำแนะนำ จากทุกฝ่ายเพื่อให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความสามารถจะได้ทั้งน้ำใจคนและผลของงานวิธีนี้เรียกว่า “ธรรมาธิปไตย” คือ ใช้ทั้งพระเดช และพระคุณ

พุทธทาสภิกขุ กล่าวถึงการบริหารว่า เป็นการดำเนินไปได้แห่งกิจการที่กระทำด้วยปัญญา กระทำด้วยความหวังและต้องทำเพื่อสังคมหรือน้อยที่สุดทำเพื่อตัวเองต้องมีการป้องกันและแก้ไข ปัญหาอุปสรรคด้วยสติปัญญา (2536, หน้า 9 -12)

สรุปได้ว่า การบริหารในพระพุทธศาสนาไม่มีความแตกต่างจากการบริหารทั่วไป โดยผู้บริหารต้องมีศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรมไม่มีอคติในการบริหารงานมีทักษะในการบริหารรวมถึงการมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมและรู้จักการเสียสละเพื่อการบริหารงานให้สำเร็จตามเป้าหมายตามแผนงานที่กำหนด

2.2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

พระพุทธเจ้าทรงเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์และจุดมุ่งหมายของมนุษย์จากแนวเดิม ซึ่งเป็นความคิดตามหลักศาสนาพราหมณ์และลัทธิอื่น ๆ พระพุทธองค์ทรงสอนว่าการยึดมั่น

ใน 14 ตัวตน (อัตตา) ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นในสังคมทำให้คนเราคิดถึงตัวเองมากกว่าสังคมส่วนการละ ตัวตนจะทำให้คนเรามีความสำนึกต่อสังคมได้มากขึ้นการละตัวตนจะต้องอาศัยการจัดระบบสังคมเสียใหม่แต่การเสนอให้เปลี่ยนแปลงสังคมย่อมติดขัดที่ผู้ปกครองซึ่งรักษาอำนาจของตนเนื่องจากตนมีฐานะที่ดีอยู่แล้ว ดังนั้นจึงได้เสนอหลักการบริหารทางพระพุทธศาสนา ที่ถือว่าเป็นต้นแบบของการบริหารที่มาตั้งแต่สมัยพุทธกาล (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2538, หน้า 42-43) ดังนี้

1. ในการบัญญัติพระวินัยมีการบัญญัติพระวินัย เพื่อใช้ปกครองสงฆ์หรือใช้เป็นหลักปฏิบัติของพระภิกษุ แต่พระวินัยนั้นเป็นพุทธบัญญัติทั้งหมดหาใช่สงฆ์หรือผู้แทนสงฆ์เป็นผู้บัญญัติอย่างที่รัฐสภาเป็นผู้บัญญัติกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยไม่มีจุดประสงค์ในการบัญญัติพระวินัยก็เพื่อให้สงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยดีพ้นจากมลทินและกิเลสต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและเป็นเครื่องส่งเสริมการปฏิบัติธรรมดังข้อความว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล เราจักบัญญัติสิกขาบท แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ เพื่อความดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญ แห่งสงฆ์ 1 เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกัน อาสวะอันจักบังเกิดในปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความ เลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือตามพระวินัย 1”

2. ในด้านการบริหารพระวินัยในสมัยเมื่อยังมีพระสาวกไม่มากนักพระพุทธองค์ทรงบริหารพระศาสนาด้วยพระองค์เองโดยมีพระสาวกที่สำคัญ เช่น พระสารีบุตรและพระมหาโมคคัลลานะช่วยแบ่งเบาภาระบ้างตามความจำเป็นต่อมาเมื่อมีพระสาวกเพิ่มขึ้นและมีผู้ขอเข้าอุปสมบทในพุทธศาสนามากขึ้นก็ได้ทรงอนุญาตให้พระสาวกให้อุปสมบทแก่ผู้เข้ามาขอบวชได้โดยให้ผู้ขอบวชเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะครั้นต่อมาเมื่อภิกษุเพิ่มขึ้นอีกทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่สงฆ์ในการทำกิจกรรมทั้งปวงของพุทธศาสนา เช่น การให้บรรพชาอุปสมบท การกรานกฐิน การกำหนดเขต สีมา การระงับอธิกรณ์ เป็นต้น ซึ่งเท่ากับมอบให้สงฆ์เป็นผู้บริหารงานพระศาสนาตามระเบียบที่ได้ทรงกำหนดไว้นั่นเองส่วนการบริหารคณะสงฆ์ในรูปองค์กร เช่น มหาเถรสมาคมนั้นไม่บัญญัติในพระวินัยแต่ก็ไม่ได้ขัดพระวินัย เป็นต้น

3. ด้านอธิกรณ์ของสงฆ์สถาบันตุลาการทางพระพุทธศาสนามีลักษณะบางอย่างคล้ายกับสถาบันตุลาการทางอาณาจักรมีกฎหรือระเบียบที่สังคมวางไว้เป็นบรรทัดฐานแห่งการกระทำของบุคคลในสังคมป้องกันไม่ให้มีการกระทำหรือความประพฤติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบสุขของสังคมฝ่ายอาณาจักมีกฎหมายเป็นหลักในการปกครองส่วนฝ่ายพุทธจักรมีวินัยเป็นหลักทั้งฝ่ายอาณาจักรและพุทธจักรมีกระบวนการพิจารณาคดีหรืออธิกรณ์และมีวิธีลงโทษตามโทษานุโทษแต่ลักษณะการลงโทษตามพระวินัยกับโทษของกฎหมายบ้านเมืองมีข้อแตกต่างกันมากความผิดที่ร้ายแรงบางอย่างของบรรพชิต เช่น ความผิดทางเพศ สำหรับฝ่ายอาณาจักรอาจไม่ถือว่าผิด เป็นต้น

นักวิชาการที่มีชื่อเสียงหลายท่าน ได้คิดค้น การบริหารงานออกมาเป็นทฤษฎีที่หลายท่านได้ ศึกษาแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จมาแล้วหลายหน่วยงาน ดังนี้

ติน ปรัชญพฤทธิ์ ได้เสนอภารกิจ สำคัญในการบริหารไว้ 7 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องลงมือ ปฏิบัติตามลำดับวางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ

2. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหารโดยกำหนด อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนด ลักษณะและวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป 20

3. การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงานการ บริหารบุคคลดังกล่าวรวมตั้งแต่การแสวงหาคนทำงานมาบรรจุการแต่งตั้งการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคลการบำรุงขวัญการเลื่อนขั้นลดขั้นตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงานและการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดีและมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

4. การสั่งการ หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการหลังจากการได้วิเคราะห์ และพิจารณาโดยรอบคอบรวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ

5. การประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือ ขัดแย้งกันสามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

6. การรายงาน หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยว ข้องทั้งบนและล่างเพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงานอันจะเป็น การสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

7. การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงบประมาณการเงินวางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงินการบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคนอื่น ๆ ได้กล่าวถึงทฤษฎีของ เฮนรีฟาโยล (Henry Fayol) ว่าได้กำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้น 14 ประการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) เฮนรีฟาร์โย ได้เสนอว่าคนงานควรจะได้รับ การมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้นหรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของงาน มากขึ้นซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

2. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวปเบอร์และ เฮนรีฟาโยลได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ ของแวปเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชาส่วนอำนาจหน้าที่แบบ ไม่เป็นทางการจะได้รับจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนเน้นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

3. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโยล กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้องในเมื่อผู้ ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์คำ สั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชาและทำให้เกิดการสับสนในลำดับขั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยากและผู้บริหารจะไม่สนใจใน ความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชามักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ เชื่อฟัง

4. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาว ของสายการบังคับบัญชาโดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับขั้นของการบริหารจัดการจำนวนที่ดี ที่สุดของลำดับขั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่างรวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการองค์การ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับขั้นการบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลงและองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้นภายใน องค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่าง ๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับขั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสายการบังคับบัญชาแต่ละแผนกต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่น ๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้นเนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่นและรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้นสำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสายซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

5. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสายการบังคับบัญชาแต่เป็นการกำหนดว่าควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไรอย่างไรและมีการกระจาย

อำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไรสิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกระดับขององค์การ

6. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนใน การปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การองค์การใดที่ไม่มีการวางแผนจะทำ ให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผลซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของ บุคคลแต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การซึ่งจะต้องมี การติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์หลักการในข้อนี้ยึดหลักว่ากิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมี จุดหมายและแผนเดียวกัน

7. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความ ยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การ ซึ่งใน ปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

8. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การ ได้รับประโยชน์สูงสุดและเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคนและเป็นการชี้วัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขั้นได้ในอนาคตการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบันเนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบ รม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

9. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การเนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงานและความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุลซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้วัดความสามารถของผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

10. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Power) การใช้กฎบังคับ (Application) และลักษณะของการแสดงความนับ ถือออกมาสำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชาความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ 19 ผู้ บริหารหลาย ๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์

ระหว่างสมาชิกภายในองค์ การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การและเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

11. ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัส และแผนการแบ่งกำไรเป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ ความยุติธรรมทั้งพนักงาน และองค์การรวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

12. ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความ สำคัญต่อการจ้างงานระยะยาวเมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเว ลานานโดยพยายามพัฒนาทักษะและปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของ องค์การการจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาด ใหญ่ในญี่ปุ่น

13. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์การถือว่าเป็นประโยชน์ของทุก ๆ คนหรือของทุกกลุ่มในองค์การในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การและสมาชิกภายในองค์การ

14. ความสามัคคี (Esprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่มในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับขั้น ภายในองค์การและสิทธิในการสั่งการหรือการบริโภคและความร่วมมือกันถือว่าเป็นส่วนประกอบ สำคัญในการที่ทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จ ได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงานโดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่ สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลังเมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง

ทฤษฎีการบริหารของเฮนรีฟาโยล (Henry Fayol) ได้เสนอแนวทางการบริหารโดยมีความ เชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับ การบริหารทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ การบริหาร ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร (Management Functions) 5 ประการคือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วง หน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจและกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจำต้องจัดให้มีโครงของ งานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักรสิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมใน อันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่าง ๆ ต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดีโดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตนจะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและล่องนอกจากนี้ยังต้องทำ การประเมินโครงสร้างขององค์การ และผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วยหากโครงสร้าง ขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกันถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใด หย่อนประสิทธิภาพการไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

5. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

ธงชัย สันติวงษ์ ได้นำหลักการงานของ เฟรดริค ดับเบิลยู. เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง คือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่าง ๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

2. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงานโดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงานนอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วยและในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

3. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงานควบคู่กับการพิจารณาคนงานนี้คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้นเพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลิตผลสูงขึ้น

4. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงานฝ่ายบริหารควรจะได้ ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงานแต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้นจากหลักการดังกล่าวพบว่าวิธีการต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มี

หลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่าผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อย ๆ (2543, หน้า 47–48)

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึง การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของ ผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี 5 ประการ ตามคำย่อ ภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

1. P คือ Planing หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคตผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

2. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กรมีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

3. S คือ Stafing หมายถึง งานบุคลากรเป็นการสรรหาบุคลากรใหม่การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

4. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตาม แผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

5. C คือ Controling หมายถึง การกำกับดูแลเป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงาน ภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

สรุปได้ว่า หลักการบริหารเปรียบเหมือนเครื่องมือที่ให้ผู้บริหารหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์นำไปใช้ไปปฏิบัติสำหรับการตัดสินใจเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานการบริหารหรือการปกครองคณะสงฆ์ให้กับหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ผู้บริหารหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์ได้ตั้งเอาไว้และนั้นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในหน่วยงาน ได้แก่ บุคคลากรต่าง ๆ ในองค์กร

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรม 7

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสัปปุริสธรรม 7 การบริหารงานสมัยใหม่จำเป็น ต้องอาศัยวิทยาการด้านการบริหารจัดการเข้ามาสนับสนุนองค์กรอีกทั้งหลักการบริหารที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ก็มีมานานแล้วจึงมีแนวคิดในการใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการ หากเราทำให้คนนั้นเป็นคนดีที่ถูกต้องแล้ว เชื่อแน่ว่าจะบริหารจัดการได้สำเร็จสมประสงค์คนดีที่ถูกต้องนี้ คือต้องเป็นทั้งคนดีและคนเก่งด้วยจึงมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

2.3.1 ที่มาของสัปปุริสธรรม 7 ประการ สังคีติสูตร แปลว่า พระสูตรว่าด้วยการสังคายนา ชื่อนี้ตั้งตามเนื้อหาสาระของพระสูตรท่านพระสารีบุตรแสดงแก่ภิกษุจำนวน 500 รูป ณ ท้องพระโรงหลังใหม่ชื่ออุพภตกะของ พวกเจ้ามัลละ เขตกรุงปาวา แคว้นมัลละโดยมีพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ด้วย (* ที.ปา. (ไทย) 11 /10.1/(46),)

สาเหตุที่ท่านพระสารีบุตรแสดงพระสูตรนี้มีว่าก่อนหน้านั้นเล็กน้อยนิครนถ์นาฏบุตรหรือศาสดามหาวีระของศาสนาเชนได้ดับขันธ์ ณ กรุงปาวานี้ หลักจากศาสดาดับขันธ์ สาวกของท่านก็แตกสามัคคีกันเป็น 2 ฝ่ายท่านพระสารีบุตรจึงยกเหตุการณ์นี้ขึ้นมาปรารภว่าเป็นเพราะพระศาสนาสอนไว้ไม่ดีจึงทำให้สาวกตีความคำสอนแตกต่างกัน ส่วนพระธรรมวินัยของพระศาสนานี้พระผู้มีพระภาคตรัสสอนไว้ดีแล้วและเสนอให้เพื่อพรหมจารีของท่านร่วมกันสังคายนาพระธรรมวินัยนี้เพื่อให้ดำรงอยู่ได้นาน ไม่ควรทะเลาะวิวาทในเรื่องพระธรรมวินัย

รูปแบบของสังคีติสูตรเป็นการประมวลหมวดธรรมมีการบรรยายแบบถามเองตอบเอง ประ กอบใจความสำคัญของพระสูตรในช่วงที่พระผู้มีพระภาคเสร็จจาริกไปในแคว้นมัลละพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ประมาณ 500 รูป และทรงแวะพัก ณ สวนมะม่วงของนายจุนทกัมมารบุตรทรงได้รับนิมนต์จากพวกเจ้ามัลละแห่งกรุงปาวาให้เสด็จไปประทับ เพื่อเป็นสิริมงคล ณ ท้องพระโรงอุพภตกะ ซึ่งเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ ๆ ยังมิได้ใช้สอย ณ ที่นั้น พระองค์ทรงแสดงธรรมแก่ผู้มาเฝ้าจนค่อนคืนครั้นทรงแสดงธรรมจบลงและทรงอนุญาตให้พวกเจ้ามัลละและชาวกรุงปาวากลับบ้านได้จากนั้นทรงมอบหมายให้ท่านพระสารีบุตรแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลายแทนพระองค์แล้วทรงสำเร็จสีหไสยาส ณ ที่ ประทับนั้นเอง

ท่านพระสารีบุตรกล่าวปรารภการแตกสามัคคีของพวกนิครนถ์ หลักจากนิครนถ์นาฏบุตร ผู้เป็นศาสดา ดับขันธ์ไม่นาน ณ กรุงปาวานั่นเองว่าเป็นเพราะศาสดานั้นสอนธรรมไว้ไม่ดีส่วนพระธรรมวินัยนี้พระผู้มีพระภาคทรงแสดงไว้ดีจึงเป็นหน้าที่ของภิกษุทั้งหลายจะพร้อมกันทำสังคายนาพระธรรมวินัยเพื่อให้ดำรงมั่นคงยืนนานเพื่อประโยชน์สุขของคนทั้งหลายสืบไปจากนั้นท่านได้เสนอวิธีการสังคายนา โดยประมวลหลักธรรมทั้งหลายที่มีจำนวนหัวข้อเท่ากันรวมไว้เป็นหมวดเดียวกันคล้ายวิธีการของอังคุตตรนิกาย เช่น ประมวลหลักธรรมจำนวน 1 ประการ เข้าเป็นหมวดหนึ่ง เรียกว่า ธรรมหมวดละ 1 ประการ ประมวลหลักธรรมจำนวน 2 ประการ เข้าเป็นหมวดหนึ่ง เรียกว่า ธรรมหมวดละ 2 ประการ โดยทำนองนี้จนถึง ธรรมหมวด ละ 10 ประการ สัปปุริสธรรม 7 ประการ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้

1. เป็นธัมมัญญู (ผู้รู้จักเหตุ)
2. เป็นอัตถัญญู (ผู้รู้จักผล)
3. เป็นอัตตัญญู (ผู้รู้จักตน)
4. เป็นมัตตัญญู (ผู้รู้จักประมาณ)
5. เป็นกาลัญญู (ผู้รู้จักกาลเวลา)
6. เป็นปริสัญญู (ผู้รู้จักชุมชน

7. เป็นบุคคลัญญู (ผู้รู้จักบุคคล) (* ที.ปา. (ไทย) 11 /330/333).

หลักสัปปุริสธรรม 7 นี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในธัมมัญญูสูตร” ความว่าภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม 7 ประการ นี้ เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวาย ฯลฯ เป็น เนื้อนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก สัปปุริสธรรมธรรม 7 ประการได้แก่อะไรบ้าง กล่าวคือภิกษุใน ธรรมวินัยนี้ คือ 1) เป็นธัมมัญญู 2) เป็นอัตถัญญู 3) เป็นอัตตัญญู 4) เป็นมัตตัญญู 5) เป็น กาลัญญู 6) เป็นปริสัญญู และ 7) เป็นบุคคลปโรปรัญญูในพระสูตรนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึง ธัมมัญญูบุคคล ซึ่งหมายถึง ผู้รู้ธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติประการที่ 1 ในคุณสมบัติ 7 ประการ ของภิกษุ ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม 7 ประการย่อมเป็นผู้ควรของการคำนับ นับถือ ยกย่อง ของบุคคลทั้งหลาย ถือเป็นผู้มีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ คุณสมบัติ 7 ประการนั้น คือ

1) เป็นธัมมัญญู หมายถึง เป็นผู้รู้ธรรมอันเป็นคำสอนที่สำคัญ คือ สุตตะ (พระสูตรต่างๆ) เคยยะ (พระสูตรที่ประกอบด้วยคาถา) เวยยากรณะ(พระอภิธรรมทั้งหมด) คาถา (พระธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา) อุทาน (พระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานด้วยทรงโสมนัส) อิติวุตตกะ (พระสูตรที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ข้อนี้สมจริง ดังคำที่พระพุทธองค์ตรัส) ชาดก(พระสูตรที่แสดงเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า) อัพภูตธรรม (พระสูตรที่ประกอบด้วยอิทธิปาฏิหาริย์) เวทัลละ (พระสูตรที่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายถามแล้วได้รับความรู้และถามยิ่งขึ้นไป)

2) เป็นอัตถัญญู หมายถึง เป็นผู้รู้ความหมายแห่งภาษิต กล่าวคือ เป็นผู้รู้จุดมุ่งหมายและรู้จักผลว่าผลที่เกิดจากการกระทำมีประโยชน์และตรงตามเป้าหมายที่ตั้งมั่นไว้

3) เป็นอัตตัญญู หมายถึง เป็นผู้รู้จักตนว่ามีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา และปฏิภาณเท่าใดตามหลักแห่งอารยวัฒิ 5

4) เป็นมัตตัญญู หมายถึง เป็นผู้รู้ประมาณในการรับปัจจัย 4 กล่าวคือเป็นผู้รู้จักความพอดี ตามหลักแห่งมัชฌิมาปฏิปทาและหลักสันโดษ

5) เป็นกาลัญญู หมายถึง เป็นผู้รู้จักเวลาอันเหมาะสมที่จะประกอบกิจการงานต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

6) เป็นปริสัญญู หมายถึง เป็นผู้รู้จักวิธีการเข้าหาประชุมชน กล่าวคือ เป็นผู้รู้จักชุมชน หรือสังคมอย่างถูกต้องและเข้าใจวิธีการปฏิบัติอย่างถูกต้องในชุมชนหรือสังคมนั้น

7) เป็นบุคคลปโรปรัญญู หมายถึง เป็นผู้รู้จักเลือกคบคนให้ถูกต้อง (อง.สตฺตก, (ไทย), 23/68/143-146.)

สรุปได้ว่า หลักสัปปุริสธรรมเป็นหลักที่เจ้าคณะผู้ปกครองคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ พึงมีให้เกิดขึ้นเป็นตัวอย่างแก่พระภิกษุที่อยู่ใต้บังคับบัญชาจะสามารถทำให้พระพุทธศาสนาเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปไม่เป็นที่ด่างพ้อยแก่พระพุทธศาสนาในท้ายที่สุดหลักสัปปุริสธรรมจะสามารถทำให้ประชาชนนำตัวอย่างจากพระผู้ที่ปฏิบัติเช่นนี้นำไปปฏิบัติในทางโลกเพื่อห็โลกมนุษย์นั้นมีแต่ความสงบสุข

2.3.2 ความหมายของสัปปุริสธรรม 7 ประการ

คำอธิบายตามพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (อง.สตฺตก. (ไทย), 23/68/143.)

ธัมมัญญูสูตรว่าด้วยบุคคลผู้รู้ธรรมภิกษุทั้งหลายภิกษุประกอบด้วยธรรม 7 ประการนี้เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวาย ฯลฯ เป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลกธรรม 7 ประการ อะไรบ้างคือภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1. เป็นธัมมัญญู 2. เป็นอัตถัญญู 3. เป็นอัตตัญญู 4. เป็นมัตตัญญู 5. เป็นกาลัญญู 6. เป็นปริสัญญู 7. เป็นบุคคลปโรปรัญญู

ภิกษุเป็นธัมมัญญูอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ธรรม คือ สุตตะ เคยยะ เวยยากรณะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาตกะ อัพภูตธรรม เวทัลละ หากภิกษุไม่รู้จักธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทัลละเลยเราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นธัมมัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้ธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทัลละ ฉะนั้นเราจึงเรียกเธอ ว่าเป็นธัมมัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นอัตถัญญูอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ความหมายแห่งภาษิตนั้น ๆ นั่นแลว่า นี้เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้หากภิกษุไม่รู้เนื้อความแห่งภาษิตนั้น ๆ เลยว่านี้เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้นี้เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นอัตถัญญูในที่นี้แต่เพราะภิกษุรู้ความหมายแห่งภาษิตนั้น ๆ ว่า นี้เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้เราจึงเรียกเธอว่า เป็นอัตถัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อัตถัญญู ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นอัตตัญญูอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักตนว่า ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณเรามีอยู่ประมาณเท่านี้หากภิกษุไม่รู้จักตนว่าว่าโดยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามี อยู่ประมาณเท่านี้เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นอัตตัญญูในที่นี้แต่เพราะภิกษุรู้จักตนว่าโดย ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ ฉะนั้นเราจึงเรียกเธอว่าเป็นอัตตัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อัตถัญญู อัตตัญญู ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นมัตตัญญูอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชชบริขารหากภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลาน ปัจจัยเภสัชชบริขารเราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นมัตตัญญูในที่นี้แต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณในการ รับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชชบริขาร ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็น มัตตัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อัตถัญญู อัตตัญญู มัตตัญญู ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นกาลัญญูอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักกาลว่านี้เป็นกาลแห่งอุทเอทนี้เป็นกาลแห่งปริปุจฉานี้เป็นกาลบำเพ็ญเพียรนี้เป็นกาลหลีกเร้นหากภิกษุไม่รู้จักกาลว่านี้เป็นกาลแห่งอุทเอทนี้เป็นกาลแห่งปริปุจฉานี้เป็นกาลบำเพ็ญเพียรนี้เป็นกาลหลีกเร้นเราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นกาลัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักกาลว่านี้เป็นกาลแห่งอุทเอทนี้เป็นกาลแห่งปริปุจฉานี้เป็นกาล

บำเพ็ญเพียรนี้เป็นกาลหลีกเร้น ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นกาลัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อัตถัญญู อัตตัญญู มัตตัญญู กาลัญญู ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นปริสัญญูอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบริษัทว่า นี้ขัตติยบริษัท นี้พราหมณบริษัทนี้คหบดี บริษัทนี้สมณบริษัท ในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ควรกล่าวอย่างนี้ควรสงบนิ่งอย่างนี้หากภิกษุไม่รู้จักบริษัทว่านี้ขัตติยบริบทนี้พราหมณบริษัท นี้คหบดีบริษัท นี้สมณบริษัท ในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ควรยืนอย่างนี้ ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนิ่งอย่างนี้ เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นปริสัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักบริษัทว่า นี้ขัตติยบริษัท นี้พราหมณบริษัท นี้คหบดีบริษัท นี้ สมณบริษัทในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนิ่งอย่างนี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่า เป็นปริสัญญู ภิกษุชื่อว่า เป็นธัมมัญญู อัตถัญญู อัตตัญญู มัตตัญญู กาลัญญู ปริสัญญูด้ายประการฉะนี้

ภิกษุเป็นบุคคลปโรปรัญญูอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบุคคล 2 จำพวก บุคคล 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งต้องการเห็นพระอริยะอีกพวกหนึ่งไม่ต้องการพระอริยะบุคคลพวกที่ไม่ต้องการเห็นพระอริยะก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนั้นอย่างนี้บุคคลพวกที่ต้องการพระอริยะก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนั้นอย่างนี้

สรุปได้ว่า พระภิกษุที่ดีควรปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม คือ พระภิกษุรู้จักประมาณในสิ่งของที่ญาติโยมนำมาถวายไม่มากเกินไปไม่น้อยจนเกินไป โดยให้รู้จักความพอดี พอใช้ พออยู่ พอฉัน การกระทำเช่นนี้จะทำให้ญาติโยมไม่เดือดร้อนในการหาสิ่งของต่าง ๆ มาดูแลวัดดูแลพระภิกษุถ้าพระภิกษุทำให้ญาตฺโยมเดือดร้อนอันนี้ก็บาปอยู่เหมือนกัน โดยพระภิกษุรู้อยู่แก่ใจของตนเองอยู่แล้ว

2.3.3 องค์ประกอบของสัปปุริสธรรม 7

สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัปปุริสชน คือ คนดีหรือคนที่แท้ซึ่งมีความเป็นคนที่สมบูรณ์ และถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ 7 ประการ ดังนี้

2.3.3.1 ธัมมัญญุตา คือ รู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกาที่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน กล่าวคือ ผู้นำนั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎ กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในทางพระพุทธศาสนาได้ กล่าวว่า ธัมมัญญูตา หมายถึง การรู้ธรรม ดังความที่ปรากฏในธัมมัญญูสูตร (อง.สตฺตก, (ไทย), 23/68/143.) ว่าภิกษุที่เป็นผู้รู้เหตุรู้เรื่องนวังคสัตถุศาสน์ คือ คำสั่งสอนพระศาสดาอันศาสนธรรม มีองค์ประกอบอยู่ 4 ประการ หรือที่เรียกว่ารู้ธรรมคำสั่งสอนในพระไตรปิฎก คือ หลักปริยัติธรรมนั่นเอง ซึ่งได้แก่ การรู้เรื่องของพระสูตร พระวินัยและพระอภิธรรม เป็นต้น อันเป็นเหตุแห่งความเจริญในการปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของการศึกษา พระธรรมวินัย ภิกษุรูปใดมีความนอบรู้ใน หลักธรรมคำสอนดังกล่าวมาแล้วนี้ ภิกษุนั้นชื่อว่า

เป็นผู้รู้จัดธรรมหรือเหตุแห่งความเจริญ หลักธรรมอันเป็นคำสั่งสอนที่สำคัญ คือนวังคสัตถุศาสน์ 9 ประการ ได้แก่

1. สุตตะ คือ พระสูตรต่างๆ
2. เคยยะ คือ พระสูตรที่ประกอบด้วยคาถา
3. เวยยากรณะ คือ พระอภิธรรมทั้งหมด
4. คาถา คือ พระธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา
5. อุทาน คือ พระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานด้วยความโสมนัส
6. อิติวุตตกะ คือ พระสูตรที่ขึ้นต้นด้วยคำว่าสมจริงดังคำที่พระองค์ตรัสไว้
7. ชาดก คือ พระสูตรที่แสดงเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า
8. อัพภูตธรรม คือ พระสูตรที่ประกอบด้วยปาฏิหาริย
9. เวทัลละ คือ พระสูตรที่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายถามแล้วได้รับความรู้และถามยิ่ง ๆ ขึ้นไป เป็นต้น

2.3.3.2 อัตถัญญุตา คือ รู้จักผลรู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล กล่าวคือ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักจุดหมายหรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์องค์กรว่าจะไปทางไหนเพื่อประโยชน์อะไรเพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้น พระพุทธศาสนาได้กล่าวว่าอัตถัญญุตา คือ ความเป็นผู้รู้อรรถ รู้จักจุดหมาย รู้ประโยชน์ ดังพุทธพจน์ที่ปรากฏในธัมมัญญูสูตร (อง.สตุตก, (ไทย), 23/65143.) ว่าภิกษุที่เป็นผู้รู้จักผลว่า ภิกษุในพระพุทธศาสนานี้ เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องเนื้อความใจความความมุ่งหมายและประโยชน์ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึงภิกษุที่เป็นผู้รู้จักผลว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้รู้ความหมายแห่งภาษิต คือ ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์นั้นนี้เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้

จะเห็นได้ว่าผู้นำนั้นมีความสามารถต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่มหากผู้นำเป็นผู้รู้เหตุรู้ผลหรือรู้จุดมุ่งหมายจะทำอะไรต้องมีแผนการหรือเป้าหมายย่อมจะทำให้หมู่คณะดำเนินไปได้ โดยสวัสดิภาพการวางแผนงานได้ก่อนแล้วเดินตามลำดับของงานผล ก็คือ จะไม่มีข้อผิดพลาดไม่ติดขัดในการทำงานหรือในการทำงานเป็นคณะทุกคนร่วมมือกันอย่างพร้อมเพรียงงานก็จะประสบกับความสำเร็จได้ผลดี มีประสิทธิภาพ ผู้นำเกิดความสบายใจที่มีส่วนช่วยให้งานส่วนรวมประสบผลสำเร็จ (พระสามารถ อานนโท 2544, หน้า 60.)

2.3.3.3 อัตตัญญุตา คือ รู้ตน รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ มีความสามารถอย่างไรและต้องรู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอผู้นำที่ดีนั้นจะต้องสำรวจอยู่เสมอว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไร แล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะเดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนให้ดีขึ้นเรื่อย กล่าวคือ ผู้นำ ที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงแห่งโลกอย่างแท้จริงเพื่อให้สามารถนำพามวลชนและองค์กรไปสู่จุดหมายได้ตามเป้าหมายที่วางไว้พระพุทธศาสนา ได้กล่าวว่า

อัตตัญญูตาหมายถึง การรู้จักตนเกี่ยวกับ ศรัทธา ศีล จาคะ สุตะ ปัญญา เป็นต้น ดังที่ปรากฏใน ธัมมัญญูสูตร (อง สตุตก, (ไทย) 23/6143.)ว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักตนคือ รู้ว่าตนเองนั้นมีศรัทธาความเชื่อ มีศีลมีระเบียบวินัย มีสุตตะ คือ การศึกษาเล่าเรียน ได้ยินได้ ฟัง มีจาคะ แบ่งปั้น การปล่อยวาง มีปัญญาความรู้ ความสามารถ อยู่ประมาณเท่าใดบ้างแล้ววางตนให้เหมาะสมกับฐานะ ภาวะ ความรู้ความสามารถของตนเองไม่ทำให้เกินความรู้ความสามารถของตนเอง ดังนี้เรียกว่าเป็นผู้รู้จักตน

2.3.3.4 มัตตัญญุตา คือ รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี กล่าวคือ ต้องรู้จักขอบเขตความพอเหมาะในการทำงานในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องรู้จักความพอเหมาะพอควรในการที่จะทำกิจการทุกอย่างให้ลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้ในทางพระพุทธศาสนาได้ กล่าวว่า มัตตัญญูตาหมายถึง รู้ประมาณในการรับปัจจัย 4 ดังปรากฏในธัมมัญญูสูตร ว่าภิกษุ ในธรรมวินัยนี้ รู้จักประมาณในการบริโภคปัจจัย 4 ในการเลี้ยงชีพ เช่น การรู้จักประมาณใน การรับประเคน หรือการใช้สอยจีวร การรับอาหารบิณฑบาตและบริโภคอาหารให้พอประมาณแก่อัตตภาพของตนไม่มากไม่น้อยเกินไปการใช้เสนาสนะที่อยู่อาศัยให้พอสมควรเหมาะสมกับสมณะสารูปยารักษาโรคและบริขารอื่นๆ ที่ภิกษุเข้าไปเกี่ยวข้องต้องให้รู้จักความพอดีแก่ตนเองหากภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับปัจจัย 4 ไม่พึงเรียนเธอว่าเป็นมัตตัญญูตาแต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณในการรับปัจจัย 4 จึงเรียกเธอว่า เป็นมัตตัญญู (อง.สตุตก, (ไทย) 23/65143. เรื่องเดียวกัน, หน้า 144.) การรู้ประมาณตาม หลักมัตตัญญูตาย่อมทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติมีความสุขความเจริญพอเหมาะแก่ฐานะของตนโดยรู้จักความพอดีในการดำเนินชีวิตทุกอย่างได้ถูกต้องเหมาะสมด้วยเหตุนี้ผู้นำที่ดีตามหลักมัตตัญญูตาย่อมนำมาซึ่งความพอเหมาะพอควรให้การดำเนินกิจการงานต่าง ๆ ทำให้สามารถนำพามวลชนหมู่คณะไปสู่ความสุขสงบปลอดภัยและความเจริญอย่างแท้จริง

2.3.3.5 กาลัญญุตา คือ รู้จักเวลาที่ควรประกอบกิจการงานต่าง ๆ หรือทำงานให้ทันกับเวลาเหมาะกับเวลาและรู้คุณค่าของเวลาผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นผู้รู้จักการบริหารเวลาหรือวางแผนให้เหมาะสมกับเวลาอย่างถูกต้องในทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึง กาลัญญูตาไว้ว่า การรู้จักแนวปฏิบัติอันเหมาะสมกับกาลเทศะดังปรากฏในธัมมัญญูสูตรว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้ประกอบไปด้วยความรู้ว่าเวลานี้เป็นเวลาควรศึกษาควรถามเวลานี้ควรเป็นเวลาทำความเพียรควรหลีกเร้นจากหมู่ คือ รู้จักการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกาลเทศะให้เหมาะสมกับสมณะรู้คุณค่าของเวลาเมื่อภิกษุมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เวลาย่อมจะเป็นผู้มีความเจริญในพระพุทธศาสนาเพราะทำให้ถูกกับกาลเวลา

2.3.3.6 ปริสัญญุตา คือ รู้ชุมชนรู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวางจากสังคมโลกสังคมประเทศชาติว่าอยู่ในถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอย่างไร จะได้สามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้ถูกต้อง (พระธรรมปิฎก, ภาวะผู้นำ, หน้า 27. "อง.สตุตก (ไทย) 23/65145. “เรื่องเดียวกัน, หน้า 145.) หรือแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดนอกจากนี้ยังต้องรู้เข้าใจใน ระเบียบกฎเกณฑ์ วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงสถานการณ์จ่าง ๆ ของสังคมนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องจะได้

สามารถนำความสงบสุข สันติสุข ความก้าวหน้ามาสู่มวลชนหมู่คณะและสังคมได้ในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าว ปริสัญญตา หมายถึง การรู้จักบริษัทและแนวปฏิบัติของบริษัทดังปรากฏในธัมมัญสูตร

2.3.3.7 ปุคคลปโรปรัญญุตา คือ การรู้บุคคลรู้ประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องด้วยรู้ว่าควรจะปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสมและได้ผลอย่างไรดังนั้นผู้นำที่ดีย่อมต้องรู้บุคคลรู้ประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงานในการบริหารงานทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึง บุคคลปโรปรัญญุตา คือ การรู้บุคคลและลักษณะความต้องการของบุคคลดังปรากฏในธัมมัญญสูตร (พระธรรมปิฎก, "อง.สตุตก 23/65145.) “หน้า 145.) ว่า ภิกษุผู้ที่มีความรู้เรื่องบุคคลของภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบุคคล 2 จำพวก ได้แก่

1. รู้ลักษณะบุคคลผู้ที่เป็นบัณฑิตรู้บุคคลที่มีความต้องการจะพบบุคคลผู้เป็นพระอริยะหรือผู้ที่เป็นบัณฑิตเป็นคนดีมีศีลธรรมสนใจในคำสั่งสอนแล้วนำมากระทำตามคำสอนนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น

2. รู้จักลักษณะของบุคคลที่ไม่ใช่บัณฑิตไม่ต้องการเห็นบุคคลที่เป็นบัณฑิตหรือ พระอริยะและไม่ต้องการจะฟังธรรมคำแนะนำสั่งสอนจากท่านผู้รู้ในพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่าการรู้จักคบบุคคลผู้เป็นบัณฑิตย่อมนำมาซึ่งประโยชน์แก่ตนและผู้อื่นแต่หากคบคนพาลย่อมนำไปสู่ความหายนะทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นด้วยดังนั้นผู้นำที่ดีจึงควรเลือกคบบุคคลที่ดีเพื่อให้สามารถนำความเจริญมาสู่ตนเองและหมู่คณะได้ตลอดไป

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมผู้นำที่เป็นคนดี มี จริยธรรม มีคุณธรรม มาปกครองหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติเพื่อให้เกิดความสงบสุข การพัฒนาหมู่คณะสังคมและประเทศชาติให้มีศักยภาพที่มั่นคงและก้าวหน้าตลอดไปในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีหลักสัปปุริสธรรมเป็นหลักธรรมที่ให้กับคนดีพึงปฏิบัติ

2.3.4 ความสำคัญของสัปปุริสธรรม 7 ต่อการบริหารจัดการ

สัปปุริสธรรม 7 ประการ คือ ธรรมของสัตบุรุษในการบริหารงานในองค์การต่าง ๆ ถ้าองค์ใดมีบุคคลกรที่เป็นสัตบุรุษก็ย่อมจะสร้างความเจริญความสามัคคีให้แก่หน่วยงานหรือองค์การนั้น เพราะบุคลากรหรือผู้บริหารที่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตนเอง รู้จักประมาณ รู้จักเวลา รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคลย่อมทำให้การบริหารจัดการของหน่วยงานประสบความสำเร็จตามนโยบายที่ได้วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการของชุมชนวัดใหม่ พิเรนทร์ที่ผู้วิจัยได้นำมาเสนอนี้ ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ประการหรือไม่อย่างไรการนำหลักธรรมนี้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความเจริญความก้าวหน้าในองค์การเป็นแรงจูงใจในการทำงานของฝ่ายปฏิบัติตลอดจนการ

บริหารจัดการที่มีคุณภาพเกิดขึ้นด้วย หลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ แปลว่า ธรรมของสัตบุรุษ ได้แก่ คนดี มีความประพฤติ ทางกาย วาจา ถูกต้อง เรียบร้อยไม่มีโทษมี 7 ประการดังนี้

1. ธัมมัญญุตา (การรู้จักเหตุ) คือ การรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความเป็นไปของชีวิตหรือรู้จักหลักความจริง จะคิด จะทำอะไรก็มีหลักรู้ว่าเมื่อกระทำสิ่งนี้จะได้ผลตอบแทนเป็นความสุขแต่ถ้ากระทำอีกอย่างหนึ่งจะได้ผลเป็นความทุกข์ เช่น ถ้าหมั่นขยัน ศึกษาเล่าเรียนก็จะได้รับความความรู้ความเข้าใจวิชาการต่าง ๆ เมื่อถึงเวลาสอบก็จะสามารถสอบได้คะแนนดี เป็นต้น

2. อัตถัญญุตา (การรู้จักเหตุ) หมายถึง เมื่อมีเหตุก็ย่อมมีผลเมื่อมีปัญหาอันใดเกิดขึ้นเราจะต้องใช้หลักเหตุผลมาพิจารณาปัญหาเหล่านั้นเพราะผลเกิดจากเหตุเสมอการรู้จักเปรียบเทียบเหตุและผลจะทำให้เราเป็นคนใจกว้างยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น

3. อัตตัญญุตา (การรู้จักตน) ความเป็นผู้รู้จักตน คือรู้จักตนเองโดยฐานะ ภาวะ เพศ วัย ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมอื่น ๆ มีศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา เป็นต้น แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตนและเมื่อรู้ว่าบกพร่องในเรื่องใดก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

4. มัตตัญญุตา (การรู้จักประมาณ) หมายถึง ความพอดี ความพอเหมาะพอสมควรการรู้จักประมาณ คือ การรู้จักทำทุกสิ่งทุกอย่างหรือดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม เป็นต้น การ รู้จักประมาณนี้เป็นทางสายกลางที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้บุคคลต่าง ๆ ได้ประพฤติปฏิบัติกันมา

5. กาลัญญุตา (การรู้จักกาล) หมายถึง การรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกกับกาลเทศะ กล่าวคือ รู้ว่าในเวลาเช่นไรควรจะทำอะไร การรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ดำรงตนอยู่ในความประมาณไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์

6. ปริสัญญุตา (การรู้จักชุมชน) คือ การรู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคมควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรว่างตัวอย่างไรควรทำอะไรควรพูดอย่างไร เช่น เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่ควรแสดงอาการนอบน้อมมีสัมมา คารวะ เมื่อเข้าวัดควรสำรวม กาย วาจา ใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนอง เป็นต้น ความเป็นผู้รู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชนและสังคมรู้กริยาที่จะพึงประพฤติแล้วประพฤติตนให้เหมาสมต่อชุมชนและสังคมนั้นๆ

7. ปุคคโลปรปรัญญุตา (การรู้จักบุคคล) ได้แก่ การรู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เป็นคนพาลหรือเป็นบัณฑิตมีความสามารถหรือไม่มีคุณธรรมหรือไม่แล้วเลือกครบหาให้เป็นคุณประโยชน์เลือกใช้ให้เหมาะสมกับกิจการหรือเพื่อที่ที่จะปฏิบัติกับเขาได้อย่างเหมาะสมและที่สำคัญ ก็คือ จะสนทนากับเขาอย่างรู้เรื่องและราบรื่น

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) (2553 หน้า 17) ได้ตรัสว่าสัปปุริสธรรม ธรรมของสัปบุรุษหรือคนดีหรือธรรมของมนุษย์ผู้มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์มี 7

ประการ ศึกษา ให้รู้ให้เข้าใจแล้วปฏิบัติให้ได้ก็จักสามารถรักษาคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ทุกประการได้ สัปปุริสธรรม 7ประการคือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักประชุมชน และรู้จักบุคคล

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2544, หน้า 170.) กล่าวถึง สัปปุริสธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คือ เป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติของคนดีเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดีเป็นผู้ควรแก่การยกย่องนับถือเป็นคนที่สามารถให้การแนะนำในการดำเนินชีวิตที่ถูกด้วยต้องความปรารถนาดีมี 7 ประการ ได้แก่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540, หน้า 10)กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้นำในความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานที่ไปด้วยกันนั้น คือ คุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้นำบุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีธรรมะหรือคุณสมบัติในตัวของผู้นำมี 7 ประการ ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), (2559, หน้า 210-211) สัปปุริสธรรม 7 ธรรมของสัตบุรุษ, ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ, คุณสมบัติของคนดี, ธรรมของผู้ดี

1. ธัมมัญญุตา ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือ รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมดา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล เช่น ภิกษุ รู้ว่าหลักธรรมข้อนั้น ๆ คืออะไร มีอะไรบ้าง พระมหากษัตริย์ทรงทราบว่าหลักการปกครองตามราชประเพณีเป็นอย่างไรมีอะไรบ้างรู้ว่าจะต้องกระทำเหตุอันนี้ ๆ หรือกระทำตามหลักการข้อนี้ ๆ จึงจะให้เกิดผลที่ต้องการอันนั้น ๆ เป็นต้น

2. อัตถัญญุตา ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมายรู้ ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก เช่น รู้ว่าหลักธรรมหรือภาษิตข้อนั้น ๆ มีความหมายว่าอย่างไรหลักนั้น ๆ มีความมุ่งหมายอย่างไร กำหนดไว้หรือพึงปฏิบัติเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไรการที่ตนกระทำอยู่มีความมุ่งหมายอย่างไรเมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้างดังนี้ เป็นต้น

3. อัตตัญญุตา ความรู้จักตนคือ รู้ว่าเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เท่าไร อย่างไร แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4. มัตตัญญุตา ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและ บริโภคปัจจัยสี่คฤหัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์พระมหากษัตริย์รู้จักประมาณในการลง ทัณฑ์อาชญาและในการเก็บภาษี เป็นต้น

5. กาลัญญุตา ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการ ประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลา เป็นต้น

6. ปริสัญญุตา ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุมรู้กิริยาที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้น ๆ ว่าชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิริยาอย่างนี้จะต้องพูดอย่างนี้ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น

7. ปุคคลัญญุตา หรือ บุคคลปโรปรัญญุตา ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใคร ๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไรและรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ ด้วยดีว่าควรจะคบหรือไม่จะใช้จะตำหนิยกย่องและแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น

สมหวัง วิทยาปัญญานนท์ (2554, ออนไลน์)ให้ความหมายของสัปปุริสธรรม แปลว่า ธรรมของ คนดี หรือคุณสมบัติของคนดีบุคคลที่ได้ศึกษาให้รู้และเข้าใจนำไปปฏิบัติได้ก็จะสามารถรักษาคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกประการ

สรุปได้ว่า หลักสัปปุริสธรรมเป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของผู้บริหารที่ได้ตั้งไว้ได้สำเร็จด้วยการที่มีความรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล เป็นต้น

2.4 การปกครองของเจ้าอาวาสตามหลักสัปปุริสธรรม

ในการปกครองของเจ้าอาวาสตามหลักสัปปุริสธรรมก็จะประกอบไปด้วยกันทั้งหมด 7 ประการ ซึ่งหลักสัปปุริสธรรมนั้นจะเป็นการช่วยให้เจ้าอาวาสมีความเป็นผู้นำผู้น่าเคารพศรัทธาอย่างน้อยก็ชาวบ้านบริเวณใกล้บ้านเรือนเคียงของวัดที่ท่านเจ้าอาวาสนั้น ๆ ได้อยู่อาศัยและถ้าอย่างดีที่สุดก็น่าจะทำให้เจ้าอาวาสนั้น ๆ เป็นที่รู้จักน่าเคารพศรัทธาของญาติโยมหรือประชาชนหมู่มากก็เป็นได้ ส่วนหลักสัปปุริสธรรมที่ว่าไว้ตอนต้นนั้น มีดวยกันดังนี้ 1.ธัมมัญญุตา เป็นผู้รู้จักเหตุ คือ ว่าเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นเราควรจะปฏิบัติอย่างไรแบบนั้นเกิดขึ้นเราจะควรปฏิบัติอย่างไร 2.อัตถัญญู การเป็นผู้รู้จักผล คือ ว่าเราตัดสินคนเราจะต้องรู้ว่าผลตามหลังนั้นอะไรจะเกิดขึ้น 3.อัตตัญญู เป็นผู้รู้จักตน คือ ว่าเราอยู่ในฐานะอะไรหน้าที่อะไรมีความรับผิดชอบอะไรและสิ่งที่เราทำอยู่เกินหน้าที่ของเราไหมไปก้าวก่ายหน้าที่การงานของผู้อื่นหรือเปล่า 4.มัตตัญญู เป็นผู้รูจักประมาณ คือ ดูว่าการใช้จ่ายนั้นพอเพียงไหมการใช้ทรัพย์พอควรหรือเปล่าขาดเหลืออะไรในวัด 5.กาลัญญู เป็นผู้รู้จักกาล คือ การเข้าใจในเวลาและระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจใด ๆ และพึงใช้เวลานั้นให้เหมาะสม 6.ปุริสัญญู เป็นผู้รู้จักชุมชน คือ การเป็นผู้รู้จักชุมชนถิ่นอาศัยหรือสังคมที่ตัวเองอาศัยอยู่รวมถึงว่าชุมชนนั้นต้องการอะไรมีความเห็นมีข้อตกลงอะไรในชุมชน 7.ปุคคลัญญู หรือ ปุคคลปโรปรัญญู เป็นผู้รู้จัก

บุคคล คือ การเป็นผู้รู้จักคบตนใครควรคบหรือไม่ควรคบจึงควรคบหาคนที่ควรคบทำให้ได้คนดี คนทำงานเก่งและเหมาะสมกับงานซึ่งสอดคล้องกับนิยามศัพท์

2.4.1 การปกครองกิจการคณะสงฆ์ไทย การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี มี 2 ด้าน ประกอบด้วย

2.4.1.1 หน้าที่การปกครอง

- **การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี** เช่น ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ไม่ทำลายทรัพย์สมบัติของศาสนสถาน ไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติของศาสนสถาน เมื่อเดินผ่านศาสนสถานควรยกมือไหว้ด้วยความเคารพ ขณะอยู่บริเวณศาสนสถานควรสำรวมกายวาจา ไม่ส่งเสียงดัง ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ก่อการทะเลาะวิวาทกัน และควรแต่งกายสุภาพ ช่วยบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานที่ชำรุดทรุดโทรมให้มั่นคงแข็งแรง โดยช่วยช่วยกันบริจาคทรัพย์ซ่อมแซมหรือชักชวนผู้อื่นบำรุงรักษา

- **การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี** เช่น การให้บุคคลภายนอกหรือหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนกับบุคคลนอกพื้นที่ที่มาขอใช้สถานที่ได้ใช้สถานที่วัดให้เป็นไปด้วยดี หมายถึง การมาขอใช้สถานที่ อย่างเช่น ศาลาการเปรียญ เมรุ ลานวัด เพื่อประโยชน์ของคนในสังคมหรือเพื่อประกอบพิธีและปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหรือเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานทางรัฐ อย่างเช่น การมาตรวจสุขภาพให้แก่ประชาชนในชุมชนของหน่วยงานองค์กรสาธารณสุขหรือหน่วยงานของภาคเอกชนมาขอใช้สถานที่ อย่างเช่น มีสินค้าดีราคาถูกมาจำหน่าย เช่นนี้ เจ้าอาวาสจะต้องพิจารณาแล้วว่าสมควรหรือไม่สมควรที่จะให้เขามาใช้สถานที่ภายในวัดได้หรือไม่และสมมุติว่าให้เขาใช้สถานที่เจ้าอาวาสควรให้ความสะดวกในด้านต่าง ๆ เขามาติดต่อขอใช้สถานที่ภายในวัดเจ้าอาวาสมีการต้อนรับเป็นอย่างดีสำหรับทุกคนหรือไม่ เป็นต้น

- **การจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี** เช่น มีการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เจ้าอาวาสลงมือปฏิบัติงานภายในวัด เจ้าอาวาสวางแผนการจัดศาสนสมบัติ เจ้าอาวาสเคยสั่งให้พระลูกวัดช่วยกันดูแลศาสนสมบัติ เจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดส่วนวิธีดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงจะให้เป็นตามวิธีการอื่นมิได้ ในฐานะที่วัดทุกวัดเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มาตรา 31 และมาตรา 19 วัดจึงมีสิทธิรับและครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัดได้ดุจบุคคลธรรมดาแต่เพราะวัดมิใช่บุคคลธรรมดาแสดงเจตนาในการรับหรือในการครอบครองทรัพย์สินเองมิได้กฎหมายได้กำหนดชัดว่า “ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนวัดในกิจการทั่วไป” วัดจึงอาศัยเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนในการรับทรัพย์สินและการอื่น เจ้าอาวาสมีฐานะเป็นผู้แทนวัด มิใช่เป็นเจ้าของทรัพย์สินของวัด เจ้าอาวาสมีฐานะเจ้าพนักงานตามในประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ดังนั้น เจ้าอาวาสจะต้องดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไป

ด้วยดี คือ ให้เป็นตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงหากดำเนินการมิชอบย่อมตกอยู่ในฐานะเจ้าพนักงานปฏิบัติมิชอบทั้งเป็นการละเมิดจริยาพระสังฆาธิการ

- **การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ** เช่น หน้าที่ในการปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดแบ่งออกเป็นการปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดและการสอดส่องบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดการปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดเป็นการคุ้มครองปกป้องรักษาให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ผู้ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นได้เป็นอยู่ด้วยความผาสุก ให้ความอนุเคราะห์ในส่วนที่อยู่อาศัยและปัจจัยตามสมควรหรือกล่าวอีกในหนึ่งว่า ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ดังกล่าวด้วยพรหมวิหารธรรมตามควรแก่เหตุการสอดส่องบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดเป็นการตรวจตราและเอาใจใส่ดูแลการประพฤติปฏิบัติตนของบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีถิ่นที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นให้เป็นไปด้วยความ เรียบร้อยดีงาม รวมถึงควบคุมและบังคับบัญชาบรรพชิตและคฤหัสถ์ดังกล่าวให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งมหาเถรสมาคมและรวมถึงการว่ากล่าวแนะนำ ชี้แจง เกี่ยวกับการปฏิบัติดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งวัดและพระศาสนาอันเป็นส่วนรวม

- **การเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์** เช่นการจัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม (รวมถึงธรรมศึกษาอยู่ด้วย) หรือเฉพาะแผนกใดแผนกหนึ่ง ซึ่งยึดแบบแผนตามจารีตประเพณีที่ปฏิบัติสืบมาโดยตรง ได้แก่ การจัดตั้งสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรม หรือการให้พระภิกษุสามเณรไปเรียนที่วัดใกล้เคียง ซึ่งมีสำนักศาสนศึกษาดังกล่าวส่วนการจัดให้มีการอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตตามวิธีการที่กำหนดในคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องให้ภิกษุสามเณรเรียนพระ ธรรมวินัย พ.ศ.2528 และการจัดให้มีการอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่คฤหัสถ์ในรูปแบบอื่น ๆ รวมถึงการ ฝึกอบรมระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ เช่น การทำกิจวัตรประจำวัน การฝึกซ้อมสวดมนต์ ฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมทางพระศาสนาตลอดจนฝึกอบรมการปฏิบัติศาสนกิจของคฤหัสถ์ เช่น การทำวัตรสวดมนต์ประจำวันพระ การสมาทานอุโบสถศีล และปฏิบัติศาสนพิธี อื่น ๆ เจ้าอาวาสจะต้องมีความรู้ความชำนาญเป็นอย่างดี

- **การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน** เช่น มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ทางวัดจัดขึ้นให้ชาวบ้านทราบโดยทั่วถึงกันมีการให้ความช่วยเหลือในการประสานงานฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญกุศล อาทิ แม่ครัว พิธีกร เป็นต้น และมีการจัดสถานที่ที่มีความเหมาะสมสะดวกในการประกอบกิจกรรมบำเพ็ญกุศล โดยมีเจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์ภายในวัดคอยช่วยเหลือให้ความอนุเคราะห์แก่ญาติโยมเป็นอย่างดีไม่เว้นแต่บุคคลว่ามีสถานะเช่นไรจะรวยจะจนก็ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันทุกคน

2.4.1.2 อำนาจทางการปกครอง

- ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมีได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด เช่น พระภิกษุอยู่วัดอื่นจะมาอาศัยที่วัด ก รู้จักกับพระภายในวัด ก จู่ ๆ ก็มาอยู่อาศัยเลยโดยไม่แจ้งเจ้าอาวาสอย่างนี้ไม่ถูกต้องเจ้าอาวาสมีสิทธิไม่ให้ผู้นั้นอยู่ภายในวัดได้ส่วนคฤหัสถ์ก็เช่นเดียวกัน บุคคลที่เข้ามาอยู่ภายในวัดได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาส มีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยวัดให้ประชาชนได้รับทราบ พระภายในวัดทราบกฎระเบียบในการเข้ามาอาศัยภายในวัด เป็นต้น

- สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด เช่น พระภิกษุสามเณรและลูกศิษย์วัดมีความประพฤติไม่เหมาะสมเจ้าอาวาสก็ได้กล่าวตักเตือนแต่ก็ไม่รับฟังยังฝืนมีพฤติกรรมเดิม ๆ อย่างนี้เจ้าอาวาสมีสิทธิบอกให้ออกจากวัดได้ เจ้าอาวาสได้ให้โอวาสแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ พระในวัดเชื่อฟังคำสั่งสอนของเจ้าอาวาส บรรพชิตและคฤหัสถ์ได้อภัยโทษจากเจ้าอาวาส ส่วนใหญ่บรรพชิตและคฤหัสถ์อยู่ในโอวาสของเจ้าอาวาส เป็นต้น

2.5 บริบทพื้นที่

2.5.1 ประวัติความเป็นมาเมืองประจันตคาม

ในปี พ.ศ. 2369ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรีเจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏยกทัพมาตีเมืองนครราชสีมาเมื่อชาวเมืองนครราชสีมาได้รวมกำลังตีกองทัพเจ้าอนุวงศ์แตกพ่ายไปแล้วพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดฯแต่งทัพและให้เจ้าพระยาบดินทร์เดชา (สิงห์) เมื่อครั้งเป็นพระยาราชสุภาวดีเป็นแม่ทัพยกไปตีเมืองเวียงจันทน์เพื่อปราบกบฏให้ราบคาบเมื่อตีเมืองเวียงจันทน์ได้แล้วอพยพครอบครัวลี้พลบางส่วนจากเมืองเวียงจันทน์เมืองมหาชัยกองแก้วเมืองทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงเมืองสกลนครและอีกหลายเมืองในภาคอีสานของไทยมาด้วยท้าวอุเทนบุตรท้าวสร้อยเพียเมืองแสนพร้อมกับท้าวฟองบุตรพระยาชัยสุนทรเจ้าเมืองกาฬสินธุ์และท้าวอินทร์บุตรเจ้าเมืองสกลนครซึ่งคุมกำลังพลเป็นนายกองของทัพหัวเมืองซึ่งเจ้าเมืองส่งไปช่วยรบกับทัพเมืองกรุงได้นำคนที่ถูกอพยพมาตั้งกองรวมกันอยู่เป็นหมู่บ้านใหญ่ในพื้นที่อำเภอประจันตคามในปัจจุบันต่อมาท้าวฟองยกกำลังไพร่พลแยกไปเลือกพื้นที่ตั้งเป็นเมืองอยู่ที่กบินทร์บุรีท้าวอินทร์ยกกำลังไพร่พลไปเลือกพื้นที่ตั้งเป็นเมืองอยู่ที่พนัสนิคมฝ่ายท้าวอุเทนได้รวบรวมกำลังไพร่พลไปเลือกที่ตั้งเมืองอีกเช่นกันเลือกทำเลที่เหมาะสมได้ที่ดงยางหรือบ้านเมืองเก่าปัจจุบันตั้งเป็นเมืองเมืองประจันตคามจึงอุบัติขึ้นในปี พ.ศ. 2376 เมื่อตั้งเป็นเมืองเรียบร้อยแล้วท้าวอุเทนเจ้าเมืองได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงภักดีเดชะว่าราชการเมืองได้ 2 ปีเศษเกิดศึกญวนมาตีเมืองพนมเปญซึ่งเป็นเมืองขึ้นของไทยในสมัยนั้นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดฯให้เจ้าพระยาบดินทร์เดชา (สิงห์)เป็นแม่ทัพยกไปช่วยเมืองพนมเปญและได้เกณฑ์เมืองประจันตคามเมืองพนัสนิคมและเมืองกบินทร์บุรีรวมเป็นกองทัพหน้าส่วนหนึ่ง ยกไปสู้รบข้าศึกญวนทำการรบอยู่ประมาณ 3 ปีเศษจึง

ขับไล่ข้าศึกญวนถอยไปเจ้าเมืองทั้ง 3 ผู้ร่วมรบมีความชอบในราชการทัพเมื่อกลับมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นที่พระในนามเดิมทั้ง 3 ท่านเจ้าเมืองประจันตคามจึงได้เป็นพระภักดีเดชะต่อมาอีกประมาณ 1 ปีข้าศึกหวนกลับมาตีเมืองพนมเปญอีกเจ้าเมืองตะวันออกได้รับใบบอกและโปรดให้เกณฑ์คนไปช่วยรบพระภักดีเดชะ(ท้าวอุเทน)ได้นำกำลังพลชาวเมืองประจันตคามเข้ากองทัพร่วมกับเจ้าเมืองกบินทร์เช่นครั้งก่อนส่วนเจ้าเมืองพนัสนิคมในฐานะเป็นหัวเมืองใกล้ทะเลนัยว่าถูกเกณฑ์ไปเข้าประจำกองทัพเรือในกรุงเทพฯในการไปราชการทัพครั้งนี้พระภักดีเดชะ(ท้าวอุเทน)เจ้าเมืองประจันตคามเสียทีแก่ข้าศึกตายในที่รบเยี่ยงวีรบุรุษไทยในปัจจุบันโดยสรุปพระภักดีเดชะ (ท้าวอุเทน)จึงเป็นเจ้าเมืองคนแรกอยู่ได้ 6 ปีก็มาสิ้นชีพในที่รบ

ขณะนั้นเจ้าพระยาบดินทร์เดชา (สิงห์)แม่ทัพเห็นว่าบุตรพระภักดีเดชะ(ท้าวอุเทน)ยังเยาว์นักไม่สามารถจะว่าราชการได้ จึงแต่งตั้งท้าวอินทร์บุตรของพี่สาวพระภักดีเดชะ (ท้าวอุเทน)ซึ่งเวลานั้นเป็นหลวงศักดาสำแดง ยกกระบัตรรั้งตำแหน่งเจ้าเมืองท้าวคำ น้องท้าวอินทร์ขณะนั้นเป็นขุนอรัญไพรศรีรั้งตำแหน่งปลัดเมืองควบคุมไพร่พลเมืองประจันตคามทำการรบต่อไปราชการทัพครั้งที่ 2 นี้รบอยู่ประมาณ 6 ปีจึงมีชัยชนะต่อข้าศึกญวนเมื่อเสร็จศึกสงครามกลับมาแล้วหลวงศักดาสำแดง (ท้าวอินทร์)ผู้รั้งตำแหน่งเจ้าเมืองประจันตคามได้รับบำเหน็จความชอบในที่รบได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระภักดีเดชะ (ท้าวอินทร์)เจ้าเมืองประจันตคามสืบต่อเป็นท่านที่ 2 ขุนอรัญไพรศรีผู้น้องเจ้าเมืองคนใหม่เป็นหลวงสุรฤทธาปลัดเมือง ส่วนท้าวโทบุตรเจ้าเมืองคนแรกซึ่งเสียชีวิตในที่รบมีอายุและความสามารถพอจะรับราชการได้จึงได้รับบำเหน็จตกทอดจากบิดาให้เป็นขุนอรัญไพรศรีซึ่งในระยะต่อมาภายหลังได้เลื่อนเป็นหลวงศักดาสำแดงยกกระบัตรพร้อมกับท้าวสุวรรณบุตรท้าวสุโทหลานพี่สาวท้าวอุเทนได้เป็นหลวงศรีวิเศษผู้ช่วยราชการขวาพระภักดีเดชะ (ท้าวอินทร์) เจ้าเมืองคนที่ 2 ว่าราชการเมืองอยู่นานถึง 44 ปีก็สิ้นชีพตักษัยหลวงสุรฤทธา (ท้าวคำ) ปลัดเมืองน้องชายเจ้าเมืองคนที่ 2ได้เลื่อนเป็นพระภักดีเดชะเจ้าเมืองคนที่ 3หลวงศักดาสำแดง (ท้าวโท) เป็นหลวงสุรฤทธาปลัดเมืองพระภักดีเดชะ (ท้าวคำ)เป็นเจ้าเมืองคนที่ 3เมื่ออายุมากแล้วว่าราชการอยู่ได้เพียง 6 ปีก็สิ้นชีพตักษัย

หลวงศรีวิเศษ (ท้าวสุวรรณ)ผู้ช่วยราชการขวาได้เป็นพระภักดีเดชะเจ้าเมืองประจันตคามคนที่ 4ส่วนหลวงสุรฤทธา (ท้าวโท) ปลัดเมืองบุตรพระภักดีเดชะ (ท้าวอุเทน) เจ้าเมืองคนแรกเป็นง่อยไม่สามารถรับราชการได้ขอลาออกจึงให้ท้าวพรหมาบุตรคนที่ 1 ของเจ้าเมืองคนเดิมเป็นขุนคลังขึ้นเป็นหลวงสุรฤทธาปลัดเมืองแทนพระภักดีเดชะ(ท้าวสุวรรณ)ว่าราชการอยู่ 13 ปีก็สิ้นชีพตักษัย

ต่อจากนั้นมาในสมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรีกำลังทรงดำริปฏิรูปการปกครองหัวเมืองจะทรงยุบหัวเมืองเล็กเช่นเมืองประจันตคามเมืองกบินทร์บุรีลงเป็นอำเภอจึงยังไม่ตั้งเจ้าเมืองอีกแต่ให้หลวงสุรฤทธา (ท้าวพรหมา)ปลัดเมืองรั้ง

ราชการอยู่ 3 ปีก็ถึงคราวยุบเมืองประจันตคามลงเป็นอำเภอเรียกว่าอำเภอประจันตคามในปี พ.ศ. 2448 รวมระยะเวลาก่อตั้งเป็นเมืองประจันตคามอยู่ 72 ปี

เมืองประจันตคามมีเจ้าเมืองปกครองตามลำดับ 4 ท่านดังนี้

1. พระภักดีเดชะ (ท้าวอุเทน) เป็นเจ้าเมืองอยู่ 6 ปี (ระหว่างปี พ.ศ.2376 - 2381)

2. พระภักดีเดชะ (ท้าวอินทร์) บุตรพี่สาวท้าวอุเทน เป็นเจ้าเมืองอยู่ 44 ปี (ระหว่างปี พ.ศ.2382 - 2425)

3. พระภักดีเดชะ (ท้าวคำ) บุตรพี่สาวท้าวอุเทน เป็นเจ้าเมืองอยู่ 6 ปี (ระหว่างปี พ.ศ.2426 - 2431)

4. พระภักดีเดชะ (ท้าวสุวรรณ) หลานท้าวอุเทน เป็นเจ้าเมืองอยู่ 13 ปี (ระหว่างปี พ.ศ.2432 - 2445)

ว่างแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมือง 3 ปี (ระหว่างปี พ.ศ. 2446 - 2448)

2.5.2 การบริหารกิจการคณะสงฆ์ภายใต้การดูแลของเจ้าคณะอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ดังนี้

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดปราจีนบุรี ภายใต้การดูแลของ พระพิศาลศึกษากร เจ้าคณะจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งท่านได้ปกครองดูแลคณะสงฆ์คณะสงฆ์ทั้งจังหวัดทั้งหมด ส่วนในอำเภอประจันตคาม มีวัดทั้งหมด 64 ดังนี้

1. วัดแจ้ง ตั้งอยู่ที่บ้านเมืองเก่า เลขที่ 141 หมู่ 1 ตำบลประจันตคาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

2. วัดศรีประจันตคาม ตั้งอยู่ที่บ้านท่าน้ำ เลขที่ 91 หมู่ที่ 6 ตำบลประจันตคาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

3. วัดทัพช้าง ตั้งอยู่ที่บ้านเมืองใหม่ เลขที่ 69 หมู่ที่ 4 ถนนสุวรรณศร ตำบลประจันตคาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

4. วัดดงไชยมัน ตั้งอยู่ที่บ้านดงไชยมัน เลขที่ 81 หมู่ที่ 7 ตำบลประจันตคาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

5. วัดบางไผ่ ตั้งอยู่ที่บ้านบางไผ่ เลขที่ 1 หมู่ที่ 8 ตำบลประจันตคาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

6. วัดเกาะเสือ ตั้งอยู่ที่ ถนน สมอ. หมู่ที่ 1 ตำบลประจันตคาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

7. วัดไชยมงคล (บ้านค้อ) ตั้งอยู่ที่ ตำบลเกาะลอย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

8. วัดหนองกระจับ (เกาะลอย) ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะลอย เลขที่ 18 หมู่ที่ 3 ถนนรุ่งเรือง ตำบลประจันตคาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

9. วัดสัปปโคน ตั้งอยู่ที่บ้านสัปปโคน เลขที่ 2 หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะลอย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

10. วัดบ้านด่านศรัทธาอุดม ตั้งอยู่ที่บ้านด่าน เลขที่ 86 หมู่ที่ 5 ตำบลเกาะลอย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

11. วัดมงคลชัย ตั้งอยู่ที่บ้านหว้าน เลขที่ 55 หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะลอย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

12. วัดบ้านหอย ตั้งอยู่ที่บ้านหอย เลขที่ 36 หมู่ 1 ตำบลบ้านหอย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

13. วัดหนองชาติ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองชาติ เลขที่ 62 หมู่ที่ 4 ถนนบ้านหว้าน-เกาะแดง ตำบลบ้านหอย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

14. วัดคลองคล้า ตั้งอยู่ที่บ้านคลองคล้า เลขที่ 14 หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านหอย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

15. วัดเกาะแดง ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะแดง เลขที่ 73 หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านหอย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

16. วัดเกาะมะไฟ ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะมะไฟ เลขที่ 37 หมู่ที่ 9 ถนนบ้านหว้าน-เกาะแดง ตำบลบ้านหอย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

17. วัดหนองหัวคู ตั้งอยู่ที่บ้านหนองหัวคู เลขที่ 252 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองแสง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

18. วัดประดิษฐาราม ตั้งอยู่ที่บ้านเนินค้อ เลขที่ 47 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองแสง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

19. วัดประสาทรังสฤษฎ์ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองแสง เลขที่ 64 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองแสง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

20. วัดบ้านไผ่ ตั้งอยู่ที่บ้านไผ่ เลขที่ 67 หมู่ที่ 6 ตำบลหนองแสง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

21. วัดดงบัง ตั้งอยูที่บ้านดงบัง เลขที่ 34 หมู่ที่ 1 ตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

22. วัดจันทรังษี ตั้งอยู่ที่บ้านตม หมู่ที่ 2 ตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

23. วัดบ้านโนน ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 42 หมู่ 3 ตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

24. วัดศรีมงคล ตั้งอยู่ที่บ้านเนินอุดม เลขที่ 25 หมู่ที่ 9 ถนนสุวรรณศร ตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

25. วัดเนินผาสุข ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 41 หมู่ที่ 1 ตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

26. วัดตะเคียนทอง ตั้งอยู่ที่บ้านไผ่ล้อม เลขที่ 57 หมู่ที่ 2 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

27. วัดนิโครธาวาส ตั้งอยู่ที่บ้านเนินตำแย เลขที่ 61 หมู่ที่ 3 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

28. วัดคำภู ตั้งอยู่ที่บ้านคำภู เลขที่ 9 หมู่ที่ 3 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

29. วัดเกตุการาม ตั้งอยู่ที่บ้านเนินม่วง เลที่ 30 หมู่ 4 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

30. วัดคำเลียบ ตั้งอยู่ที่บ้านคำเลียบ เลขที่ 61 หมู่ที่ 5 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

31. วัดอรัญญาราม ตั้งอยู่ที่บ้านหนองคีม เลขที่ 46 หมู่ที่ 6 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

32. วัดมะกอกแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะมอก เลขที่ 30 หมู่ที่ 7 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

33. วัดกำแพง ตั้งอยู่ที่บ้านกำแพง เลขที่ 44 หมู่ที่ 8 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

34. วัดศรีจันทาราม ตั้งอยู่ที่บ้านเนินมะไฟ เลขที่ 62 หมู่ที่ 9 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

35. วัดสอนิมิต ตั้งอยู่ที่บ้านทุ่งสปก เลขที่ 81 หมู่ที่ 10 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

36. วัดหนองคุ้ม ตั้งอยู่ที่บ้านหนองคุ้ม เลขที่ 88 หมู่ที่ 11 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

37. วัดสามัคคีธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านเนินดินแดง เลขที่ 20 หมู่ที่ 14 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

38. วัดเนินสูง ตั้งอยู่ที่บ้านเนินสูง เลขที่ 50 หมู่ที่ 15 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

39. วัดใหม่กวางทอง ตั้งอยู่ที่บ้านหนองกวาง เลขที่ 23 หมู่ที่ 16 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

40. วัดศรีสุทธาวาส ตั้งอยู่ที่ หมู่ 18 ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

41. วัดหนองแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านหนองแก้ว เลขที่ 94 ตำบลหนองแก้ว อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

42. วัดพรหมประสิทธิ์ ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะยายหนัก เลขที่ 54 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแก้ว อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

43. วัดไทรงาม ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะพอก เลขที่ 5 หมู่ที่ 7 ตำบลหนองแก้ว อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

44. วัดเกาะพันซาโพธิยาลัย ตั้งอยู่ที่ ตำบลหนองแก้ว อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

45. วัดโคกเขื่อน ตั้งอยู่ที่บ้านโคกเขื่อน เลขที่ 70 หมู่ที่ 12 ตำบลหนองแก้ว อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

46. วัดบุฝ้าย ตั้งอยู่ที่บ้านบุฝ้าย เลขที่ 47 หมู่ที่ 1 ตำบลบุฝ้าย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

47. วัดนาแขม ตั้งอยู่ที่บ้านนาแขม เลขที่ 9 หมู่ที่ 3 ตำบลบุฝ้าย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

48. วัดโคกสว่าง ตั้งอยู่ที่บ้านโคกสว่าง เลขที่ 59 หมู่ที่ 4 ตำบลบุฝ้าย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

49. วัดบ้านหว้าน ตั้งอยู่ที่บ้านหว้าน เลขที่ 43 หมู่ที่ 6 ถนนท่าโพธิ์-ตะคร้อ ตำบลบุฝ้าย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

50. วัดบ้านด่าน (ท่าเรือ) ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 55 หมู่ที่ 10 ตำบลบุฝ้าย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

51. วัดขิงกระชาย ตั้งอยู่ที่บ้านขิงกระชาย เลขที่ 64 หมู่ที่ 13 ตำบลบุฝ้าย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

52. วัดบ้านคุ้ม ตั้งอยู่ที่บ้าน 86 เลขที่ 1 หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

53. วัดบ้านโง้ง (ธ) ตั้งอยู่ที่บ้านโง้ง หมู่ที่ 2 ถนนสุวรรณศร ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

54. วัดโนนสะอาด ตั้งอยู่ที่บ้านม่วง เลขที่ 97 หมู่ที่ 3 ถนนสุวรรณศร ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

55. วัดบ้านยาง (ประตูดาน) ตั้งอยู่ที่บ้านประตูดาน เลขที่ 53 หมู่ที่ 5 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

56. วัดอินทร์ไตรย์ ตั้งอยู่ที่บ้านอินทร์ไตรย์ เลขที่ 58/1 หมู่ที่ 6 ถนนเฉลิมพระเกียรติ ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

57. วัดโคกอู่ทอง ตั้งอยู่ที่บ้านโคกอู่ทอง เลขที่ 62 หมู่ที่ 7 ตำบลหนองแก้ว อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

58. วัดโคกกรวด ตั้งอยู่ที่บ้านโคกกรวด เลขที่ 100 หมู่ที่ 7 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

59. วัดประจันตคามเสมาราม (ธ) ตั้งอยู่ที่บ้านหนองหัวลิง เลขที่ 101 หมู่ที่ 10 ถนนสุวรรณศร ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

60. วัดประเถท ตั้งอยู่ที่บ้านประเถท เลขที่ 12 หมู่ที่ 11 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

61. วัดโคกบ้าน ตั้งอยู่ที่บ้านโคกบ้าน หมู่ที่ 12 ถนน ร.พ.ช. ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

62. วัดเขาน้อย ตั้งอยู่ที่บ้านเขาน้อย เลขที่ 51 หมู่ที่ 13 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

63. วัดทุ่งยาว ตั้งอยู่ที่บ้านทุ่งยาว เลขที่ 99 หมู่ที่ 16 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

64. วัดพรหมรังษี ตั้งอยู่ที่บ้านยาง เลขที่ 37 หมู่ที่ 17 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

“การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัย ดังนี้

พระมหาภิญโญ ตสฺสนาโม (มีทรัพย์) (2558, หน้า 161) ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์ รูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า 1. แนวคิดทฤษฎีรูปแบบการปกครอง หมายถึง การกำหนดโครงสร้างของการปกครองของประเทศมีรูปแบบวิธีการของแต่ละ

ประเทศนั้น แตกต่างกันไป ซึ่งในแต่ละประเทศจะเลือกนำไปใช้ตามแนวทางความเหมาะสมกับประเทศของตน ส่วนระบอบการปกครองถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมมนุษย์ เนื่องจากมีทั้ง กติกา ข้อกำหนด การใช้อำนาจทางการเมืองการปกครองและข้อกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมในการดำเนินงานต่าง ๆ ทางการเมืองการปกครองเพื่อควบคุมประเทศ หรือให้สังคมนั้น ๆ ให้อยู่ ร่วมกันอย่างสงบสุข 2. รูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา คือ การนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าตามรูปแบบการปกครองมีการปกครองอยู่ 2 สมัย ได้แก่ 1) รูปแบบการปกครองสมัยพุทธการ และ 2) รูปแบบการปกครองสมัยหลังพุทธกาลมาเป็นหลักธรรมการปกครองที่นำไปใช้กับ พระมหากษัตริย์ ผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ผู้ปกครอง ผู้นำประเทศ ผู้บริหารและหัวหน้าองค์กรทั้งหลาย ช่วยส่งเสริมการเมืองการปกครองของประเทศให้เกิดความสันติสุข 3. ในเรื่องของรูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนาแบ่งได้คือ 1.) สมัยพุทธกาล คือ การมุ่งเน้นถึงหลักธรรมาธิปไตยตามรูปแบบการปกครองแนวพระพุทธศาสนาใช้เป็นเครื่องมือในการปกครอง 2.) การปกครองหลังสมัยพุทธกาล คือ ส่วนหลักการของการปกครองของคณะสงฆ์นั้น มีพระธรรมวินัยเป็นหลักการสำคัญ ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ภายใต้กรอบแห่งพระธรรมวินัย

พระณรงค์ สังขวิจิตร (2558, หน้า 52 - 66) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน : ปัญหาและแนวทางแก้ไขผลการวิจัยพบว่าปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันที่มีนั้น คือ ในการปกครองปัจจุบันนั้นคณะสงฆ์ได้ประสบปัญหาด้านโครงสร้างการปกครองปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการปกครองปัญหาหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและความเหมาะสมของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์ปัญหาเหล่านี้แสดงถึงคณะสงฆ์นั้นผูกติดกับอำนาจรัฐมากเกิน

ปัญหาโครงสร้างการปกครอง โดยโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็นการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคมีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรที่มีอำนาจการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางมากเกินไปจะส่งผลกระทบให้การดำเนินการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญเร่งด่วนของคณะสงฆ์เกิดความล่าช้าไม่ทันต่อสถานการณ์ โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการวัดที่มีพระสงฆ์ขาดการศึกษาและขาดการใส่ใจในการทำงานเป็นจำนวนมากทำให้การปกครองคณะสงฆ์ของเจ้าคณะต้องทำงานกันหนักขึ้นกับมีพระสงฆ์ที่มีอายุมากเป็นจำนวนมากพระสงฆ์ที่มีอายุน้อยมีอยู่เป็นจำนวนน้อยมากทำให้การขับเคลื่อนในงานของคณะสงฆ์เป็นไปอย่างทุลักทุเล

ปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการปกครอง โดยปัจจุบันมีพระตำรวจหรือที่เรียกว่า พระวินยาธิการมีการเลือกปฏิบัติต่อพระสงฆ์ผู้กระทำผิด

ปัญหาหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและความเหมาะสมของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์ โดยมีปัญหาหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและความเหมาะสมของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์อย่างถูกต้องหรือแม้แต่มีส่วนในการลดความสำคัญของการศึกษาพระธรรมวินัยลงการเลื่อนสมณศักดิ์จึงยังคงจำกัดอยู่ในวงแคบ

พระธีระชัย อชิโต (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการจังหวัดปราจีนบุรี(ธ) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ไทยของพระสังฆาธิการจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ไทยของพระสังฆาธิการจังหวัดปราจีนบุรีที่มีอายุ อายุพรรษา และระดับการศึกษาสายสามัญต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าบทบาทการบริหารการปกครองของพระสังฆาธิการ จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการปกครอง ด้านการสาธารณูปการ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณะสงเคราะห์อยู่ในระดับมาก ด้านการศาสนาศึกษา และด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง

พระกิตติภัธณ์ มณฑล (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดสุรินทร์ ประชากรหรือหน่วยที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ วัดในเขตจังหวัดสุรินทร์ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมาย จำนวน ทั้งสิ้น 700 วัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ วัดในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์จำนวนทั้งสิ้น 248 วัดและกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลอย่างง่าย ได้แก่ กลุ่มเจ้าอาวาส กลุ่มพระภิกษุลูกวัด และกลุ่มฆราวาสในชุมชนที่วัดนั้นตั้งอยู่ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารอบด้าน พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการสาธารณูปโภค มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม ด้านการศาสนศึกษา และมีการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

พระครูโกศลศาสนวงศ์ (เสือน มนตรีวงษ์) (2560, หน้า 104 - 119) ศึกษาเรื่อง "บทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ " ผลการวิจัยพบว่าบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ในการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการผู้บริหารสั่งงานปฏิบัติการได้ไม่ค่อยสมบูรณ์ตามพระธรรมวินัยการออกกฎข้อบังคับแต่ละครั้งไม่คำนึงถึงผู้ปฏิบัติตามควรมีการจัดประชุมและอบรมผู้บริหารเพื่อให้สมบูรณ์ตามพระธรรมวินัย โดยมีการออกกฎข้อบังคับให้สอดคล้องกับผู้ปฏิบัติตามกำหนดให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับ กฎระเบียบข้อบังคับการปกครองคณะสงฆ์ ทุกระดับชั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและประพฤติปฏิบัติอยู่ภายใต้กฎของมหาเถรสมาคมที่ได้วางกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เป็นการช่วยในด้านการปกครองของคณะสงฆ์ในระดับชั้นต่าง ๆ ให้เกิดความผาสุกแห่งหมู่คณะสงฆ์และความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาต่อไป

พระครูปลัดอาทิตย์ อตฺถเวที (ซองดี) (2547) ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่อง "การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการเขตปกครองภาค ๒" พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงใช้หลักการปกครองโดยสามัคคีธรรมเป็นที่ตั้งให้ความเสมอภาคในหมู่คณะทรงมอบหมายภาระหน้าที่ในการบริหารคณะสงฆ์แก่พระสาวกให้เหมาะกับฐานะตำแหน่งหน้าที่ยกย่องตามฐานะ แต่พระพุทธองค์ก็มิได้ทรงมอบความเป็นใหญ่ในการปกครองให้กับใคร นอกจากพระธรรมวินัยที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้แล้วภายหลังพุทธกาลการบริหารปกครองคณะสงฆ์ยังยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก แต่มีรูปแบบการบริหารปกครองที่สอดคล้องกับของฝ่ายบ้านเมืองในยุคสมัยนั้น ๆ

เฉลียว ราชบุรี (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "วิวัฒนาการการปกครองคณะสงฆ์ไทย" ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์แต่ละสมัยคล้อยตามแบบอย่างการปกครองบ้านเมืองในสมัยนั้น ๆ อย่างแนบแน่นการรับและเลิกใช้รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์แต่ละครั้งล้วนเป็นผลมาจากความริเริ่มและความพยายามของอำนาจรัฐคณะสงฆ์มีสิทธิ์ในรูปแบบการปกครองตนเองที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระบอบการปกครองของฝ่ายอาณาจักรในยุคนั้น ๆ ทั้งนี้เพราะมีพุทธพจน์สนับสนุนท่าทีดังกล่าว และพระสงฆ์ต้องเคารพกฎหมายบ้านเมืองรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ที่คล้อยตามรูปแบบการปกครองของฝ่ายบ้านเมืองนี้ปรากฏทั่วไปในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาการศึกษาพัฒนาการของระบอบการปกครองคณะสงฆ์ตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงปัจจุบัน นอกจากจะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนจักรกับอาณาจักรแล้วยังช่วยให้เราเข้าใจรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันได้แจ่มชัดขึ้น

พระวีระศักดิ์ ฐานิสสโร (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดลำพูนที่มีอายุ อายุพรรษา ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ ระดับการศึกษาทางธรรมแผนกบาลี ระดับการศึกษาสายสามัญ และสมณศักดิ์ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าพระสังฆาธิการ มีความรู้เรื่องการปกครองคณะสงฆ์ในระดับมาก และพระสังฆาธิการมีการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวางแผนงาน ด้านการจัดองค์กร ด้านการชี้นำ และด้านการควบคุมดูแล อยู่ในระดับมากตามลำดับ ผลการทดลองสมมติฐานพบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ อายุพรรษา ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ ระดับการศึกษาทางธรรมแผนกบาลี ระดับการศึกษาสายสามัญ และสมณศักดิ์ที่ต่างกัน มีการบริหารงานการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน

พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชตินฺธโร) (2553, หน้า 15) ได้วิจัยเรื่อง "บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี" ผลการวิจัยพบว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลักที่ใช้ในการบริหารครั้งนั้น คือ พระธรรมวินัย พระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์ โดยธรรมมาธิปไตย กล่าวคือ ทรงแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนา ปัจจุบันการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นไปตามกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 15 ข้อที่ 5 ว่าด้วยเรื่องการ ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนาหรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี 6 ฝ่าย คือ 1) การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5)การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อผลการศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัญหาที่สำคัญได้แก่ พระสงฆ์บางรูปไม่เข้าใจพระธรรมวินัยและกฎหมายคณะสงฆ์ และผู้ปกครองขาดการเปิดโอกาสให้พระภิกษุ สามเณร มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวางกฎระเบียบและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางการปกครองแนวทางในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ควรอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีสมณสัญญาและอบรมในเรื่องพระธรรมวินัย จรรยา มารยาทการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างที่ดี และมีการดูแลพระสงฆ์ภายในวัดอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันและเป็นธรรม รวมทั้งมีการยกย่องและชมเชยพระสงฆ์ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบกิจวัตรอย่างสม่ำเสมอ

พระครูเมธีธรรมานุยุต (ถาวร สุธมฺโม) (2557, หน้า 84 - 90) ศึกษาเรื่อง "บทบาทการปกครองพระสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดราชบุรี" ผลการวิจัยพบว่า

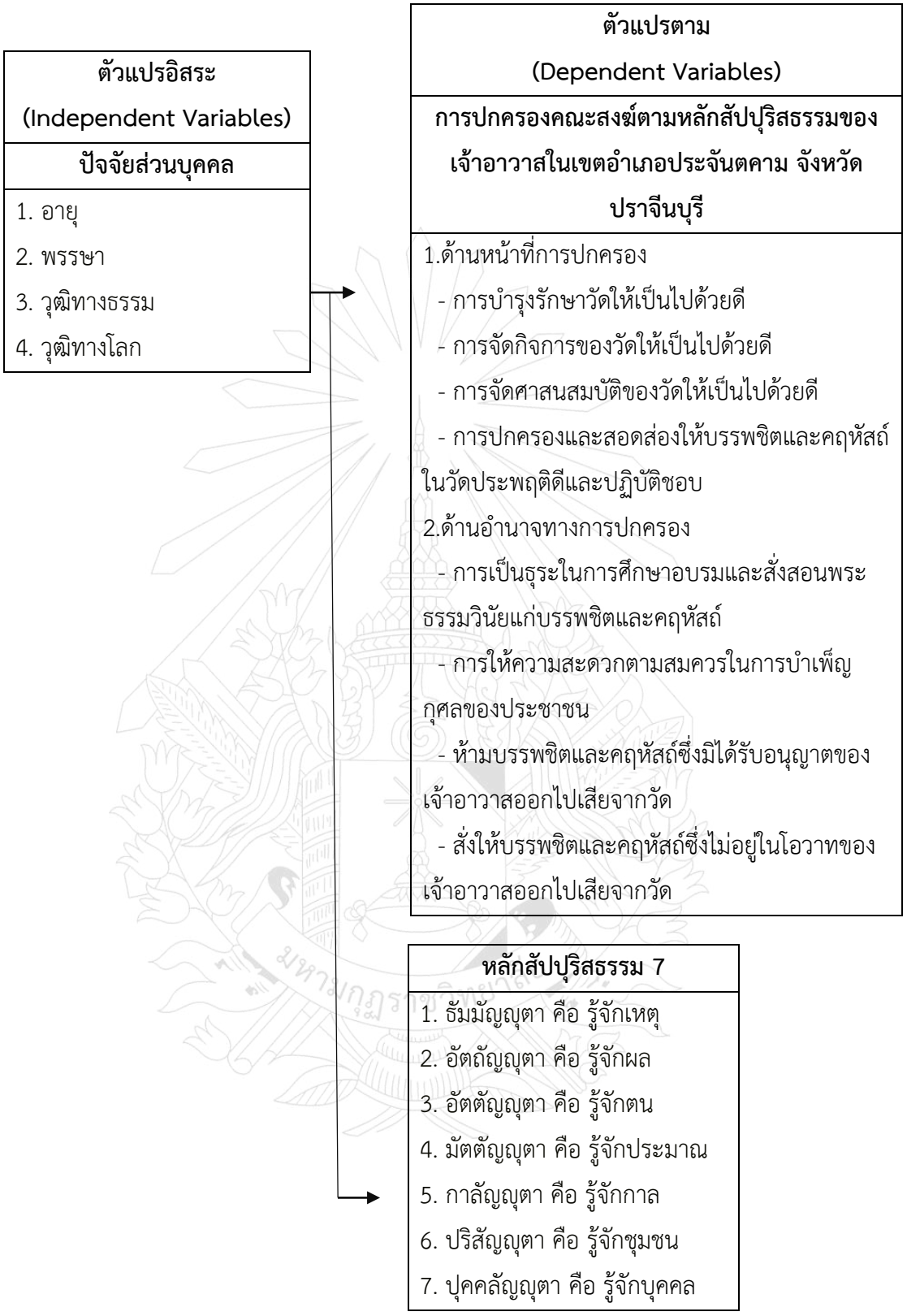
1. พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อบทบาทการปกครองพระสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดราชบุรี โดยรวม ทั้ง 2 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการปกครองตามหลักธรรมวินัย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์

2. ผลการทดสอบสมติฐานของการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุและพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดราชบุรีโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนพระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดราชบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางพัฒนาบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดราชบุรี มีดังนี้ 1) ด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย ได้แก่ ควรมีการตักเตือน ทำทัณฑ์บน และลงโทษผู้กระทำความผิดพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด ควรใช้ช่วงเวลาหลังจากการลงอุโบสถกรรม ฟังพระปาติโมกข์ทุกกึ่งเดือนในการอบรมสั่งสอนการประพฤติตนตามหลักพระธรรมวินัยแก่ภิกษุในปกครองและควรส่งเสริมภิกษุผู้มีความรู้ ความสามารถ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ได้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการในโอกาสสมควรและ 2) การปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์ ได้แก่ ควรเผยแพร่เนื้อหาในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ข้อบังคับและกฎหมายเถรสมาคมให้ภิกษุและสามเณรในปกครองได้รับทราบโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บรรพชาอุปสมบทใหม่ ควรเปิดโอกาสให้พระภิกษุในปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบและข้อปฏิบัติในการร่วมกันของหมู่คณะและควรสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างพระสังฆาธิการกับภิกษุสามณรในปกครอง โดยเน้นใช้การปกครองในลักษณะบิดาปกครองบุตร มิใช่การปกครองในลักษณะผู้มีอำนาจปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา

2.7 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการปกครองคณะสงฆ์ตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 โดยกำหนดอำนาจหน้าที่มหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมกิจการ คณะสงฆ์ ด้าน คือ 1. หน้าที่การปกครอง แยกออกเป็น 6 ประการ ได้แก่ 1) การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี 2) การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี 3) การจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี 4) การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ 5) การเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ 6) การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน 2. อำนาจทางการปกครอง ได้แก่ 1) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด 2) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด และมีหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ด้าน ได้แก่ 1) ธัมมัญญุตา คือ รู้จักเหตุ 2) อัตถัญญุตา คือ รู้จักผล 3) อัตตัญญุตา คือ ความรู้จักตน 4) มัตตัญญุตา คือ ความรู้จักประมาณ 5) กาลัญญุตา คือ ความรู้จักกาล 6) ปริสัญญุตา คือ ความรู้จักชุมชน 7) ปุคคลัญญุตา คือ ความรู้จักบุคคล ซึ่งผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี”ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีและขั้นตอนในการวิจัย

3.2 ระเบียบวิธีการวิจัย

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.4 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.6 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.7 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.9 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 วิธีและขั้นตอนในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบระเบียบ และประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงร่างการวิจัย โดยเริ่มจากการตั้งชื่อเรื่อง การศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงร่างการวิจัย และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำปรึกษาคำแนะนำ และความเห็นชอบในการจัดทำโครงร่างการวิจัย พร้อมรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นดำเนินการเสนอโครงร่างการวิจัยเพื่อขออนุมัติจากคณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า IOC เมื่อทำการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์

ยิ่งขึ้นแล้ว ได้นำไปทดลองใช้ (try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น แล้วนำเครื่องมือที่สร้างไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ จัดทำร่างรายงานการวิจัยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ แล้วจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ส่งบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

3.2 ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย การออกแบบการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ ในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 การออกแบบการวิจัย เป็นการออกแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

1) ตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ใน 2 ด้าน ได้แก่

1. หน้าที่การปกครอง
   - การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี
   - การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี
   - การจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
   - การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ
   - การเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
   - การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน
2. อำนาจทางการปกครอง
   - ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด

- สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 323 รูป

3.3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งมีสูตรดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550, หน้า 47)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย = 323 คน

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ = 0.05

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{323}{1 + 323 \times (0.05)^2}$$

$$n = \frac{323}{1 + 323x\ (0.0025)}$$

$$n = \frac{323}{1.8075}$$

$$= 179$$

การกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการหาค่าสัดส่วนของพระภิกษุสงฆ์ในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 323 รูป ต่อ 179 รูป โดยใช้สูตรการหาค่าสัดส่วนต่อพระภิกษุสงฆ์ในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 12 ตำบล โดยดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548, หน้า 19)

$$\text{สูตร} \quad n1 = \frac{nN1}{N}$$

กำหนดให้

n 1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละตำบลในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N 1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะสุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

ผลการคำนวณได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บในแต่ละตำบลในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ตามรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงแบบสัดส่วนประชากร

ที่	พระภิกษุสงฆ์ทั้ง 12 ตำบล ในเขตอำเภอประจันตคาม จ.ปราจีนบุรี	จำนวนกลุ่มประชากร (รูป)	ผลการวิเคราะห์	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (รูป)
1.	ตำบลบุฝ้าย	23	(23×179)÷323	13
2.	ตำบลคำโตนด เขต 1	19	(19×179)÷323	10
3.	ตำบลบ้านหอย	27	(27×179)÷323	15
4.	ตำบลหนองแสง	19	(19×179)÷323	10
5.	ตำบลโพธิ์งาม เขต 2	34	(34×179)÷323	19
6.	ตำบลหนองแก้ว	21	(21×179)÷323	12
7.	ตำบลคำโตนด เขต 3	18	(18x179)÷323	10
8.	ตำบลประจันตคาม	40	(40x179)÷323	22
9.	ตำบลดงบัง	37	(37x179)÷323	21
10.	ตำบลโพธิ์งาม	28	(28x179)÷323	15
11.	ตำบลเกาะลอย	39	(39x179)÷323	22
12.	ตำบลคำโตนด เขต 3	18	(18x179)÷323	10
รวม		**323**		**179**

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple probability of selection) โดยการจับฉลาก เป็นวิธีที่นิยม และแพร่หลาย เหมาะกับประชากรขนาดเล็ก กรณีที่จะเลือกตัวอย่างที่มีจำนวนไม่มากนัก โดยการเลือกจับฉลากแบบคืนที่ โดยสร้างกรอบตัวอย่าง คือ พระภิกษุสงฆ์ ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ทำฉลาก 323 ใบ เรียงจากเลขที่ 1 ถึง 179 คลุกเคล้าให้ ทั่วโดยทุกใบมีโอกาสถูกจับขึ้นมาเท่า ๆ กัน ให้จับออกมาเพียง 179 ใบ ซึ่งหมายเลขที่ถูกจับได้ทั้ง 179 ใบนั้นคือเลขที่ของบุคลากรที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งใช้เป็นวิธีทำโดยทั่วไปแบบ ไม่มีอคติ

3.3.3 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติ เหมาะสมกับงานวิจัย และเป็นตัวแทนของประชากรที่ศึกษาทั้งหมด ในการตอบแบบสัมภาษณ์ ดังนั้น

2. ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับผลงานวิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” จำนวน 6 รูป ประกอบด้วย

ที่	ชื่อ – นามสกุล	ตำแหน่ง
1.	พระครูพิพัฒน์ธรรมภาณี	เจ้าอาวาสวัดปทุมบูชา
2.	พระครูประโชติสารธรรม	เจ้าคณะอำเภอประจันตคาม
3.	พระครูวิจิตรรัตนคุณ	ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอประจันตคาม
4.	พระครูกิตติสารประสิทธิ์	เจ้าคณะตำบลประจันตคาม
5.	พระครูสุทธโพธิกิจ	เจ้าคณะตำบลโพธิ์งาม เขต1
6.	พระครูประทีปสิทธิคุณ	เจ้าคณะตำบลหนองแก้ว

3.4 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง คือ

3.4.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple probability of selection) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) ติดต่อประสานงานกับบุคลากรผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับข้อมูลการจัดประชุมประจำเดือนของ แต่ละหน่วยงาน

2) ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับบุคลากรกลุ่ม ตัวอย่างทำการตอบแบบสอบถาม

3) ทำการนัดหมายขอเข้าแจกแบบสอบถาม ตามกำหนด วัน เวลา และสถานที่จัดการประชุม ประจำเดือนของแต่ละหน่วยงาน

4) เมื่อถึงกำหนดวันนัดหมาย ผู้วิจัยได้ทำการอธิบายเหตุผลของการทำวิจัย และแนะนำวิธีการตอบแบบสอบถาม ต่อจากนั้นจึงดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับบุคลากรกลุ่มตัวอย่าง จนครบตามจำนวน 179 รูป

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม จากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) จากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ ข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างเครื่องมือดังนี้

3.5.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะคำถามปลายปิด (Close Ended) ซึ่งผู้วิจัย สร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบ (Multiple Choices) มีจำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบ (Multiple Choices) มีจำนวน 32 ข้อ ประกอบด้วย

1. ด้านหน้าที่การปกครอง จำนวน 24 ข้อ
2. ด้านอำนาจทางการปกครอง จำนวน 8 ข้อ

รวม 32 ข้อ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 นี้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 อันดับ ตามแบบของ Likert Scale โดยแบ่งระดับในการวัดออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มาก
คะแนน 3	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	ปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อย
คะแนน 1	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อยที่สุด

สำหรับการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์ (สมชัย วงษ์นายะ และ ทวน ทอง เชาวกีรติพงศ์, 2551, หน้า 229) ดังนี้

5	4.51 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
4	3.50 – 4.49	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
3	2.50 – 3.49	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
2	1.50 – 2.49	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1	1.00 – 1.49	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในการปฏิบัติงานของบุคลากรต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Questions) คือ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถกรอกแบบสอบถามได้อย่างเสรี

3.5.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interviewing Guideline) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open–ended Questions) โดยกำหนดข้อคำถามที่มุ่งเน้นถึงแนวทางในการบริหารงานของบุคลากรต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงและจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ จากนั้นนำมาตีความเชื่อมโยงและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่รวบรวมมา

3.6 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.6.1 การสร้างเครื่องมือ

สำหรับการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีวิธีการดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ บทความ ตำราทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ตามวัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิด และนิยามศัพท์ ที่สรุปจากการทบทวนวรรณกรรม นำมาสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2) กำหนดเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3) สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขต ของการวิจัย ตามกรอบแนวคิด โครงสร้างแบบสอบถามเป็นลักษณะแบบปลายปิด และสร้างแบบสัมภาษณ์เป็นลักษณะปลายเปิด

3.6.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือ

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) (พิสณุ ฟองศรี, 2550, หน้า 139)

3) ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

คะแนน +1 สำหรับข้อคำถามที่ แน่ใจว่า วัดตรงตามวัตถุประสงค์

คะแนน 0 สำหรับข้อคำถามที่ ไม่แน่ใจว่า วัดตรงตามวัตถุประสงค์

คะแนน -1 สำหรับข้อคำถามที่ แน่ใจว่า วัดไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ หรือเนื้อหาตามสูตร (Index of Objective Congruence: IOC) ดังนี

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ = แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

N = แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยเลือกข้อคำถามที่มีตั้งแต่ 0.05 ขึ้นไป สำหรับข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 24 ข้อ มีค่า IOC (Index of Objective Congruence : IOC) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.80 – 1.00

4) ปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนอ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

5) เมื่อได้แบบสอบถามและแบบสอบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว จึงนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจริง (Try Out) แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ในครั้งนี้ คือ

พระภิกษุสงฆ์ ในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 30 ชุด และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (cronbach) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ระดับ 0.94

$$\text{สูตร} \quad rtt = \frac{k}{k-1}\left[\frac{1 - {}_{s}2}{{}_{s}2 \quad x}\right]$$

K = จำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

$1 - {}_{s}2$ = ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

${}_{s}2 \times s$ = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

6) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.7 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.7.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)

1) ดำเนินการขอหนังสือรับรองจากคณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ถึงเจ้าคณะอำเภอศรีมหาโพธิ เจ้าคณะอำเภอประจันตคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่แจกแบบสอบถาม เพื่อทำการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากพระภิกษุสงฆ์

2) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือถึงเจ้าคณะอำเภอศรีมหาโพธิ เจ้าคณะอำเภอประจันตคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบ แบบสอบถามจากพระภิกษุสงฆ์ ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

3) ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับพระภิกษุสงฆ์ เจ้าคณะอำเภอศรีมหาโพธิ เจ้าคณะอำเภอประจันตคาม จนครบตามจำนวนตามที่กำหนดไว้ โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

4) เมื่อได้แบบสอบถามที่ตอบข้อมูลเรียบร้อยแล้วกลับคืนมา จำนวน 179 ชุด คิดเป็น 100 % จึงตรวจสอบความสมบรูณ์ของแบบสอบถาม จัดลำดับของข้อมูล รวมทั้งลงรหัส และบันทึกข้อมูล

5) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

3.7.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลกำรวิจัยเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำการขอหนังสือรับรองจากคณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากเจ้าคณะอำเภอศรีมหาโพธิ เจ้าคณะอำเภอประจันตคาม และผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อการขอทำการสัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือรับรองขอความอนุเคราะห์และแบบสัมภาษณ์ต่อผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

3) ทำการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์แก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4) เมื่อถึงกำหนดนัดหมาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน โดยอาศัยการจดบันทึก การบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ และบันทึกภาพร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์

5) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเป็น กรณีศึกษา (Multi–case studies) ต่อไป

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyzed) และการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการประมวลผลในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการดังนี้

3.8.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)

1) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลโดยการจำแนกกลุ่มตัวอย่าง ตามอายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) หาค่า ร้อยละ (Percentage) และอธิบายสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในตารางประกอบกับการ บรรยาย

2) วิเคราะห์แนวทางการการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ในการปฏิบัติงานของการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย

3) การทดสอบสมมุติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบหาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการ ปฏิบัติงาน ของบุคลากรต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต

อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก โดยใช้การทดสอบค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA/ F–test) เมื่อพบความแตกต่างจะเปรียบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference)

4) เป็นการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

3.8.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และจดบันทึก

3.9 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้มีสถิติที่ใช้ในการวิจัย 2 ประเภท ได้แก่

3.9.1 สถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statisitics) หมายถึง การนำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาโดยนำมาบรรยายถึงลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาได้ ทั้งในรูปแบบของตาราง ข้อความ แผนภูมิ หรือกราฟต่าง ๆ และค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) สำหรับบรรยายปัจจัยส่วนบุคคล มีสูตรดังนี้

1) การหาค่าร้อยละ (Percentage) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550, หน้า 152)

$$P = \frac{\bar{x} \times (100)}{N}$$

P = ค่าร้อยละ

$\bar{x}$ = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = แทนจำนวนประชากร

2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\overline{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$\overline{X}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S=\sqrt{\frac{N\Sigma fx_2.\Sigma fx_2}{N\,(N-1)}}$$

S = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

∑fx = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

3.9.2 สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่า (T-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test/One Way Anova) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) การหาค่าร้อยละ (Percentage) (นิภา เมธธาวิชัย, 2543, หน้า 128) ใช้สูตร ดังนี้

$$P = \frac{\bar{x}\ x\ (100)}{N}$$

P = ค่าร้อยละ

$\bar{x}$ = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = แทนจำนวนประชากร

2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร ดังนี้

$\overline{x}$ = ค่าเฉลี่ย

∑x = ผลรวมค่าคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

3) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ใช้สูตร ดังนี้

$$S = \sqrt{\frac{n\Sigma fx^2 - (\Sigma fx)^2}{n - (n - 1)}}$$

S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

∑fx = ผลรวมค่าคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

f = ความถี่ของคะแนน

n = จำนวนประชากร

4) การทดสอบสมมติฐาน (T-test) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 183) ใช้สูตร ดังนี้

$$t = \frac{\overline{X_1} - \overline{X_2}}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

t = ค่าที-เทสท์ (T-test)

$\overline{x1}$, $\overline{x2}$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

s1 , s2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n1 , n2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

5) การหาความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) หรือ (F-test) (นิภา เมธธาวิชัย, 2543, หน้า 110) ใช้สูตร ดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MSb = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MSw = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

4) เมื่อถึงกำหนดวันนัดหมาย ผู้วิจัยได้ทำการอธิบายเหตุผลของการทำวิจัย และแนะนำวิธีการตอบแบบสอบถาม ต่อจากนั้นจึงดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับบุคลากรกลุ่มตัวอย่างจนครบตาม จำนวน 179 รูป

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยได้จัดทางานวิจัยเชิงผสม กระบวนการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (ualitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เชิงสำรวจ (Survey Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เปรียบเทียบได้ดังนี้ 1.เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี 2.เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี 3.เพื่อเสนอแนะแนวทางการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี และจากการสัมภาษณ์พระสังฆาธิการเจ้าคณะฝ่ายปกครอง เจ้าคณะอำเภอประจันตคาม,ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอประจันตคาม,เจ้าคณะตำบลประจันตคาม,เจ้าคณะตำบลโพธิ์งาม เขต ๑,เจ้าคณะตำบลหนองแก้ว ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี การเก็บรวบรวมข้อมูลพระภิกษุ อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อหากลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละข้อในรายด้านที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม จำนวน 2 ด้าน 8 ข้อย่อย 30 ข้อ ต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากพระภิกษุ โดยใช้สูตรวิธีการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (cronbach) ผู้วิจัยจึงต้องกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) หรือ (F-test) หากพบความแตกต่างทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) และการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 179 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) หรือการสุ่มตัวอย่างโดยเจาะจงแล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

n แทน จานวนกลุ่มตัวอย่าง

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ

t (t-distribution)

F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ

F (F-distribution)

df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

SS แทน ผลรวมกาลังสอง (Sum of Square)

MS แทน ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)

Sig. แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)

* แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ใช้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่า (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของของเชฟเฟ่ (Scheffé)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาตามความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 5 ท่านใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พระสังฆาธิการเจ้าคณะฝ่ายปกครอง 5 ท่าน ของการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

4.3 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ พระภิกษุ ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก ใช้วิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
21 – 30 ปี	32	17.9
31 – 40 ปี	26	14.5
41 ปีขึ้นไป	121	67.6
รวม	179	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีอายุ 41 ขึ้นไป จำนวน 121 รูป คิดเป็นร้อยละ 67.6 รองลงมามีอายุ 21-30 ปี จำนวน 32 รูป และมีอายุ 31-40 ปี จำนวน 26 รูป คิดเป็นร้อยละ 14.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพรรษา

พรรษา	จำนวน	ร้อยละ
1 – 5 พรรษา	77	43
6 – 10 พรรษา	28	15.6
11 พรรษาขึ้นไป	74	41.3
รวม	179	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีพรรษา 1-5 พรรษา จำนวน 77 รูป คิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมามีพรรษา 11 พรรษาขึ้นไป ปี จำนวน 74 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.3 และน้อยที่สุดมีพรรษา 6-10 พรรษา มีจำนวน 28 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	จำนวน	ร้อยละ
นักธรรมชั้น ตรี	70	39.1
นักธรรมชั้น โท	14	7.8
นักธรรมชั้น เอก	95	53.1
รวม	179	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีวุฒิทางธรรมระดับนักธรรมชั้นเอก จำนวน 95 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.1 รองลงมามีวุฒิทางธรรมระดับนักธรรมชั้นตรี จำนวน 70 รูป คิดเป็นร้อยละ 39.1 และน้อยที่สุดมีวุฒิทางธรรมระดับนักธรรมชั้นโท จำนวน 14 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	72.1
อนุปริญญา	12	6.7
สูงกว่า อนุปริญญา	38	21.2
รวม	179	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีวุฒิทางโลกระดับต่ำกว่าอนุปริญญาจำนวน 129 รูป คิดเป็นร้อยละ 72.1 รองลงมามีวุฒิทางโลกระดับสูงกว่าอนุปริญญาจำนวน 38 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.2 และน้อยที่สุดมีวุฒิทางโลกระดับอนุปริญญา จำนวน 12 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของพระภิกษุต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของพระภิกษุต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกเป็น 8 ด้าน 1.ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี 2.ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี 3.ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี 4.ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ 5.การเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ 6.การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน 7.ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด 8.ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการวิเคราะห์ความคิดเห็นของพระภิกษุต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดในตาราง 4.5 - 4.13 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน

การปกครองคณะสงฆ์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี	3.92	0.81	มาก
2. ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี	4.06	0.74	มาก
3. ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี	4.26	0.72	มาก
4. ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบ	4.00	0.87	มาก
5. ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์	3.99	0.84	มาก
6. ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน	4.14	0.83	มาก
7. ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด	4.00	0.76	มาก
8. ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด	3.89	0.93	มาก
โดยรวม	**4.03**	**0.61**	**มาก**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.03, S.D.=0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ($\overline{X}$ =4.26, S.D.=0.72) รองลงมาคือ ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ($\overline{X}$ =4.14, S.D.=0.83) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด ($\overline{X}$ = 3.89, S.D.=0.93) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี

ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป้นไปด้วยดี	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เจ้าอาวาสสั่งให้พระช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด	4.22	0.92	มาก
2. เจ้าอาวาสสอนให้พระไม่ทำลายทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่	4.14	1.25	มาก
3. เจ้าอาวาสไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่	2.82	1.88	ปานกลาง
4. เจ้าอาวาสปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างขณะอยู่บริเวณศาสนสถานมีการสำรวมกายวาจา	4.51	0.70	มากที่สุด
โดยรวม	**3.92**	**0.81**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป้นไปด้วยดี อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.92, S.D.=0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เจ้าอาวาสปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างขณะอยู่บริเวณศาสนสถานมีการสำรวมกายวาจา ($\overline{X}$ =4.51, S.D.=0.70) รองลงมาคือ เจ้าอาวาสสั่งให้พระช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ($\overline{X}$ = 4.22, S.D.=0.92) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เจ้าอาวาสไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่ ($\overline{X}$ =2.82, S.D.=1.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี

ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เจ้าอาวาสให้การต้อนรับบุคคลที่มาขอใช้สถานที่ภายในวัดมากน้อยเพียงใด	4.20	0.86	มาก
2. เจ้าอาวาสสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมภายในวัดมากน้อยเพียงใด	3.98	0.94	มาก
3. เจ้าอาวาสอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาขอใช้สถานที่มากน้อยเพียงใด	4.14	1.00	มาก
4. เจ้าอาวาสรู้จักพิจารณากับบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดหรือไม่	4.91	1.21	มากที่สุด
โดยรวม	**4.06**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.06, S.D.=0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสรู้จักพิจารณากับบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.91, S.D.=1.21) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสให้การต้อนรับบุคคลที่มาขอใช้สถานที่ภายในวัดมากน้อยเพียงใด ($\overline{X}$ =4.20, S.D.=0.86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมภายในวัดมากน้อยเพียงใด ($\overline{X}$ =3.98, S.D.=0.94) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เจ้าอาวาสรู้จักวางแผนการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เช่น จัดโต๊ะหมู่บูชา จัดพระพุทธรูป จัดแต่งต้นไม้ หรือไม่	4.21	0.81	มาก
2. เจ้าอาวาสรู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติของวัดหรือไม่	4.36	0.84	มาก
3. เจ้าอาวาสลงมือปฏิบัติโดยการรักษาศาสนสมบัติร่วมกับพระภายในวัดหรือไม่	4.23	0.89	มาก
โดยรวม	**4.26**	**0.72**	**มาก**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.26, S.D.=0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสรู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติของวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.36, S.D.=0.84) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสลงมือปฏิบัติโดยการรักษาศาสนสมบัติร่วมกับพระภายในวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.23, S.D.=0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือเจ้าอาวาสรู้จักวางแผนการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เช่น จัดโต๊ะหมู่บูชา จัดพระพุทธรูป จัดแต่งต้นไม้ หรือไม่ ($\overline{X}$ = 4.21, S.D.=0.81) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ

ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เจ้าอาวาสช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่	4.07	1.00	มาก
2. เจ้าอาวาสปกป้องคุ้มครองบรรพชิตกับคฤหัสถ์หรือไม่	3.95	0.95	มาก
3. เจ้าอาวาสดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่	3.94	0.98	มาก
4. เจ้าอาวาสมีศักยภาพควบคุมและบังคับบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้อยู่ในกฎระเบียบได้หรือไม่	4.02	0.97	มาก
โดยรวม	**4.00**	**0.87**	**มาก**

จากตารางที่ 4.9 พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.00, S.D.=0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่ ($\overline{X}$ =4.07, S.D.=1.00) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสมีศักยภาพควบคุมและบังคับบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้อยู่ในกฎระเบียบได้หรือไม่ ($\overline{X}$ =4.02, S.D.=0.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่ ($\overline{X}$ =3.94, S.D.=0.98) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เจ้าอาวาสนำพระทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำหรือไม่	4.20	0.87	มาก
2. เจ้าอาวาสสนับสนุนให้บรรพชิตกับคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนหรือไม่	4.02	0.98	มาก
3. เจ้าอาวาสนำพระทำกิจวัตรประจำวันทุกวันหรือไม่	3.94	0.95	มาก
4. เจ้าอาวาสฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ กับหมู่สงฆ์ด้วยกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่	3.82	1.00	มาก
โดยรวม	**4.00**	**0.84**	**มาก**

จากตารางที่ 4.10 พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.00, S.D.=0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสนำพระทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.20, S.D.=0.87) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสสนับสนุนให้บรรพชิตกับคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.02, S.D.=0.98) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ กับหมู่สงฆ์ด้วยกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ ($\overline{X}$ =3.82, S.D.=1.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน

ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เจ้าอาวาสมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมภายในวัดทุกงานหรือไม่	4.15	0.91	มาก
2. เจ้าอาวาสให้ความสะดวกแก่ญาติโยมผู้มาทำบุญที่วัดหรือไม่	4.31	0.82	มาก
3. เจ้าอาวาสจัดหาพิธีกรมาดำเนินพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในวัดหรือไม่	3.93	0.98	มาก
4. เจ้าอาวาสไม่มีอคติแก่ผู้มาบำเพ็ญกุศล	4.18	1.25	มาก
โดยรวม	**4.14**	**0.83**	**มาก**

จากตารางที่ 4.11 พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.14, S.D.=0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสให้ความสะดวกแก่ญาติโยมผู้มาทำบุญที่วัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.31, S.D.=0.82) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสไม่มีอคติแก่ผู้มาบำเพ็ญกุศล ($\overline{X}$ =4.18, S.D.=1.25) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสจัดหาพิธีกรมาดำเนินพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =3.93, S.D.=0.98) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด

ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เจ้าอาวาสมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้ามาพักอาศัยในวัด	3.80	1.23	มาก
2. เจ้าอาวาสมีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยภายในวัด	4.18	0.94	มาก
3. เจ้าอาวาสควรประกาศกฎระเบียบให้ญาติโยมที่มาทำบุญที่วัดทราบหรือไม่	4.08	0.89	มาก
4. เจ้าอาวาสควรเข้มงวดกับกฎระเบียบของวัดหรือไม่	3.92	0.86	มาก
โดยรวม	**4.00**	**0.76**	**มาก**

จากตารางที่ 4.12 พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.00, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสมีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยภายในวัด ($\overline{X}$ =4.18, S.D.=0.94) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสควรประกาศกฎระเบียบให้ญาติโยมที่มาทำบุญที่วัดทราบหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.08, S.D.=0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้ามาพักอาศัยในวัด ($\overline{X}$ =3.80, S.D.=1.23) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด

ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เจ้าอาวาสควรไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่	3.60	1.31	มาก
2. เจ้าอาวาสสมควรมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่	3.83	1.16	มาก
3. เจ้าอาวาสควรมีหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล ในการพิจารณาผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกจากวัดหรือไม่	4.26	1.00	มาก
โดยรวม	**3.89**	**0.93**	**มาก**

จากตารางที่ 4.13 พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.89, S.D.=0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสควรมีหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล ในการพิจารณาผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกจากวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.26, S.D.=1.00) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสสมควรมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =3.83, S.D.=1.16) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสควรไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =3.60, S.D.=1.31) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตาม อายุพรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

3 กลุ่ม ในเรื่อง อายุ และ F-test (One way Anova) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ในเรื่อง พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสาคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบโดยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

สมมติฐานที่ 1 พระภิกษุที่มีอายุต่างกัน มีการใช้ความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 1 ใช้สถิติ F-test คือ กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม มีความอิสระต่อกัน ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นจะเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
21-30 ปี	32	4.01	0.72	มาก
31-40 ปี	26	4.30	0.43	มาก
41 ปีขึ้นไป	121	3.98	0.61	มาก
รวม	**179**	**4.03**	**0.61**	**มาก**

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามอายุอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ อายุ 31-40 ปี

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
21-30 ปี	32	4.01	0.72	3.07	0.50
31-40 ปี	26	4.30	0.43		
41 ปีขึ้นไป	121	3.98	0.61		

จากตารางที่ 4.15 พบว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
21-30 ปี	32	4.06	0.76	มาก
31-40 ปี	26	4.50	0.54	มากที่สุด
41 ปีขึ้นไป	121	3.76	0.82	มาก
รวม	**179**	**3.92**	**0.81**	**มาก**

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ อายุ 31-40 ปี

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
21-30 ปี	32	4.06	0.76	9.92	0.00*
31-40 ปี	26	4.50	0.54		
41 ปีขึ้นไป	121	3.76	0.82		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

อายุ	$\overline{X}$	21-30 ปี	31-40 ปี	41 ปีขึ้นไป
21-30 ปี	4.06	-	0.12	0.16
31-40 ปี	4.50	0.12	-	0.00*
41 ปีขึ้นไป	3.76	0.16	0.00*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.18 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าอายุ 31-40 ปีกับอายุ 41 ปีขึ้นไป มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดีแตกต่างกัน ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
21-30 ปี	32	4.26	0.78	มาก
31-40 ปี	26	4.40	0.46	มาก
41 ปีขึ้นไป	121	3.93	0.75	มาก
รวม	**179**	**4.05**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 4.19 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ อายุ 31-40 ปี

ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
21-30 ปี	32	4.26	0.78	6.02	0.03*
31-40 ปี	26	4.40	0.46		
41 ปีขึ้นไป	121	3.93	0.75		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

อายุ	$\overline{X}$	21-30 ปี	31-40 ปี	41 ปีขึ้นไป
21-30 ปี	4.26	-	0.74	0.08
31-40 ปี	4.40	0.74	-	0.01*
41 ปีขึ้นไป	3.93	0.08	0.01*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.21 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าอายุ 31-40 ปีกับอายุ 41 ปีขึ้นไป มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดีแตกต่างกัน ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
21-30 ปี	32	4.41	0.66	มาก
31-40 ปี	26	4.44	0.66	มาก
41 ปีขึ้นไป	121	4.18	0.74	มาก
รวม	**179**	**4.26**	**0.72**	**มาก**

จากตารางที่ 4.22 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ อายุ 31-40 ปี

ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
21-30 ปี	32	4.41	0.66	2.34	0.10
31-40 ปี	26	4.44	0.66		
41 ปีขึ้นไป	121	4.18	0.74		

จากตารางที่ 4.23 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
21-30 ปี	32	4.01	1.14	มาก
31-40 ปี	26	4.06	0.79	มาก
41 ปีขึ้นไป	121	3.97	0.81	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.87**	**มาก**

จากตารางที่ 4.24 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ อายุ 31-40 ปี

ตารางที่ 4.25 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
21-30 ปี	32	4.01	1.14	0.13	0.88
31-40 ปี	26	4.06	0.79		
41 ปีขึ้นไป	121	3.97	0.81		

จากตารางที่ 4.25 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
21-30 ปี	32	4.08	0.97	มาก
31-40 ปี	26	3.99	0.97	มาก
41 ปีขึ้นไป	121	3.96	0.77	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.84**	**มาก**

จากตารางที่ 4.26 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ อายุ 21-30 ปี

ตารางที่ 4.27 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
21-30 ปี	32	4.08	0.97	0.25	0.78
31-40 ปี	26	3.99	0.97		
41 ปีขึ้นไป	121	3.96	0.77		

จากตารางที่ 4.27 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
21-30 ปี	32	3.97	1.00	มาก
31-40 ปี	26	4.45	0.68	มาก
41 ปีขึ้นไป	121	4.12	0.80	มาก
รวม	**179**	**4.14**	**0.83**	**มาก**

จากตารางที่ 4.28 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ อายุ 21-30 ปี

ตารางที่ 4.29 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
21-30 ปี	32	3.97	1.00	2.57	0.08
31-40 ปี	26	4.45	0.68		
41 ปีขึ้นไป	121	4.12	0.80		

จากตารางที่ 4.29 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
21-30 ปี	32	3.82	0.90	มาก
31-40 ปี	26	4.29	0.50	มาก
41 ปีขึ้นไป	121	4.00	0.74	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.75**	**มาก**

จากตารางที่ 4.30 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ อายุ 31-40 ปี

ตารางที่ 4.31 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
21-30 ปี	32	3.97	1.00	3.03	0.05
31-40 ปี	26	4.45	0.68		
41 ปีขึ้นไป	121	4.12	0.80		

จากตารางที่ 4.31 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
21-30 ปี	32	3.50	1.31	มาก
31-40 ปี	26	4.30	0.52	มาก
41 ปีขึ้นไป	121	3.91	0.84	มาก
รวม	**179**	**3.89**	**0.93**	**มาก**

จากตารางที่ 4.32 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ อายุ 31-40 ปี

ตารางที่ 4.33 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
21-30 ปี	32	3.50	1.31	5.73	0.04*
31-40 ปี	26	4.30	0.52		
41 ปีขึ้นไป	121	3.91	0.84		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.33 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามอายุ จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

อายุ	$\overline{X}$	21-30 ปี	31-40 ปี	41 ปีขึ้นไป
21-30 ปี	32	-	0.04*	0.56
31-40 ปี	26	0.04*	-	0.18
41 ปีขึ้นไป	121	0.56	0.10	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.21 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าอายุ 21-30 ปีกับอายุ 31-40 ปี มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดีแตกต่างกัน ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่าง

สมมติฐานที่ 2 พระภิกษุที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 2 ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 3 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1-5 พรรษา	77	4.06	0.56	มาก
6-10 พรรษา	28	4.14	0.64	มาก
11 พรรษาขึ้นไป	74	3.97	0.65	มาก
รวม	**179**	**4.03**	**0.61**	**มาก**

จากตารางที่ 4.35 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามพรรษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ พรรษา 6-10 พรรษา

ตารางที่ 4.36 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามพรรษา

พรรษา	N	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1-5 พรรษา	77	4.06	0.56	0.95	0.39
6-10 พรรษา	28	4.14	0.64		
11 พรรษาขึ้นไป	74	3.97	0.65		

จากตารางที่ 4.36 พบว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1-5 พรรษา	77	4.13	0.75	มาก
6-10 พรรษา	28	3.78	0.74	มาก
11 พรรษาขึ้นไป	74	3.76	0.86	มาก
รวม	**179**	**3.92**	**0.81**	**มาก**

จากตารางที่ 4.37 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามพรรษา พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ พรรษา 1-5 พรรษา

ตารางที่ 4.38 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1-5 พรรษา	77	4.13	0.75	4.77	0.01*
6-10 พรรษา	28	3.78	0.74		
11 พรรษาขึ้นไป	74	3.76	0.86		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.38 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามอายุ จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

พรรษา	$\overline{X}$	1-5 พรรษา	6-10 พรรษา	11 พรรษาขึ้นไป
1-5 พรรษา	4.13	-	0.13	0.02*
6-10 พรรษา	3.78	0.13	-	1.00
11 พรรษาขึ้นไป	3.76	0.02*	1.00	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.39 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่า พรรษา 1-5 พรรษากับพรรษา 11 พรรษาขึ้นไป มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี แตกต่างกัน ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1-5 พรรษา	77	4.11	0.68	มาก
6-10 พรรษา	28	4.09	0.75	มาก
11 พรรษาขึ้นไป	74	4.00	0.81	มาก
รวม	**179**	**4.05**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 4.40 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามพรรษา พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ พรรษา 1-5 พรรษา

ตารางที่ 4.41 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1-5 พรรษา	77	4.11	0.68	0.65	0.52
6-10 พรรษา	28	4.09	0.75		
11 พรรษาขึ้นไป	74	4.00	0.81		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.41 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.42 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1-5 พรรษา	77	4.34	0.78	มาก
6-10 พรรษา	28	4.39	0.65	มาก
11 พรรษาขึ้นไป	74	4.13	0.66	มาก
รวม	**179**	**4.26**	**0.72**	**มาก**

จากตารางที่ 4.42 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามพรรษา พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ พรรษา 6-10 พรรษา

ตารางที่ 4.43 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1-5 พรรษา	77	4.34	0.78	2.25	0.10
6-10 พรรษา	28	4.39	0.65		
11 พรรษาขึ้นไป	74	4.13	0.66		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.43 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.44 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1-5 พรรษา	77	4.00	0.93	มาก
6-10 พรรษา	28	4.19	0.78	มาก
11 พรรษาขึ้นไป	74	3.90	0.84	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.87**	**มาก**

จากตารางที่ 4.44 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามพรรษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามพรรษา พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ พรรษา 6-10 พรรษา

ตารางที่ 4.45 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1-5 พรรษา	77	4.00	0.93	1.12	0.33
6-10 พรรษา	28	4.19	0.78		
11 พรรษาขึ้นไป	74	3.90	0.84		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.45 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.46 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1-5 พรรษา	77	4.00	0.98	มาก
6-10 พรรษา	28	4.00	0.80	มาก
11 พรรษาขึ้นไป	74	4.00	0.67	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.84**	**มาก**

จากตารางที่ 4.46 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามพรรษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามพรรษา พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ พรรษา 1-5 พรรษา 6-10 พรรษา และ 11 พรรษาขึ้นไป

ตารางที่ 4.47 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1-5 พรรษา	77	4.00	0.98	0.00	1.00
6-10 พรรษา	28	4.00	0.80		
11 พรรษาขึ้นไป	74	4.00	0.67		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.47 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.48 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1-5 พรรษา	77	4.19	0.87	มาก
6-10 พรรษา	28	4.36	0.76	มาก
11 พรรษาขึ้นไป	74	4.00	0.80	มาก
รวม	**179**	**4.14**	**0.83**	**มาก**

จากตารางที่ 4.48 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามพรรษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามพรรษา พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ พรรษา 6-10 พรรษา

ตารางที่ 4.49 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1-5 พรรษา	77	4.19	0.87	2.24	0.11
6-10 พรรษา	28	4.36	0.76		
11 พรรษาขึ้นไป	74	4.00	0.80		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.49 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.50 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1-5 พรรษา	77	3.93	0.75	มาก
6-10 พรรษา	28	4.12	0.68	มาก
11 พรรษาขึ้นไป	74	4.00	0.80	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.76**	**มาก**

จากตารางที่ 4.50 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามพรรษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามพรรษา พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ พรรษา 6-10 พรรษา

ตารางที่ 4.51 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1-5 พรรษา	77	3.93	0.75	0.63	0.53
6-10 พรรษา	28	4.12	0.68		
11 พรรษาขึ้นไป	74	4.00	0.80		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.51 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.52 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทออกไปเสียจากวัด จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1-5 พรรษา	77	3.73	0.93	มาก
6-10 พรรษา	28	4.20	0.77	มาก
11 พรรษาขึ้นไป	74	3.95	0.97	มาก
รวม	**179**	**3.89**	**0.93**	**มาก**

จากตารางที่ 4.52 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทออกไปเสียจากวัด จำแนกตามพรรษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามพรรษา พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ พรรษา 6-10 พรรษา

ตารางที่ 4.53 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทออกไปเสียจากวัด จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1-5 พรรษา	77	3.73	0.93	2.93	0.06
6-10 พรรษา	28	4.20	0.77		
11 พรรษาขึ้นไป	74	3.95	0.97		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.53 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทออกไปเสียจากวัด ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

สมมติฐานที่ 3 พระภิกษุที่วุฒิทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 3 ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.54 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.20	0.48	มาก
นักธรรมชั้น โท	14	3.53	0.45	มาก
นักธรรมชั้น เอก	95	4.00	0.67	มาก
รวม	**179**	**4.03**	**061**	**มาก**

จากตารางที่ 4.54 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางธรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี

ตารางที่ 4.55 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.20	0.48	8.16	0.00*
นักธรรมชั้น โท	14	3.53	0.45		
นักธรรมชั้น เอก	95	4.00	0.67		

จากตารางที่ 4.55 พบว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.56 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

วุฒิทางธรรม	$\overline{X}$	นักธรรมชั้น ตรี	นักธรรมชั้น โท	นักธรรมชั้น เอก
นักธรรมชั้น ตรี	4.20	-	0.00*	0.06
นักธรรมชั้น โท	3.53	0.00*	-	0.03*
นักธรรมชั้น เอก	4.00	0.06	0.03*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.56 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี กับวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น โท และวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น เอก มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.57 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.01	0.81	มาก
นักธรรมชั้น โท	14	3.55	0.80	มาก
นักธรรมชั้น เอก	95	3.91	0.81	มาก
รวม	**179**	**3.92**	**0.81**	**มาก**

จากตารางที่ 4.57 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้นตรี

ตารางที่ 4.58 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.01	0.81	1.94	0.15
นักธรรมชั้น โท	14	3.55	0.80		
นักธรรมชั้น เอก	95	3.91	0.81		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.58 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.59 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.24	0.60	มาก
นักธรรมชั้น โท	14	3.60	0.80	มาก
นักธรรมชั้น เอก	95	3.98	0.80	มาก
รวม	**179**	**4.05**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 4.59 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี

ตารางที่ 4.60 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.24	0.60	5.38	0.01*
นักธรรมชั้น โท	14	3.60	0.80		
นักธรรมชั้น เอก	95	3.98	0.80		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.60 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.61

ตารางที่ 4.61 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

วุฒิทางธรรม	$\overline{X}$	นักธรรมชั้น ตรี	นักธรรมชั้น โท	นักธรรมชั้น เอก
นักธรรมชั้น ตรี	4.24	-	0.01*	0.10
นักธรรมชั้น โท	3.60	0.01*	-	0.19
นักธรรมชั้น เอก	3.98	0.10	0.19	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.61 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี กับวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น โท มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดีแตกต่างกัน ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.62 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.50	0.71	มาก
นักธรรมชั้น โท	14	3.92	0.50	มาก
นักธรรมชั้น เอก	95	4.13	0.71	มาก
รวม	**179**	**4.30**	**0.72**	**มาก**

จากตารางที่ 4.62 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี

ตารางที่ 4.63 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.50	0.71	7.40	0.00*
นักธรรมชั้น โท	14	3.92	0.50		
นักธรรมชั้น เอก	95	4.13	0.71		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.63 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.64

ตารางที่ 4.64 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

วุฒิทางธรรม	$\overline{X}$	นักธรรมชั้น ตรี	นักธรรมชั้น โท	นักธรรมชั้น เอก
นักธรรมชั้น ตรี	4.50	-	0.02*	0.00*
นักธรรมชั้น โท	3.92	0.02*	-	0.60
นักธรรมชั้น เอก	4.13	0.00*	0.60	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.64 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี กับวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น โท และวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น เอก มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.65 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.30	0.74	มาก
นักธรรมชั้น โท	14	3.10	1.08	ปานกลาง
นักธรรมชั้น เอก	95	4.02	0.83	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.87**	**มาก**

จากตารางที่ 4.65 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี

ตารางที่ 4.66 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.30	0.74	12.72	0.00*
นักธรรมชั้น โท	14	3.10	1.08		
นักธรรมชั้น เอก	95	4.02	0.83		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.66 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.67

ตารางที่ 4.67 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

วุฒิทางธรรม	$\overline{X}$	นักธรรมชั้น ตรี	นักธรรมชั้น โท	นักธรรมชั้น เอก
นักธรรมชั้น ตรี	4.30	-	0.00*	0.03*
นักธรรมชั้น โท	3.10	0.00*	-	0.00*
นักธรรมชั้น เอก	4.02	0.03*	0.00*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.67 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี กับวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น โท และวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น เอก มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.68 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.20	0.90	มาก
นักธรรมชั้น โท	14	3.20	0.47	ปานกลาง
นักธรรมชั้น เอก	95	4.00	0.76	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.83**	**มาก**

จากตารางที่ 4.68 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี

ตารางที่ 4.69 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.20	0.90	9.87	0.00*
นักธรรมชั้น โท	14	3.20	0.47		
นักธรรมชั้น เอก	95	4.00	0.76		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.69 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.70

ตารางที่ 4.70 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

วุฒิทางธรรม	$\overline{X}$	นักธรรมชั้น ตรี	นักธรรมชั้น โท	นักธรรมชั้น เอก
นักธรรมชั้น ตรี	70	-	0.00*	0.20
นักธรรมชั้น โท	14	0.00*	-	0.00*
นักธรรมชั้น เอก	95	0.20	0.00*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.18 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี กับวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น โท และวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น เอก มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

ตารางที่ 4.71 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.52	0.61	มาก
นักธรรมชั้น โท	14	3.55	1.00	มาก
นักธรรมชั้น เอก	95	3.95	4.14	มาก
รวม	**179**	**4.14**	**0.83**	**มาก**

จากตารางที่ 4.71 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี

ตารางที่ 4.72 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.52	0.61	15.66	0.00*
นักธรรมชั้น โท	14	3.55	1.00		
นักธรรมชั้น เอก	95	3.95	4.14		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.72 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.73

ตารางที่ 4.73 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางธรรม จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

วุฒิทางธรรม	$\overline{X}$	นักธรรมชั้น ตรี	นักธรรมชั้น โท	นักธรรมชั้น เอก
นักธรรมชั้น ตรี	4.52	-	0.00*	0.00*
นักธรรมชั้น โท	3.55	0.00*	-	0.20
นักธรรมชั้น เอก	3.95	0.00*	0.20	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.73 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี กับวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น โท และวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น เอก มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน

ตารางที่ 4.74 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.02	0.83	มาก
นักธรรมชั้น โท	14	3.83	0.60	มาก
นักธรรมชั้น เอก	95	4.00	0.72	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.76**	**มาก**

จากตารางที่ 4.74 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามวุฒิทางธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางธรรม พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี

ตารางที่ 4.75 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
นักธรรมชั้น ตรี	70	4.02	0.83	0.35	0.71
นักธรรมชั้น โท	14	3.83	0.60		
นักธรรมชั้น เอก	95	4.00	0.72		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.58 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.76 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
นักธรรมชั้น ตรี	70	3.84	0.98	มาก
นักธรรมชั้น โท	14	3.57	1.34	มาก
นักธรรมชั้น เอก	95	3.97	0.82	มาก
รวม	**179**	**3.90**	**0.93**	**มาก**

จากตารางที่ 4.76 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางธรรม พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น เอก

ตารางที่ 4.77 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางธรรม

วุฒิทางธรรม	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
นักธรรมชั้น ตรี	70	3.84	0.98	1.30	0.27
นักธรรมชั้น โท	14	3.57	1.34		
นักธรรมชั้น เอก	95	3.97	0.82		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.77 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

สมมติฐานที่ 4 พระภิกษุที่มีวุฒิทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 4 ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.78 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	4.01	0.60	มาก
อนุปริญญา	12	4.41	0.60	มาก
สูงกว่า อนุปริญญา	38	4.00	0.70	มาก
รวม	**179**	**4.03**	**0.61**	**มาก**

จากตารางที่ 4.78 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางโลกอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางโลก พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางโลก อนุปริญญา

ตารางที่ 4.79 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	4.01	0.60	2.70	0.07
อนุปริญญา	12	4.41	0.60		
สูงกว่า อนุปริญญา	38	4.00	0.70		

จากตารางที่ 4.79 พบว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.80 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	3.82	0.83	มาก
อนุปริญญา	12	4.43	0.75	มาก
สูงกว่า อนุปริญญา	38	4.09	0.69	มาก
รวม	**179**	**3.92**	**0.81**	**มาก**

จากตารางที่ 4.80 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางโลก พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางโลก อนุปริญญา

ตารางที่ 4.81 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	3.82	0.83	4.36	0.01*
อนุปริญญา	12	4.43	0.75		
สูงกว่า อนุปริญญา	38	4.10	0.69		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.81 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.82

ตารางที่ 4.82 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

วุฒิทางโลก	$\overline{X}$	ต่ำกว่า อนุปริญญา	อนุปริญญา	สูงกว่า อนุปริญญา
ต่ำกว่า อนุปริญญา	3.82	-	0.04*	0.18
อนุปริญญา	4.43	0.04*	-	0.44
สูงกว่า อนุปริญญา	4.10	0.18	0.44	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.82 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าวุฒิทางโลก ต่ำกว่า อนุปริญญากับวุฒิทางโลก อนุปริญญา มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดีแตกต่างกัน ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.83 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	4.04	0.72	มาก
อนุปริญญา	12	4.50	0.55	มาก
สูงกว่า อนุปริญญา	38	3.98	0.83	มาก
รวม	**179**	**4.05**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 4.83 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางโลก พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางโลก อนุปริญญา

ตารางที่ 4.84 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	4.04	0.72	2.39	0.09
อนุปริญญา	12	4.50	0.55		
สูงกว่า อนุปริญญา	38	3.98	0.83		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.84 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.85 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	4.30	0.72	มาก
อนุปริญญา	12	4.41	0.62	มาก
สูงกว่า อนุปริญญา	38	4.07	0.72	มาก
รวม	**179**	**4.26**	**0.72**	**มาก**

จากตารางที่ 4.85 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางโลก พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางโลก อนุปริญญา

ตารางที่ 4.86 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	4.30	0.72	1.74	0.18
อนุปริญญา	12	4.41	0.62		
สูงกว่า อนุปริญญา	38	4.07	0.72		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.86 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.87 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	4.03	0.81	มาก
อนุปริญญา	12	4.31	0.77	มาก
สูงกว่า อนุปริญญา	38	3.80	1.04	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.87**	**มาก**

จากตารางที่ 4.87 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางโลก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางโลก พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางโลก อนุปริญญา

ตารางที่ 4.88 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	4.03	0.81	2.12	0.12
อนุปริญญา	12	4.31	0.77		
สูงกว่า อนุปริญญา	38	3.80	1.04		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.88 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.89 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	3.95	0.85	มาก
อนุปริญญา	12	4.50	0.37	มาก
สูงกว่า อนุปริญญา	38	3.94	0.84	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.84**	**มาก**

จากตารางที่ 4.89 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางโลก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางโลก พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางโลก อนุปริญญา

ตารางที่ 4.90 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	3.95	0.85	2.40	0.10
อนุปริญญา	12	4.50	0.37		
สูงกว่า อนุปริญญา	38	3.94	0.84		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.90 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.91 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	4.23	0.76	มาก
อนุปริญญา	12	4.31	0.85	มาก
สูงกว่า อนุปริญญา	38	3.77	0.97	มาก
รวม	**179**	**4.14**	**0.83**	**มาก**

จากตารางที่ 4.91 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางโลก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางโลก พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางโลก อนุปริญญา

ตารางที่ 4.92 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	N	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	4.23	0.76	4.96	0.01*
อนุปริญญา	12	4.31	0.85		
สูงกว่า อนุปริญญา	38	3.77	0.97		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.92 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้นค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.93

ตารางที่ 4.93 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จำแนกตามวุฒิทางโลก จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

วุฒิทางโลก	$\overline{X}$	ต่ำกว่า อนุปริญญา	อนุปริญญา	สูงกว่า อนุปริญญา
ต่ำกว่าอนุปริญญา	4.23	-	0.95	0.01*
อนุปริญญา	4.31	0.95	-	0.14
สูงกว่าอนุปริญญา	3.77	0.01*	0.14	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.93 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าวุฒิทางโลก ต่ำกว่าอนุปริญญา กับสูงกว่า อนุปริญญา มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน แตกต่างกัน ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.94 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	3.94	0.79	มาก
อนุปริญญา	12	4.37	0.23	มาก
สูงกว่า อนุปริญญา	38	4.05	0.71	มาก
รวม	**179**	**4.00**	**0.75**	**มาก**

จากตารางที่ 4.94 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางโลก พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางโลก อนุปริญญา

ตารางที่ 4.95 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	3.94	0.79	1.98	0.14
อนุปริญญา	12	4.37	0.23		
สูงกว่า อนุปริญญา	38	4.05	0.71		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.95 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.96 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	3.80	0.96	มาก
อนุปริญญา	12	4.50	0.90	มาก
สูงกว่า อนุปริญญา	38	4.00	0.80	มาก
รวม	**179**	**3.90**	**0.93**	**มาก**

จากตารางที่ 4.96 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามวุฒิทางโลก พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วุฒิทางโลก อนุปริญญา

ตารางที่ 4.97 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก

วุฒิทางโลก	n	$\overline{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า อนุปริญญา	129	3.80	0.96	3.50	0.03*
อนุปริญญา	12	4.50	0.90		
สูงกว่า อนุปริญญา	38	4.00	0.80		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.98 พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ดังนั้น ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.98

ตารางที่ 4.98 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จำแนกตามวุฒิทางโลก จำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

วุฒิทางโลก	$\overline{X}$	ต่ำกว่า อนุปริญญา	อนุปริญญา	สูงกว่า อนุปริญญา
ต่ำกว่า อนุปริญญา	3.80	-	0.04*	0.51
อนุปริญญา	4.50	0.04*	-	0.30
สูงกว่า อนุปริญญา	4.00	0.51	0.30	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.98 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) พบว่าวุฒิทางโลก ต่ำกว่า อนุปริญญา กับวุฒิทางโลก อนุปริญญา มีระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.99 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน

สมมติฐาน	สถิติทดสอบ	โดยรวม	ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปดวยดี	ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี	ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปดวยดี	ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ
1. อายุ	F-test	3.07	9.92	6.03	2.34	0.13
2. พรรษา	F-test	0.95	4.80	0.65	2.25	1.12
3. วุฒิทางธรรม	F-test	8.17	1.95	5.40	7.40	12.73
4. วุฒิทางโลก	F-test	2.71	4.36	2.40	1.80	2.13

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.100 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน

สมมติฐาน	สถิติทดสอบ	โดยรวม	ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์	ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน	ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด	ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด
1. อายุ	F-test	3.07	0.25	2.60	3.04	5.74
2. พรรษา	F-test	0.95	0.00*	2.25	0.64	2.93
3. วุฒิทางธรรม	F-test	8.17	9.90	15.70	0.35	1.30
4. วุฒิทางโลก	F-test	2.71	2.41	5.00	2.00	3.50

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.100 และ จากตารางที่ 4.101 สรุปได้ว่า พระสงฆ์ที่อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส ในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติทางการปกครองแตกต่างกัน

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยสามารถสรุปแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล สรุปได้ว่า

การทำงานในเรื่องด้านการปกครองคณะสงฆ์อำเภอประจันตคามก็จะมีการทำงานอย่างเป็นระบบที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ยากไม่ว่าพระที่ได้เข้ามารับตำแหน่งใหม่ก็จะทำงานได้ไม่ยาก การทำงานก็จะใช้วิธีจากล่างขึ้นบนหรือจะเป็นจากบนลงล่างก็แล้วแต่บางเหตุการณ์ว่าเหตุการณ์นั้น ๆ ควรใช้วิธีไหนอยู่ที่การพิจารณาของเจ้าคณะอำเภอ เช่น ถ้าเขตไหนอำเภอไหนวัดไหนมีปัญหาอยู่ในเขตไหนเจ้าคณะอำเภอก็จะสั่งให้เจ้าคณะตำบลนั้นที่อยู่ในเขตปกครองเข้าดูแลรับทราบปัญหาและรายงานต่อเจ้าคณะอำเภอว่าจะเอาเช่นไร การปกครองอำเภอแต่ละอำเภอ เช่น อำเภอ เจ้าคณะตำบล ไปหาเจ้าอาวาสให้มีการปรึกษาหารือกันประชุมกันและปฏิบัติตามในมติที่ประชุมโดยเฉพาะในยามที่มีปัญหาเกิดขึ้น เป็นต้น

“การปกครองอำเภอแต่ละอำเภอ เช่น อำเภอ เจ้าคณะตำบล ไปหาเจ้าอาวาสให้มีการปรึกษาหารือกันประชุมกันและปฏิบัติตามในมติที่ประชุมโดยเฉพาะในยามที่มีปัญหาเกิดขึ้น”

(พระครูประโชติสารธรรม, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2566)

เรื่องการปกครองการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดีนั้น หนึ่งเลยก่อนที่จะมีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสเพื่อให้เป็นเจ้าสำนักนั้น ๆ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอต้องมีการพิจารณาให้ดีก่อนว่าพระสงฆ์รูปนั้นมีความประพฤติปฏิบัติเป็นเช่นไร เหมาะที่จะมาเป็นเจ้าอาวาสหรือไม่ เพื่อหาพระมาทำงานมาปฏิบัติหน้าที่เจ้าอาวาสให้สมบูรณ์ที่สุดเพราะการบำรุงดูแลรักษาวัด โดยเฉพาะเจ้าคณะสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม เช่น เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล จะมีการประชุมกันอยู่เป็นเนืองนิตย์เพื่อให้วัดวาอารามต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่ดี โดยทางเจ้าคณะอำเภอจะเป็นคนออกคำสั่งให้เจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ สนองนโยบายตามเจตนารมณ์ของเจ้าคณะอำเภอ เจ้าอาวาสได้รับคำสั่งใดมาต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้นให้ถูกต้อง

“โดยทางเจ้าคณะอำเภอจะเป็นคนออกคำสั่งให้เจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ สนองนโยบายตามเจตนารมณ์ของเจ้าคณะอำเภอ เจ้าอาวาสได้รับคำสั่งใดมาต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้นให้ถูกต้อง”

(พระครูวิจิตรรัตนคุณ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2566)

เจ้าอาวาสทุกวัดควรปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าคณะอำเภอในเขตของตน เพื่อเป็นการลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ถ้าหากเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ ได้ทำการฝ่าฝืนคำสั่ง การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาสต้องมีความรักและความใส่ใจในหน้าที่ของตนเองถึงจะได้สมกับคำว่าผู้นำและคู่ควรต่อการเป็นผู้นำในหมู่สงฆ์ของวัดนั้น ๆ ถ้าขาดคุณสมบัติในการรักในหน้าที่ของการเป็นเจ้าอาวาสก็ไม่สมควรที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้นำนี้ คือ ตำแหน่งเจ้าอาวาส การเป็นเจ้าอาวาสเป็นตำแหน่งที่ต้องมีความรับผิดชอบมากตำแหน่งหนึ่งถ้าเจ้าอาวาสกระทำดีก็เป็นเรื่องปกติเท่ากับว่าเสมอต้นเสมอปลาย แต่ถ้าทำไม่ดีเจ้าอาวาสก็โดนเล่นงานการถูกเล่นงานนี้ไม่ใช่โดนจากที่ไหนโดนจากประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงวัดเป็นลำดับแรกหรือที่เขาเรียกว่าโดนลงโทษทางสังคม

“การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาสต้องมีความรักและความใส่ใจในหน้าที่ของตนเองถึงจะได้สมกับคำว่าผู้นำและคู่ควรต่อการเป็นผู้นำในหมู่สงฆ์ของวัดนั้น ๆ”

(พระครูกิตติสารประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2566)

พระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสควรหมั่นดูแลรักษาวัดด้วยการตรวจเช็คตรวจสอบภายในบริเวณวัดที่เราอยู่อาศัยที่เรามีอำนาจในการดูแลอยู่ของเราอย่างสม่ำเสมอว่ามีตรงไหนเสียหายว่ามีส่วนไหนชำรุดว่าส่วนไหนควรสร้างเพิ่มเติมหรือแก้ไขและถ้ามันเสียหายควรจัดหาช่างให้เหมาะสมกับงานเป็นเจ้าอาวาสควรทำความรู้จักกับช่างไว้หลาย ๆ คน เผื่อมีงานเร่งด่วนในการแก้ปัญหาจะได้มีช่างได้มาซ่อมแซมสิ่งที่มันชำรุดของวัดของเราที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส การเป็นเจ้าอาวาสควรเช็คหรือตรวจสอบราคาวัสดุก่อสร้างอยู่ตลอดเพื่อป้องกันไม่ให้ถูกหลอกในการดำเนินก่อสร้างต่าง ๆ ของวัด

“ พระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสควรหมั่นดูแลรักษาวัดด้วยการตรวจเช็คตรวจสอบภายในบริเวณวัดที่เราอยู่อาศัยที่เรามีอำนาจในการดูแลอยู่ของเราอย่างสม่ำเสมอ”

(พระครูสุทธโพธิกิจ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

เจ้าอาวาสควรศึกษากฎระเบียบข้อประพฤติปฏิบัติตามกฎมหาเถรสมาคมที่ได้กำหนดไว้ให้ผู้ที่เป็นเจ้าอาวาสได้ประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เพื่อการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดีจะได้ไม่เกิดปัญหาตามมาภายหลังและเจ้าอาวาสควรมองสิ่งที่จำเป็นและปัญหาในการอำนวยความสะดวกให้แก่ญาติโยมผู้ที่มาทำบุญที่วัดก็ดีหรือผู้ที่มาขอพักอาศัยในวัดก็ดีหรือผู้ที่มาสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมเป็นการสร้างบารมีให้เกิดแก่ตัวท่านเจ้าอาวาสเองแล้วญาติโยมหรือประชาชนทั่วไปจะได้เกิดแรงศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาก็จะทำให้วัดนั้นเป็นที่จดจำของญาติโยมผู้มีจิตศรัทธาด้วย

“เจ้าอาวาสควรศึกษากฎระเบียบข้อประพฤติปฏิบัติตามกฎมหาเถรสมาคมที่ได้กำหนดไว้ให้ผู้ที่เป็นเจ้าอาวาสได้ประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง”

(พระครูประทีปสิทธิคุณ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

สรุปได้ว่า การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี คือ ต้องมีระบบการทำงานที่ดีมีการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสมีการประสานงานที่ดียินดีรับฟังปัญหาไม่ว่า สุขก็ดี ทุกข์ก็ดี ของพระสงฆ์และชาวบ้าน จึงจะเกิดความสงบสุขด้วยกันทั้งพระสงฆ์และชาวบ้าน ส่วนจะนำใครมาเป็นเจ้าอาวาสต้องมีการพิจารณาจากหลายฝ่าย เช่น หมู่สงฆ์ว่ามีความเห็นดีเห็นชอบหรือไม่ ชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงกับวัดยอมรับได้หรือไม่ เจ้าคณะตำบลพินิจพิจารณาว่าอย่างไร เจ้าคณะอำเภอพิจารณาว่าสมควรและคู่ควรกับตำแหน่งเจ้าอาวาสหรือไม่ เจ้าอาวาสต้องมีความรักในหน้าที่และตำแหน่งของตนและหมั่นดูแลวัดและเจ้าอาวาสควรมีความรู้ โดยเฉพาะกฎมหาเถรสมาคมเจ้าอาวาสทุกวัดต้องรู้ถ้าไม่รู้ต้องศึกษาเรียนรู้

2. ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล สรุปได้ว่า

เรื่องการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาสต้องพร้อมรับปัญหาทุกปัญหา เพราะว่าปัญหามันมีอยู่แล้วและมีหลายปัญหาที่ให้เราต้องมาคิดแก้ไขปัญหาอยู่เป็นเนืองนิตย์ การที่จะให้วัดเดินหน้าต่อไปได้นั้น ต้องให้ความสำคัญกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น ควรจัดกิจกรรมที่วัดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำบุญและยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไปได้

“การที่จะให้วัดเดินหน้าต่อไปได้นั้น ต้องให้ความสำคัญกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น”

(พระครูประโชติสารธรรม, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2566)

เจ้าอาวาสที่เป็นผู้นำในหมู่สงฆ์ในวัดวาอารามนั้น ๆ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดีอย่างน้อยที่สุด คือ สอบนักธรรมชั้น ตรี ให้ได้เป็นอย่างน้อยถึงจะสามารถดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสได้เจ้าอาวาสต้องสามารถอบรมสั่งสอนพระสงฆ์ภายในวัดได้รวมถึงสามารถสอนแนะนำการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ แก่ฆราวาสได้ เช่น การเข้ามาวัดพบเจอพระสงฆ์อยู่ภายในบริเวณวัดเราควรทำอย่างไร คือ เราต้องไหว้พร้อมกล่าวคำว่านมัสการครับ นมัสการค่ะ หลวงพี่ หลวงพ่อ หลวงลุง หลวงปู่ ก็ว่ากันไปตามความเหมาะสม เป็นต้น

“เจ้าอาวาสที่เป็นผู้นำในหมู่สงฆ์ในวัดวาอารามนั้น ๆ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี อย่างน้อยที่สุด คือ สอบนักธรรมชั้น ตรี ให้ได้เป็นอย่างน้อย”

(พระครูวิจิตรรัตนคุณ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2566)

การที่เราจะจัดการกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี คือ เจ้าอาวาสจะต้องรู้และเข้าใจพระสงฆ์ภายในวัดของตัวเองด้วยว่าพระรูปนี้มีปัญหาอะไร พระรูปนี้ชอบอะไรไม่ชอบอะไร พระรูปนี้มีความสามารถอะไรบ้าง พระรูปนี้เก่งทางด้านไหน เป็นต้น อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดต้องทำ คือ การรู้จักการทำงานเป็นทีมและการสร้างความสามัคคีปรองดองกันภายในวัด เพื่อให้งานเพื่อส่วนรวมดำเนินไปได้ด้วยดีสมดังที่ตัวเองตั้งเป้าหมายไว้

“การที่เราจะจัดการกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี คือ เจ้าอาวาสจะต้องรู้และเข้าใจพระสงฆ์ภายในวัดของตัวเองด้วย”

(พระครูกิตติสารประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2566)

สิ่งที่จะทำให้การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดีได้นั้น จะต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างฆราวาสกับพระสงฆ์วัดทุกวัดมีคณะกรรมการของวัดคณะกรรมการกับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ภายในวัดต้องช่วยกันสอดส่องดูแลสิ่งต่าง ๆ ภายในวัดร่วมกัน สิ่งต่าง ๆ ได้แก่ กุฏิพระสงฆ์ โบสถ์ ศาลาการเปรียญ ฌาปนสถาน วิหาร กำแพงวัด ซุ้มประตูวัด ฯลฯ

“สิ่งที่จะทำให้การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดีได้นั้น จะต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างฆราวาสกับพระสงฆ์”

(พระครูสุทธโพธิกิจ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

ในส่วนเรื่องของการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดีจะต้องช่วยกันอนุรักษ์สืบสานประเพณีที่ได้ถูกสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณไม่ควรละเลยหรือยกเลิกประเพณีอันงดงามต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษของเราได้สร้างเอาไว้ ไม่ว่าจะเป็นประเพณี เทศน์มหาชาติ บุญห่อข้าวน้อย วันสารทไทย วันสารทจีน วันสารทลาว บุญข้าวหลาม เป็นต้น เจ้าอาวาสต้องใส่ใจเรื่องพวกนี้ด้วยและควรแนะนำให้แก่ลูกศิษย์ให้รู้จักกันด้วยประเพณีจะไม่ได้สาบสูญและยังมีส่วนช่วยให้กิจการของวัดดำเนินเป็นไปได้ด้วยดีและยังได้บุญอีกด้วย

“จะต้องช่วยกันอนุรักษ์สืบสานประเพณีที่ได้ถูกสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณไม่ควรละเลยหรือยกเลิกประเพณีอันงดงามต่าง ๆ”

(พระครูประทีปสิทธิคุณ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

สรุปได้ว่า การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาสต้องใส่ใจในการศึกษาเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องทางพระพุทธศาสนาให้ดีและเจ้าอาวาสต้องรู้จักแนะนำการปฏิบัติพิธีต่าง ๆ ที่เป็นหน้าที่ของพระก็ดีหรือแนะนำให้ญาติโยมปฏิบัติก็ดีให้รู้จักในการปฏิบัติให้ถูกต้อง เจ้าอาวาสควรอนุรักษ์ประเพณีของชุมชนของตนเองและประเพณีนิยมปฏิบัติกันทั่วไปและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาไม่ควรละเลยที่จะจัดกิจกรรมภายในวัดเพื่อให้ญาติโยมได้เข้ามาทำบุญ อีกประการหนึ่งที่จะสามารถให้วัดดำเนินการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี คือ คณะกรรมการ เจ้าอาวาส พระสงฆ์ภายในวัดจะต้องช่วยกันสอดส่องดูแลสิ่งต่าง ๆ ด้วยกันสภาพวัดจะได้ดูดีใช้งานได้ตลอดเวลา

3. ด้านการจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล สรุปได้ว่า

การจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดีเจ้าอาวาสจะต้องทำให้ถูกกฎระเบียบถูกกฎหมายที่ทางบ้านเมืองเขาได้วางหลักวางเกณฑ์เอาไว้ไม่ออกนอกลู่นอกทาง ถ้าเจ้าอาวาสมีความเข้าใจในเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ ก็นำมาสอนพระสงฆ์ภายในวัดและสั่งงานให้พระสงฆ์ภายในวัดได้งานก็จะได้ไม่มีปัญหาเกิดขึ้นงานก็จะราบลื่นไปได้ด้วยดี ส่วนอันไหนที่เจ้าอาวาสไม่สามารถทำได้ก็ควรจะขอความช่วยเหลือจากไวยาวัจกร ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่ตนเองได้แต่งตั้งเอาไว้ก็ได้มีอะไรให้ปรึกษาหารือพูดคุยกันประชุมกันเพื่อจะได้ดำเนินการต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกัน

> “การจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดีเจ้าอาวาสจะต้องทำให้ถูกกฎระเบียบถูกกฎหมายที่ทางบ้านเมืองเขาได้วางหลักวางเกณฑ์เอาไว้ไม่ออกนอกลู่นอกทาง”
>
> (พระครูประโชติสารธรรม, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2566)

ในส่วนของเรื่องการจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดีก็ได้มีการอบรมสั่งสอนพระภายในวัดว่าสิ่งที่มีมูลค่ากับสิ่งที่ไม่มีมูลค่าเราควรที่จะต้องมีการรักษาสิ่งของที่มีมูลค่าและไม่มีมูลค่าให้เหมือนกันรู้จักถนอมสิ่งของรู้จักความยากลำบากของญาติโยมที่นำสิ่งของต่าง ๆ มาถวายให้วัดมีสิ่งของได้ใช้ว่ากว่าเขาจะได้สิ่งของต่าง ๆ มาว่าเหนื่อยขนาดไหนเสียเหงื่อเสียพลังงานมากแค่ไหนกว่าญาติโยมจะมีสตางค์ซื้อมาให้เรา เราต้องรู้ต้องเห็นคุณค่าและช่วยกันรักษาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด

> “ได้มีการอบรมสั่งสอนพระภายในวัดว่าสิ่งที่มีมูลค่ากับสิ่งที่ไม่มีมูลค่าเราควรที่จะต้องมีการรักษาสิ่งของที่มีมูลค่าและไม่มีมูลค่าให้เหมือนกัน”
>
> (พระครูวิจิตรรัตนคุณ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2566)

การที่จะจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดีได้ก็เพราะมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถไม่เกียจคร้านขยันใส่ใจในการทำงานเพื่อดูแลศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี มีการรู้จักสอบถามในสิ่งที่เราไม่รู้กับพระสงฆ์ที่มีความรู้ในระดับพระชั้นผู้ใหญ่และระดับพระชั้นผู้น้อยที่มีความรู้ไม่เก้อเขินที่จะสอบถาม

เจ้าอาวาสแต่ละท่านมีคุณสมบัติแตกต่างกันมีความสามารถต่างกันเจ้าอาวาสแต่ละวัดควรมีการพูดคุยกันแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันถ้ามีสิ่งนี้เจ้าอาวาสแต่ละวัดก็จะเข้มแข็ง

“การที่จะจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดีได้ก็เพราะมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถไม่เกียจคร้านขยันใส่ใจในการทำงานเพื่อดูแลศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี”

(พระครูกิตติสารประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2566)

การดูแลรักษาศาสนสมบัติสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยดีอย่างเช่นญาติโยมเมื่อยืมภาชนะในการประกอบอาหารหรือภาชนะรับประทานอาหาร เช่น ช้อนซ้อม กระบวย หม้อ ไห ครก จาน แก้วน้ำ ฯลฯ ถ้าญาติโยมยืมไปเป็นจำนวนเท่าไหร่ตอนคือควรตรวจเช็คส่งคืนวัดให้ครบ ถ้าเกิดความชำรุดของสิ่งของที่เราให้ยืมเจ้าอาวาสก็ควรไปจัดซื้อมาทดแทนเพื่อให้ศาสนสมบัติของวัดไม่เสียหายและเกิดการชำรุด

“ญาติโยมเมื่อยืมภาชนะในการประกอบอาหารหรือภาชนะรับประทานอาหาร เช่น ช้อนซ้อม กระบวย หม้อ ไห ครก จาน แก้วน้ำ ฯลฯ ถ้าญาติโยมยืมไปเป็นจำนวนเท่าไหร่ตอนคือควรตรวจเช็คส่งคืนวัดให้ครบ”

(พระครูสุทธโพธิกิจ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

การจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดีนั้น คือ สิ่งที่เจ้าอาวาสได้สร้างขึ้นมา เช่น พระพุทธรูปควรสร้างให้ถูกแบบถูกลักษณะไม่ใช่สร้างตามอำเภอใจของตนเองโดยขาดความถูกต้องในการสร้างและการสร้างศาสนสมบัติของวัดนั้นควรสร้างสิ่งที่เป็นถาวรวัตถุสร้างมาแล้วสามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะเวลาอันยาวนานและจะทำให้การใช้เงินได้ใช้เงินให้คุ้มค่ามากที่สุดในการก่อสร้างสิ่งนั้น ๆ และเจ้าอาวาสไม่ควรสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเพราะถ้าทำสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาก็จะทำให้ศาสนาอื่นเข้ามาโจมตีศาสนาพุทธได้และอีกอย่างหนึ่งเป็นการสร้างให้เกิดศรัทธาแก่ญาติโยม คือ เราไม่บิดเบือนคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เป็นการไปหลอกญาติโยมและยังเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นการเรียนรู้จากสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง สุดท้ายพระสงฆ์รวมถึงเจ้าอาวาสด้วยควรบูรณะศาสนสมบัติของวัดให้อยู่ในสภาพดีเป็นการอนุรักษ์ไปในตัว เพื่อให้ลูกให้หลานได้เห็นได้ชมต่อกันไปเรื่อย ๆ

“เจ้าอาวาสไม่ควรสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเพราะถ้าทำสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาก็จะทำให้ศาสนาอื่นเข้ามาโจมตีศาสนาพุทธได้”

(พระครูประทีปสิทธิคุณ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

สรุปได้ว่า การจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาส คือ ผู้นำภายในวัดเจ้าอาวาสต้องมีความรู้ทางด้านกฎ กติกา ระเบียบ แบบแผน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเจ้าอาวาสเองหรือพระสงฆ์ภายในวัดและสิ่งที่เกี่ยวกับวัดเจ้าอาวาสต้องรู้เพราะถ้าไม่รู้ก็ไม่สมควรที่จะมาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสหรือถ้าให้ดำรงตำแหน่งก็อาจจะมีปัญหาค่อนข้างเยอะไม่ใช่ผู้ที่มีความรู้แล้วปัญหาจะไม่เกิดแต่ปัญหาที่มันจะเกิดความเป็นไปได้ว่าปัญหาเยอะ ๆ คงจะเกิดขึ้นได้น้อยกว่าพระที่ไม่มีความรู้ เจ้าอาวาสต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่พระภายในวัดพระภายในวัดก็จะได้ปฏิบัติตามได้ถูกต้องแต่ส่วนใหญ่ปัญหาในเรื่องการจัดศาสนสมบัติของคณะสงฆ์อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ไม่มีปัญหาแต่การที่จะทำให้เรื่องการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีไม่ให้พบปัญหาก็เพราะได้มีการอบรมประชุมกัน แนะนำกัน ตักเตือนกันอยู่เรื่อย ๆ ปัญหาจึงไม่เกิดขึ้น

4. ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล สรุปได้ว่า

เจ้าอาวาสต้องควรดูแลไวยาวัจกรด้วยว่ามีการทำงานเป็นเช่นไรทำถูกต้องหรือไม่ ถ้าเขาทำไม่ถูกก็ควรแนะนำเขาเพื่อให้เขาทำงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับตำแหน่งแต่ไม่ใช่เจ้าอาวาสที่จะนำตำแหน่งที่ตนเองมีอยู่เหนือเขาเข้าไปตำหนิติเตียนเขาหรือเข้าไปข่มขู่เขาหรือชอบใช้อำนาจในการปกครองมากเกินไปในการกดดันในการทำงานของคฤหัสถ์ภายในวัดมันก็จะเป็นการไม่ดีไม่เหมาะสมไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง

“เจ้าอาวาสต้องควรดูแลไวยาวัจกรด้วยว่ามีการทำงานเป็นเช่นไรทำถูกต้องหรือไม่ ถ้าเขาทำไม่ถูกก็ควรแนะนำเขาเพื่อให้เขาทำงานได้อย่างถูกต้อง”

(พระครูประโชติสารธรรม, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2566)

ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบหนึ่งเลยเจ้าอาวาสต้องรู้จักแนะนำให้กับบรรพชิตและคฤหัสถ์ว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนเลวสิ่งไหนควรสิ่งไหนไม่ควรแล้วต้องแนะนำอยู่อย่างสม่ำเสมอด้วยไม่งั้นอาจจะมีการละเลยหรือหลงลืมกันได้แต่ถ้าทุกคนจำได้หมดแล้วประพฤติได้หมดแล้วทีนี้เราก็หาสิ่งที่เป็นประโยชน์อาจจะเป็นสิ่งเก่า ๆ ก็ดีหรืออาจจะเป็นสิ่งใหม่ ๆ ก็ดีควรนำมาสั่งสอนเพื่อให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในวัดของเรามีคุณสมบัติมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นไปและถ้าเป็นบรรพชิตก็จะเป็นบรรพชิตที่เป็นตัวอย่างแด่พระสงฆ์ด้วยกันแล้วถ้าเป็นคฤหัสถ์ก็จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในสังคมวัดก็จะมีชื่อเสียงที่ดีตามมา

“หนึ่งเลยเจ้าอาวาสต้องรู้จักแนะนำให้กับบรรพชิตและคฤหัสถ์ว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนเลวสิ่งไหนควรสิ่งไหนไม่ควรแล้วต้องแนะนำอยู่อย่างสม่ำเสมอด้วย”

(พระครูวิจิตรรัตนคุณ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2566)

ต้องสอดส่องและเอาใจใส่ทั้งพระภิกษุและสามเณรพร้อมทั้งศิษย์วัดรวมถึงผู้ที่เข้ามาใช้สถานที่ของวัดไม่ให้ทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย เช่น การเล่นการพนัน การดื่มน้ำเมา เป็นต้น เจ้าอาวาสต้องมีการว่ากล่าวตักเตือนให้กับญาติโยมอยู่อย่างสม่ำเสมอเมื่อยามที่เจ้าอาวาสมีโอกาสอันเหมาะสมเพื่อเป็นการให้เข้าใจว่าเราเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีเราต้องรู้จักกฎระเบียบภายในวัดต้องรู้จักศีล ๕ ด้วยว่าเขาห้ามทำอะไรเราต้องเคารพสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ด้วยแล้วผู้ปฏิบัติทุกท่านที่มีส่วนร่วมก็จะได้มีแต่ชื่อเสียงในด้านที่ดี

“ต้องสอดส่องและเอาใจใส่ทั้งพระภิกษุและสามเณรพร้อมทั้งศิษย์วัดรวมถึงผู้ที่เข้ามาใช้สถานที่ของวัดไม่ให้ทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย เช่น การเล่นการพนัน การดื่มน้ำเมา เป็นต้น”

(พระครูกิตติสารประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2566)

ต้องมีการแนะนำ เช่น ในวันพระญาติโยมมาทำบุญกันที่วัดเจ้าอาวาสก็อาศัยโอกาสนี้เป็นโอกาสอันดีในการแนะนำอบรมสั่งสอนญาติโยม ส่วนทำไมต้องเป็นวันพระในการอบรมสั่งสอนญาติโยม คือ มีบุคคลหลายฝ่ายมารวมกันอยู่ที่วัดทั้งพระทั้งญาติโยมก็จะได้ทราบกันอย่างทั่วถึง เช่น อาจจะนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาสอนให้กับพระและญาติโยมอย่างเช่น อริยสัจ ๔ อริยมรรคมีองค์ ๘ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ ทิศ ๖ โลกธรรม ๘ ฯลฯ

“ต้องมีการแนะนำ เช่น ในวันพระญาติโยมมาทำบุญกันที่วัดเจ้าอาวาสก็อาศัยโอกาสนี้เป็นโอกาสอันดีในการแนะนำอบรมสั่งสอนญาติโยม”

(พระครูสุทธโพธิกิจ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

เราต้องตรวจตราให้ถี่ถ้วนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่เข้ามาในวัดของเราอย่างเช่นเราก็ควรซักถามประวัติให้ดีว่าไปมาอย่างไรถึงได้เข้ามาที่วัดนี้และพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดทุกรูปที่อยู่ภายในวัดของเราที่มีพรรษาตั้งแต่ ๑ พรรษาขึ้นไปต้องช่วยกันสอดส่องดูแล การที่ให้พระที่บวชได้หนึ่ง ๑ พรรษา ดูแลก็เพราะว่าน่าจะเป็นที่วางใจของเจ้าอาวาสได้หรือเจ้าอาวาสรู้นิสัยใจคอแล้วว่ามีความประพฤติเช่นไรเพราะการได้เห็นคนอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลาตลอด ๓ เดือน ก็คงจะรู้แล้วว่าพระรูปนั้นไว้ใจได้ถ้าไว้ใจไม่ได้คงอยู่ไม่ถึง ๑ พรรษาคงจะอันตรธานไปแล้ว

“ เราต้องตรวจตราให้ถี่ถ้วนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่เข้ามาในวัดของเราอย่างเช่นเราก็ควรซักถามประวัติให้ดีว่าไปมาอย่างไรถึงได้เข้ามาที่วัดนี้และพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดทุกรูปที่อยู่ภายในวัดของเราที่มีพรรษาตั้งแต่ ๑ พรรษาขึ้นไปต้องช่วยกันสอดส่องดูแล”

(พระครูประทีปสิทธิคุณ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

สรุปได้ว่า การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ หนึ่งเลยเจ้าอาวาสต้องใส่ใจกับพระภิกษุสงฆ์สามเณรและลูกศิษย์ภายในวัดของตน เจ้าอาวาสต้องเข้มแข็งถ้าขาดสิ่งนี้ไปวัดคงอยู่ไม่ปกติอาจจะมีปัญหาให้คอยแก้ไขอยู่เรื่อยไปอย่างไม่รู้จักจบสิ้น และการใช้อำนาจของเจ้าอาวาสควรจะรู้จักใช้อย่างถนอมอำนาจใช้ให้ถูกที่ถูกเวลา เจ้าอาวาสต้องรู้จักแนะนำสั่งสอนพระภิกษุสงฆ์สามเณรและลูกศิษย์ได้และควรสั่งสอนอยู่อย่างสม่ำเสมอ เจ้าอาวาสควรหาโอกาสที่ดีในการสั่งสอน เช่น วันพระเพราะวันพระเป็นวันที่ญาติโยมพุทธศาสนิกชนมารวมกันทำบุญที่วัดเจ้าอาวาสจะได้ไม่เสียแรงมากในการที่จะต้องสอนอยู่บ่อย ๆ หลายครั้งหลายคลาสามารถเข้าใจเป็นไปในแนวทางเดียวกันรับรู้ด้วยกันเช่นนี้

5. ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล สรุปได้ว่า

การที่จะทำให้พระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนไปได้ตลอดคณะสงฆ์ต้องมีการประชุมกันและก็สนับสนุนกันรับทราบเรื่องแล้วนำเข้าเสนอในที่ประชุมกันรับรู้เรื่องทุกปัญหาที่มันขัดสนถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาไม่ว่าจะเป็นทางพระพุทธศาสนาก็ดีหรือทางโลกก็ดีต้องให้ความร่วมมือเขามีอะไรก็ว่ากันไป สิ่งสำคัญ ก็คือ สมัยนี้มีปัจจัยเป็นที่ตั้งเราต้องให้ความร่วมมือเขาที่เขาตั้งใจไปศึกษาไม่ว่าฝ่ายโลกฝ่ายธรรมก็ดีก็ล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ทั้งนั้น

“สิ่งสำคัญ ก็คือ สมัยนี้มีปัจจัยเป็นที่ตั้งเราต้องให้ความร่วมมือเขาที่เขาตั้งใจไปศึกษาไม่ว่าฝ่ายโลกฝ่ายธรรมก็ดีก็ล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ทั้งนั้น”

(พระครูประโชติสารธรรม, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2566)

เรื่องการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยทางคณะสงฆ์อำเภอประจันตคามก็มีการให้การอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยและมีการจัดสอบนักธรรมชั้น ตรี อยู่เป็นประจำทุกปี การเป็นเจ้าอาวาสก็ควรที่จะมีการสนับสนุนให้ทั้งพระภิกษุสงฆ์และสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนให้รู้พระธรรมวินัยบ้างให้รู้คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบ้างว่าเป็นเช่นไรจะได้เป็นพระภิกษุสงฆ์และสามเณรที่ดีที่มีคุณลักษณะอันดีมีคุณภาพและนี้ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่เจ้าอาวาสต้องให้ความสนับสนุน

“การเป็นเจ้าอาวาสก็ควรที่จะมีการสนับสนุนให้ทั้งพระภิกษุสงฆ์และสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนให้รู้พระธรรมวินัยบ้างให้รู้คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบ้างว่าเป็นเช่นไร”

(พระครูวิจิตรรัตนคุณ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2566)

เจ้าอาวาสจะต้องมีการสอนธรรมะแก่พระบวชใหม่รวมถึงมีการเดินจงกรมนั่งสมาธิเพื่อให้การเป็นพระมีความถูกต้องสมบูรณ์แบบมากที่สุดไม่ใช่ให้คนเขาพูดได้ว่าบวชเล่น ๆ ส่วนพระภิกษุสงฆ์เก่านั้นเจ้าอาวาสต้องมีการสนับสนุนให้พระเก่าทุกรูปสอบให้ได้นักธรรมชั้นเอกทุกรูปจะเป็นการช่วยให้วัดมีพระสงฆ์ที่มีความรู้สามารถสอนญาติโยมได้แนะนำได้ปฏิบัติได้

“เจ้าอาวาสจะต้องมีการสอนธรรมะแก่พระบวชใหม่รวมถึงมีการเดินจงกรมนั่งสมาธิเพื่อให้การเป็นพระมีความถูกต้องสมบูรณ์แบบมากที่สุดไม่ใช่ให้คนเขาพูดได้ว่าบวชเล่น ๆ”

(พระครูกิตติสารประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2566)

การเป็นธุระในการศึกษาอบรมเจ้าอาวาสควรให้การสนับสนุนในเรื่องการเทศน์ในวันสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น เจ้าอาวาสควรสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถในการเทศน์ให้ขึ้นเทศน์ในวันสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนาก็จะได้เป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและยังเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไปนานเท่านาน

“เจ้าอาวาสควรสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถในการเทศน์ให้ขึ้นเทศน์ในวันสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา”

(พระครูสุทธโพธิกิจ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

เรื่องการปกครองทางด้านนี้เจ้าคณะปกครองแต่ละท่านก็จะมีแนวทางการดำเนินการเป็นของตัวเองกันอยู่แล้วแต่สิ่งที่ยึดเป็นข้อปฏิบัติกันทั่วไปก็อย่างเช่น มีการทำวัตรสวดมนต์เช้าและเย็น บิณฑบาต กวาดลานวัด ทำความสะอาดเสนาสนะที่ตัวเองอยู่อาศัยเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐาน ถ้าปฏิบัติข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานนี้ได้แล้วจะไปเรียนต่อในระดับใดในแต่ละท่านก็สามารถไปได้และก็จะได้รับการสนันสนุนจากเจ้าอาวาสเป็นเบื้องต้น แต่ทุกวัดไม่มีการกีดกั้นที่จะให้พระสงฆ์ได้รับการศึกษาเล่าเรียนมีแต่ต้องการอยากจะให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นทางโลกหรือทางธรรม

“การทำวัตรสวดมนต์เช้าและเย็น บิณฑบาต กวาดลานวัด ทำความสะอาดเสนาสนะที่ตัวเองอยู่อาศัยเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐาน ถ้าปฏิบัติข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานนี้ได้แล้วจะไปเรียนต่อในระดับใดในแต่ละท่านก็สามารถไปได้”

(พระครูประทีปสิทธิคุณ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

สรุปได้ว่า การเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ สิ่งนี้เกิดจากตัวพระสงฆ์เองด้วยว่ามีการรักในการเรียนไหมมีความสนใจมีความใส่ใจในการเรียนบ้างไหมเพราะส่วนใหญ่ทางคณะสงฆ์ เช่น เจ้าอาวาสโดยส่วนใหญ่พร้อมที่จะให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาไม่ว่าจะเป็นทั้งทางโลกและทางธรรมก็จะให้ความสนันสนุนที่ดี แต่สิ่งหนึ่งต้องปฏิบัติข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานให้สมบูรณ์แบบก่อนอย่างเช่น ทำวัตรสวดมนต์ให้ได้ รู้หน้าที่ของตัวเองในแต่ละวันว่าตัวเองนั้นต้องทำอะไรทำให้เรียบร้อย เป็นต้น

6. ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล สรุปได้ว่า

ลักษณะนี้อยู่ที่ผู้บริหารของวัดเรียก เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล ไปคุยกันให้ความรู้แก่ประชาชนแนะแนวทางเรื่องการบริจาคทานก็ดี เรื่องการฟังธรรมก็ดี ทางทรัพย์สินก็ดี ให้มันถูกต้องตามพระบรมศาสดาจารย์ของเราสั่งสอนเอาไว้ ให้ความสามัคคี ปรองดองกลมเกลียวกัน ปัญหาเหล่านั้นมันก็จะไม่เกิด เช่น เจ้าอาวาสมีอคติกับประชาชนที่มาบำเพ็ญกุศลที่วัดอย่างนี้ เป็นต้น

“เรียก เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล ไปคุยกันให้ความรู้แก่ประชาชนแนะแนวทางเรื่องการบริจาคทานก็ดี เรื่องการฟังธรรมก็ดี ทางทรัพย์สินก็ดี ให้มันถูกต้อง”

(พระครูประโชติสารธรรม, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2566)

เรื่องการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน คือ ประชาชนที่มาบำเพ็ญกุศลภายในวัดพระสงฆ์ต้องปฏิบัติตนกับญาติโยมเท่าเทียมกันทุกคนและการจัดงานต่าง ๆ เช่น ทำบุญเลี้ยงเช้าพระ ทำบุญเลี้ยงเพลพระ ทำบุญร้อยวัน งานศพ งานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ และงานตามเทศกาลประเพณีไทยและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ก็จัดเหมือนเดิมทุกครั้งพระเก่าก็จะนำพระใหม่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือวัดช่วยเหลือญาติโยมช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้วยกัน

“เรื่องการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน คือ ประชาชนที่มาบำเพ็ญกุศลภายในวัดพระสงฆ์ต้องปฏิบัติตนกับญาติโยมเท่าเทียมกันทุกคน”

(พระครูวิจิตรรัตนคุณ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2566)

พระภิกษุสงฆ์และสามเณรที่อยู่วัดเดียวกันควรช่วยกันจัดสถานที่ให้แก่ประชาชนที่เขามาใช้สถานที่ของวัด เช่น งานศพ งานทำบุญร้อยวัน วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันจักรี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น เพื่อให้ญาติโยมได้เขามาใช้สถานที่อย่างสะดวกสบายประชาชนจะ

ได้ประทับใจที่เลี้ยงข้าวเลี้ยงน้ำให้แด่พระสงฆ์ญาติโยมเขาก็จะพูดได้ว่าเลี้ยงข้าวเลี้ยงน้ำพระวัดนี้แล้วไม่เสียข้าวสุกเหมาะสมแด่การที่ได้เข้ามาทำบุญที่วัด

“พระภิกษุสงฆ์และสามเณรที่อยู่วัดเดียวกันควรช่วยกันจัดสถานที่ให้แก่ประชาชนที่เขามาใช้สถานที่ของวัด เช่น งานศพ งานทำบุญร้อยวัน วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันจักรี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น”

(พระครูกิตติสารประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2566)

เจ้าอาวาสควรพูดคุยกับญาติโยมให้รู้เรื่องเกี่ยวกับงานนั้น ๆ ที่จะเข้ามาบำเพ็ญกุศลภายในวัดอย่างเช่นว่างานจัดวันไหนทำเวลาเท่าไหร่ใช้พระกี่รูปจัดงานกี่วันเจ้าอาวาสจะได้คำนวณค่าน้ำค่าไฟได้ถูก ไม่ว่าจะเป็นงานอะไรเจ้าอาวาสต้องจัดให้ญาติโยมทั้งหมด ยกเว้นงานที่ผิดกฎหมาย เช่น จัดปาร์ตี้ยาเสพติดในวัด การดื่มน้ำเมาภายในวัด อย่างนี้ไม่สมควรจัดงานให้เกิดขึ้นภายในวัด ถ้าเจ้าอาวาสไม่ทราบมาก่อนว่าจะมีงานที่ผิดกฎหมายมาจัดภายในวัด คือ ตอนงานยังไม่เริ่มก็ว่าเป็นงานที่ถูกต้องแต่พอมาจัดและงานเริมไปสักพักเจ้าอาวาสเดินเขาไปเห็นแต่ไม่รู้จะทำเช่นไรให้แจ้งผู้ใหญ่บ้านให้มาจัดการหรือไม่ก็ต่อสายตรงไปที่สถานีตำรวจใกล้เคียง

“เจ้าอาวาสควรพูดคุยกับญาติโยมให้รู้เรื่องเกี่ยวกับงานนั้น ๆ ที่จะเข้ามาบำเพ็ญกุศลภายในวัดอย่างเช่นว่างานจัดวันไหนทำเวลาเท่าไหร่ใช้พระกี่รูปจัดงานกี่วันเจ้าอาวาสจะได้คำนวณค่าน้ำค่าไฟได้ถูก”

(พระครูสุทธโพธิกิจ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

การให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลของประชาชนสิ่งนี้เจ้าอาวาสก็ต้องรู้อยู่แล้วว่าต้องปฏิบัติเช่นไรเจ้าอาวาสต้องรู้หน้าที่ของตนเองด้วย รู้แล้วก็ต้องทำถ้าไม่ทำก็จะเป็นการละเลยต่อหน้าที่มีความผิดทางประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ด้วย เจ้าอาวาสต้องเป็นคนรับหน้าว่าญาติโยมจะจัดงานอย่างไรการจัดงานต่าง ๆ ที่ควรทำและเป็นสิ่งที่ถูกต้องญาติโยมควรมาปรึกษาเจ้าอาวาสเพราะเจ้าอาวาสจะเป็นผู้ที่รู้ดีที่สุดและเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดแล้วยังเป็นผู้มีความรับผิดชอบมากที่สุดภายในวัด

“การให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลของประชาชนสิ่งนี้เจ้าอาวาสก็ต้องรู้อยู่แล้วว่าต้องปฏิบัติเช่นไรเจ้าอาวาสต้องรู้หน้าที่ของตนเองด้วย”

(พระครูประทีปสิทธิคุณ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

สรุปได้ว่า การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ทางด้านนี้เจ้าอาวาส คือ ผู้นำในหมู่สงฆ์ในวัดของตนการจะทำการใด ๆ ที่ตัวเองรู้เท่าไม่ถึงการก็อาจจะถูกฟ้องดำเนินคดีได้อย่างเช่นประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 อาจจะเกิดขึ้นได้จากกรณีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าอาวาสมีอำนาจมากที่สุดภายในวัดแต่จะใช้อำนาจพร่ำเพื่อก็ไม่ได้ต้องรู้จักการถนอมอำนาจด้วย ส่วนเรื่องการจัดงานให้ญาติโยมมาทำบุญที่วัดควรจัดตลอดอย่างเช่นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนารวมถึงวันสำคัญทางบ้านเมืองด้วย เจ้าอาวาสส่วนใหญ่แล้วจะเห็นใจญาติโยมพร้อมช่วยเหลือญาติโยมทุกปัญหาแต่ขอให้ญาติโยมพูดความจริงไม่ใช่จะมาหลอกลวงพระเช่นนี้ก็สามารถทำได้ครั้งเดียวและจะไม่มีครั้งต่อไปแล้วแต่ถ้าเป็นคนดีพูดความจริงก็จะเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันมีอะไรก็พร้อมที่จะช่วยเหลือกันได้ตลอดนี้ คือ ผลของการพูดความจริงไม่โกหกหลอกลวง

7. ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล สรุปได้ว่า

ลักษณะนี้ถ้ามาขออาศัยที่วัดเจ้าอาวาสต้องใช้ความพิจารณาให้ดีมองให้ออกว่าคนที่เข้ามาในวัดแล้วมาขอความช่วยเหลือจากเจ้าอาวาสนั้นมาในลักษณะไหนต้องสอบถามซักประวัติกันให้ดี เช่น ถามว่ามาจากไหน มีชื่อว่าอะไร เกิดที่ไหน เคยทำงานในพื้นที่ที่เราอยู่ไหม อายุเท่าไร มีญาติอยู่ที่ไหน รู้จักคนในพื้นที่บ้างไหม จะให้ช่วยเหลือเรื่องอะไร ทำงานอะไรเป็นบ้าง เป็นต้น

“ ลักษณะนี้ถ้ามาขออาศัยที่วัดเจ้าอาวาสต้องใช้ความพิจารณาให้ดีมองให้ออกว่าคนที่เข้ามาในวัดแล้วมาขอความช่วยเหลือจากเจ้าอาวาสนั้นมาในลักษณะไหน”

(พระครูประโชติสารธรรม, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2566)

การที่บรรพชิตหรือคฤหัสถ์จะเข้ามาอาศัยในวัดก่อนอื่นเลยผู้ที่มาขอความอนุเคราะห์จะต้องเข้ามากราบไหว้เจ้าอาวาสเสียก่อนเป็นอันดับแรกเพื่อให้เกียรติให้ความเคารพแก่ผู้ดูแลพื้นที่วัด เจ้าอาวาสก็ต้องควรปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ดูแลพื้นที่วัดด้วยว่าเขามาทำอะไรมีจุดประสงค์อะไรสอบถามข้อมูลให้ดีถ้าให้ข้อมูลเป็นที่น่าพอใจแล้วก็สามารถให้เขาเข้ามาพักอาศัยได้หรือถ้าหากมาไม่ดีมาในรูปแบบอันตพาลก็ควรที่จะแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปกครองดูแลในพื้นที่นั้น ๆ โดยทันที

“บรรพชิตหรือคฤหัสถ์จะเข้ามาอาศัยในวัดก่อนอื่นเลยผู้ที่มาขอความอนุเคราะห์จะต้องเข้ามากราบไหว้เจ้าอาวาสเสียก่อนเป็นอันดับแรกเพื่อให้เกียรติให้ความเคารพแก่ผู้ดูแลพื้นที่วัด”

(พระครูวิจิตรรัตนคุณ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2566)

ผู้ที่เป็นเจ้าอาวาสต้องสอดส่องให้ดีว่าถ้าเป็นพระภิกษุสามเณรมาขออยู่ด้วยหรือมาขอพักอาศัยว่าทำผิดวินัยมาจากที่อื่นหรือไม่พระภิกษุสามเณรจำเป็นต้องมีหนังสือสุทธิอย่างถูกต้องและจะต้องแน่ใจว่าไม่กระทำผิดกฎหมายบ้านเมืองและหนีคดีมา โดยขอความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ คฤหัสถ์ก็เช่นเดียวกัน ต้องมีบัตรประชาชนอย่างถูกต้อง

“ผู้ที่เป็นเจ้าอาวาสต้องสอดส่องให้ดีว่าถ้าเป็นพระภิกษุสามเณรมาขออยู่ด้วยหรือมาขอพักอาศัยว่าทำผิดวินัยมาจากที่อื่นหรือไม่”

(พระครูกิตติสารประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2566)

การที่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ต่างถิ่นเข้ามาขอพักอาศัยภายในบริเวณวัดก่อนอื่นเลยที่เจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติ คือ ต้องสอบถามหาหนังสือสุทธิหรือบัตรประชาชนพระเพื่อเป็นข้อพิจารณาเบื้องต้นว่าสมควรหรือไม่สมควรที่จะให้เข้ามาพักอาศัยภายในบริเวณวัดหรือไม่ เจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติเช่นนี้กับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ต่างถิ่นเช่นนี้กับทุกรูปทุกคนเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ภายในวัดของเรา

“การที่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ต่างถิ่นเข้ามาขอพักอาศัยภายในบริเวณวัดก่อนอื่นเลยที่เจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติ คือ ต้องสอบถามหาหนังสือสุทธิหรือบัตรประชาชนพระ”

(พระครูสุทธโพธิกิจ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

การรับบรรพชิตหรือคฤหัสถ์เข้ามาอาศัยในวัดเรื่องนี้เป็นเรื่องของเจ้าอาวาสอยู่แล้วว่าการที่จะมาขออาศัยหรืออยู่ในวัดเจ้าอาวาสจะต้องขอดูหนังสือสุทธิและบัตรประชาชนตรวจสอบดูว่ามีภูมิลำเนามาจากไหนแล้วค่อยสอบถามปากเปล่าเจ้าอาวาสจะต้องเพ่งพินิจพิจารณาให้ดีว่าคน ๆ นี้จะให้เข้ามาอยู่วัดเราได้ไหม เพื่อเป็นการทำตามหน้าที่ของเจ้าอาวาสไม่ให้ขาดตกบกพร่องแล้วยังเป็นการหยุดยั้งไม่ให้ปัญหาที่จะตามมาถ้าหากเราไม่ตรวจสอบได้อีก

“การที่จะมาขออาศัยหรืออยู่ในวัดเจ้าอาวาสจะต้องขอดูหนังสือสุทธิและบัตรประชาชนตรวจสอบดูว่ามีภูมิลำเนามาจากไหนแล้วค่อยสอบถามปากเปล่า”

(พระครูประทีปสิทธิคุณ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

สรุปได้ว่า การห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เจ้าอาวาสที่จะต้องใส่ใจและเข้มงวดตรวจขันให้ดีกับผู้ที่เข้ามาขออยู่อาศัยภายในวัดญาติโยมบางท่านจะไปว่าเจ้าอาวาสเข้มงวดเกินไปก็ไม่ได้เพราะทำตามหน้าที่ให้เหมาะสมกับการที่ตนเองได้เป็นเจ้าอาวาส ถ้าหากละเลยวัดก็อาจจะเสียหายได้ไม่มากก็น้อยเจ้าอาวาสต้องรู้จักผูกมิตรกับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่เมื่อยามมีปัญหาเกิดขึ้นภายในวัดจากผู้ที่ไม่ประสงค์ดีก็จะได้แจ้งให้ทันเวลาต่อเหตุการณ์ ถ้าปฏิบัติเช่นนี้ได้ก็จะเป็นการดีต่อคณะสงฆ์เป็นอย่างมาก

8. ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล สรุปได้ว่า

เราต้องควรพิจารณาก่อนว่าเขาได้กระทำความผิดจริงไหมก่อนที่จะไม่ให้เขาอยู่ในวัด พิจารณาว่าทำผิดวินัยไหมถ้าเขาทำผิดวินัยจริงเอาเขาคนนั้นเข้ามาตักเตือน รับโทษ เอามาถามเอามาสอบความเป็นมาว่าเป็นอย่างไร เขาทำจริงไหม แนะนำถ้าเป็นเรื่องอาบัติรุนแรงก็พูดเรื่องอาบัติให้เขาได้รับฟังอันไหนหลีกเลี่ยงได้ให้หลีกเลี่ยงแนะนำเขาไปทางที่ดี เช่น ลาสิกขาบท

“แนะนำถ้าเป็นเรื่องอาบัติรุนแรงก็พูดเรื่องอาบัติให้เขาได้รับฟังอันไหนหลีกเลี่ยงได้ให้หลีกเลี่ยง แนะนำเขาไปทางที่ดี เช่น ลาสิกขาบท”

(พระครูประโชติสารธรรม, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2566)

เราต้องบอกกฎระเบียบของวัดให้เขาฟังเราบอกแล้วเราก็ดูเขาว่าปฏิบัติได้ไหมถ้าปฏิบัติได้ก็ให้อยู่ต่อแต่ถ้าเขาปฏิบัติไม่ได้ก็ให้เขาไปหาที่อยู่ใหม่สิ่งนี้อีกหนึ่งอย่างที่เจ้าอาวาสเราไม่ควรละเลยต่อการปฏิบัติในข้อนี้ คือ การบอกกฎระเบียบของวัดให้ผู้ที่อยู่อาศัยภายในวัดทราบถ้าเจ้าอาวาสคิดว่าตัวเองมีหน้าที่หลายอย่างแล้วจะทำให้ไม่มีเวลาในการบอกกล่าวก็ควรที่จะทำป้ายติดประกาศภายในวัดตั้งตรงที่สังเกตได้ง่ายที่สุดภายในวัดให้ทุกรูปทุกคนได้ทราบอย่างพร้อมเพลียงกัน

“เราต้องบอกกฎระเบียบของวัดให้เขาฟังเราบอกแล้วเราก็ดูเขาว่าปฏิบัติได้ไหมถ้าปฏิบัติได้ก็ให้อยู่ต่อ แต่ถ้าเขาปฏิบัติไม่ได้ก็ให้เขาไปหาที่อยู่ใหม่”

(พระครูวิจิตรรัตนคุณ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2566)

การที่จะสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัดได้นั้น ถ้าเป็นเช่นนั้นไม่ว่าจะเป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์จะต้องเชิญพ่อแม่หรือญาติให้มารับรู้รับทราบและให้ตำรวจดำเนินคดี เช่น เสพยาบ้า ค้ายาเสพติด เป็นต้น เราต้องดูด้วยว่าเราเป็นเจ้าอาวาสเราบอกเขาเราเตือนเขาเราแนะนำเขาว่าอันไหนดีอันไหนไม่ดีอันไหนถูกอันไหนไม่ถูกอันไหนทำได้อันไหนทำไม่ได้ถ้าเราบอกเขาฟังเขาปฏิบัติตามเช่นนี้รับรองว่าไม่มีปัญหาอย่างแน่นอนแต่ถ้าเป็นตรงกันข้ามก็จะต้องเชิญออกไปเสียจากวัด

“เราต้องดูด้วยว่าเราเป็นเจ้าอาวาสเราบอกเขาเราเตือนเขาเราแนะนำเขาว่าอันไหนดีอันไหนไม่ดีอันไหนถูกอันไหนไม่ถูกอันไหนทำได้อันไหนทำไม่ได้ถ้าเราบอกเขาฟังเขาปฏิบัติตามเช่นนี้รับรองว่าไม่มีปัญหาอย่างแน่นอน”

(พระครูกิตติสารประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2566)

เจ้าอาวาสควรมีการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่อยู่อาศัยกับเราอย่างสม่ำเสมอเพราะการปฏิบัติเช่นนี้เป็นการรักษาชื่อเสียงเกียรติยศของวัดไม่ให้ไปเกิดในชื่อเสียงทางด้านลบแต่ถ้าเราละเลยชื่อเสียงที่วัดเราได้สร้างมาแต่อดีตก็อาจจะเสียหายไปในเวลาเพียงไม่กี่วินาทีถ้ามีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้นภายในวัดอันดับที่หนึ่งผู้ที่จะโดนเล่นงานเป็นท่านแรก ก็คือ เจ้าอาวาสเป็นท่านแรกถ้าเจ้าอาวาสไม่ต้องการให้ปัญหาเกิดขึ้นภายในวัดเจ้าอาวาสก็ต้องใส่ใจดูแลบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ดี

> “เจ้าอาวาสควรมีการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่อยู่อาศัยกับเราอย่างสม่ำเสมอเพราะการปฏิบัติเช่นนี้เป็นการรักษาชื่อเสียงเกียรติยศของวัดไม่ให้ไปเกิดในชื่อเสียงทางด้านลบ”
>
> (พระครูสุทธโพธิกิจ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

ถ้าเราตักเตือนแล้วบอกแล้วไม่ฟังเราก็จำเป็นที่จะต้องให้ออกจากวัดสิ่งนี้ คือ เป็นมาตรการมาตรฐานทั่วไปที่ถือปฏิบัติกันโดยไม่จำเป็นที่จะให้ความเมตตาต่อผู้ที่ไม่รับฟังเจ้าอาวาสแต่ถ้าเจ้าอาวาสไม่มีเหตุมีผลเพียงพอก็ไม่สามารถที่จะให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ออกไปเสียจากวัดได้บางทีเจ้าอาวาสก็อาจจะมีอาการชราส่วนใหญ่เจ้าอาวาสจะอายุเยอะบางทีอาจจะพูดผิดเพี้ยนการที่จะให้ออกจากวัดได้อย่างหนึ่งนอกจากที่เจ้าอาวาสจะมีคำสั่งให้ออกจากวัดสิ่งหนึ่งที่จะสามารถยืนยันความเป็นจริงได้ ก็คือ การมีพยานหลักฐานมูลเหตุความเป็นจริงด้วย

> “ถ้าเราตักเตือนแล้วบอกแล้วไม่ฟังเราก็จำเป็นที่จะต้องให้ออกจากวัดสิ่งนี้ คือ เป็นมาตรการมาตรฐานทั่วไปที่ถือปฏิบัติกันโดยไม่จำเป็นที่จะให้ความเมตตาต่อผู้ที่ไม่รับฟังเจ้าอาวาส”
>
> (พระครูประทีปสิทธิคุณ, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2566)

สรุปได้ว่า สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัดการที่จะสั่งให้ใครออกไปเสียจากวัดนั้นไม่ใช่จะนึกอยากให้ใครออกไปเสียจากวัดก็ทำได้ตามอำเภอใจต้องมีการพิจารณาว่าบุคคลนี้ทำอะไรผิดหรือผิดอะไรจึงให้คนนี้หรือรูปนี้ออกไปเสียจากวัดถ้าเสพยาก็ต้องมีหลักฐาน เช่น ปัสสาวะที่ตรวจแล้วพบฉี่สีม่วง เป็นต้น หรือพระดื่มน้ำเมาก็ต้องหลักฐาน เช่น มีคนพบเห็นว่ามีการซื้อน้ำเมาและเมื่อดื่มแล้วมีการเอะอะโวยวายมีพระพบเห็นอย่างนี้สามารถจับลาสิกขาได้ทันที ประการต่อมาเจ้าอาวาสต้องเข้มงวดกับบุคคลหน้าแปลกที่เราไม่เคยพบเห็นในชุมชนบริเวณพื้นที่ของเราที่มาขอพักอยู่อาศัยต้องมีการตรวจสอบหาหนังสือสุทธิถ้าเป็นพระภิกษุแต่ถ้าเป็นคฤหัสถ์ต้องถามหาบัตรประชาชนเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหา สุดท้ายก่อนให้อยู่อาศัยเจ้าอาวาสควรบอกกฎระเบียบประพฤติปฏิบัติของวัดให้ทราบแก่ผู้ที่เข้ามาขออยู่อาศัยที่วัดด้วยทุกครั้ง

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ พระสงฆ์ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 323 รูป กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของ ผู้วิจัยจึงต้องกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีที่ไม่ทราบบุคลากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรของ W.G. Cochran และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Convenience Sampling) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย X และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ใช้การทดสอบ t-test สำหรับข้อมูล จำนวนตามเพศ ส่วนข้อมูลจำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลกใช้การทดสอบ F-test หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ต่อด้วยวิธีหาความแตกต่างรายคู่ของเชฟเฟ่ (Scheffé)

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์อายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 121รูป คิดเป็นร้อยละ 67.6 พรรษา 1-5 พรรษา จำนวน 77 รูป คิดเป็นร้อยละ 43 วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น เอก จำนวน 95 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.1 และวุฒิทางโลกต่ำกว่าอนุปริญญา จำนวน 129 รูป คิดเป็นร้อยละ 72.1 ตามลำดับ

5.1.2 การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม และจำแนกในแต่ละด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.03, S.D.=0.61) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ($\overline{X}$ =4.26, S.D.=0.72) รองลงมาคือ ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ($\overline{X}$ =4.14, S.D.=0.83) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ($\overline{X}$ =4.06, S.D.=0.74) รองลงมา คือ ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบและด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ($\overline{X}$ =4.00, S.D.=0.87) ($\overline{X}$ =4.00, S.D.=0.76) รองลงมา คือ ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ($\overline{X}$ =3.99, S.D.=0.84) รองลงมา คือ ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี ($\overline{X}$ =3.92, S.D.=0.81) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด ($\overline{X}$ =3.89, S.D.=0.93) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ พบว่า

1) ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.03, S.D.=0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง มาก และมากที่สุด ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างขณะอยู่บริเวณศาสนสถานมีการสำรวมกายวาจา ($\overline{X}$ =4.51, S.D.=0.70) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสสั่งให้พระช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ($\overline{X}$ =4.22, S.D.=0.92) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่ ($\overline{X}$ =2.82, S.D.=1.88) ตามลำดับ

2) ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันต

คาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.06, S.D.=0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสรู้จักพิจารณากับบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.91, S.D.=1.21) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสให้การต้อนรับบุคคลที่มาขอใช้สถานที่ภายในวัดมากน้อยเพียงใด ($\overline{X}$ =4.20, S.D.=0.86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมภายในวัดมากน้อยเพียงใด ($\overline{X}$ =3.98, S.D.=0.94) ตามลำดับ

3) ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.26, S.D.=0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสรู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติของวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.36, S.D.=0.84) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสลงมือปฏิบัติโดยการรักษาศาสนสมบัติร่วมกับพระภายในวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.23, S.D.=0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือเจ้าอาวาสรู้จักวางแผนการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เช่น จัดโต๊ะหมู่บูชา จัดพระพุทธรูป จัดแต่งต้นไม้ หรือไม่ ($\overline{X}$ =4.21, S.D.=0.81) ตามลำดับ

4) ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.00, S.D.=0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่ ($\overline{X}$ =4.07, S.D.=1.00) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสมีศักยภาพควบคุมและบังคับบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้อยู่ในกฎระเบียบได้หรือไม่ ($\overline{X}$ = 4.02, S.D.=0.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่ ($\overline{X}$ =3.94, S.D.=0.98) ตามลำดับ

5) ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00, S.D.=0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสนำพระทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.20, S.D.=0.87) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสสนับสนุนให้บรรพชิตกับคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.02, S.D.=0.98) และข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ กับหมู่สงฆ์ด้วยกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ ($\overline{X}$ =3.82, S.D.=1.00) ตามลำดับ

6) ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.14, S.D.=0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสให้ความสะดวกแก่ญาติโยมผู้มาทำบุญที่วัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.31, S.D.=0.82) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสไม่มีอคติแก่ผู้มาบำเพ็ญกุศล ($\overline{X}$ =4.18, S.D.=1.25) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสจัดหาพิธีกรมาดำเนินพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =3.93, S.D.=0.98) ตามลำดับ

7) ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.00, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสมีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยภายในวัด ($\overline{X}$ =4.18, S.D.=0.94) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสควรประกาศกฎระเบียบให้ญาติโยมที่มาทำบุญที่วัดทราบหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.08, S.D.=0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้ามาพักอาศัยในวัด ($\overline{X}$ =3.80, S.D.=1.23) ตามลำดับ

8) ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.89, S.D.=0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือเจ้าอาวาสควรมีหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล ในการพิจารณาผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกจากวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =4.26, S.D.=1.00) รองลงมา คือ เจ้าอาวาสสมควรมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =3.83, S.D.=1.16) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสควรไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่ ($\overline{X}$ =3.60, S.D.=1.31) ตามลำดับ

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ของพระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1 พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งได้ ทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด

สมมติฐานที่ 2 พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งได้ ทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบ ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด

สมมติฐานที่ 3 พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีที่มีวุฒิทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งได้ คือ ด้านบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการจัดศาสนสมบัติของ

วัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบ ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด แตกต่างกัน พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบ ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ด้านบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี และด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัดตามลำดับ

สมมติฐานที่ 4 พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งได้ ทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบ ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เรื่องการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

1. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส **ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี** คือ ต้องมีระบบการทำงานที่ดีมีการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสมีการประสานงานที่ดียินดีรับฟังปัญหาไม่ว่า สุขก็ดี ทุกข์ก็ดี ของพระสงฆ์และชาวบ้านจึงจะเกิดความสงบสุขด้วยกันทั้งพระสงฆ์

และชาวบ้าน ส่วนจะนำใครมาเป็นเจ้าอาวาสต้องมีการพิจารณาจากหลายฝ่าย เช่น หมู่สงฆ์ว่ามีความเห็นดีเห็นชอบหรือไม่ ชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงกับวัดยอมรับได้หรือไม่ เจ้าคณะตำบลพินิจพิจารณาว่าอย่างไร เจ้าคณะอำเภอพิจารณาว่าสมควรและคู่ควรกับตำแหน่งเจ้าอาวาสหรือไม่ เจ้าอาวาสต้องมีความรักในหน้าที่และตำแหน่งของตนและหมั่นดูแลวัดและเจ้าอาวาสควรมีความรู้โดยเฉพาะกฎมหาเถรสมาคมเจ้าอาวาสทุกวัดต้องรู้ถ้าไม่รู้ต้องศึกษาเรียนรู้

2. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส **ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี** คือ การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาสต้องใส่ใจในการศึกษาเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องทางพระพุทธศาสนาให้ดีและเจ้าอาวาสต้องรู้จักแนะนำการปฏิบัติพิธีต่าง ๆ ที่เป็นหน้าที่ของพระก็ดีหรือแนะนำให้ญาติโยมปฏิบัติก็ดีให้รู้จักในการปฏิบัติให้ถูกต้อง เจ้าอาวาสควรอนุรักษ์ประเพณีของชุมชนของตนเองและประเพณีนิยมปฏิบัติกันทั่วไปและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาไม่ควรละเลยที่จะจัดกิจกรรมภายในวัดเพื่อให้ญาติโยมได้เข้ามาทำบุญ อีกประการหนึ่งที่จะสามารถให้วัดดำเนินการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี คือ คณะกรรมการ เจ้าอาวาสพระสงฆ์ภายในวัดจะต้องช่วยกันสอดส่องดูแลสิ่งต่าง ๆ ด้วยกันสภาพวัดจะได้ดูดีใช้งานได้ตลอดเวลา

3. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส **ด้านการจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี** เจ้าอาวาส คือ ผู้นำภายในวัดเจ้าอาวาสต้องมีความรู้ทางด้านกฎ กติกา ระเบียบ แบบแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเจ้าอาวาสเองหรือพระสงฆ์ภายในวัดและสิ่งที่เกี่ยวกับวัดเจ้าอาวาสต้องรู้เพราะถ้าไม่รู้ก็ไม่สมควรที่จะมาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสหรือถ้าให้ดำรงตำแหน่งก็อาจจะมีปัญหาค่อนข้างเยอะไม่ใช่ผู้ที่มีความรู้แล้วปัญหาจะไม่เกิดแต่ปัญหาที่มันจะเกิดความเป็นไปได้ว่าปัญหาเยอะ ๆ คงจะเกิดขึ้นได้น้อยกว่าพระที่ไม่มีความรู้ เจ้าอาวาสต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่พระภายในวัดพระภายในวัดก็จะได้ปฏิบัติตามได้ถูกต้องแต่ส่วนใหญ่ปัญหาในเรื่องการจัดศาสนสมบัติของคณะสงฆ์อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ไม่มีปัญหาแต่การที่จะทำให้เรื่องการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีไม่ให้พบปัญหาก็เพราะได้มีการอบรม ประชุมกัน แนะนำกัน ตักเตือนกันอยู่เรื่อย ๆ ปัญหาจึงไม่เกิดขึ้น

4. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส **ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ** หนึ่งเลยเจ้าอาวาสต้องใส่ใจกับพระภิกษุสงฆ์สามเณรและลูกศิษย์ภายในวัดของตนเจ้าอาวาสต้องเข้มแข็งถ้าขาดสิ่งนี้ไปวัดคงอยู่ไม่ปกติอาจจะมีปัญหาให้คอยแก้ไขอยู่เรื่อยไปอย่างไม่รู้จักจบสิ้นและการใช้อำนาจของเจ้าอาวาสควรจะรู้จักใช้อย่างถนอมอำนาจใช้ให้ถูกที่ถูกเวลา เจ้าอาวาสต้องรู้จักแนะนำสั่งสอนพระภิกษุสงฆ์สามเณรและลูกศิษย์ได้และควรสั่งสอนอยู่อย่างสม่ำเสมอ เจ้าอาวาสควรหาโอกาสที่ดีในการสั่งสอน เช่น วันพระเพราะวันพระ

เป็นวันที่ญาติโยมพุทธศาสนิกชนมารวมกันทำบุญที่วัดเจ้าอาวาสจะได้ไม่เสียแรงมากในการที่จะต้องสอนอยู่บ่อย ๆ หลายครั้งหลายคลาสามารถเข้าใจเป็นไปในแนวทางเดียวกันรับรู้ด้วยกันเช่นนี้

5. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส **ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์** สิ่งนี้เกิดจากตัวพระสงฆ์เองด้วยว่ามีการรักในการเรียนไหมมีความสนใจมีความใส่ใจในการเรียนบ้างไหมเพราะส่วนใหญ่ทางคณะสงฆ์เช่น เจ้าอาวาสโดยส่วนใหญ่พร้อมที่จะให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาไม่ว่าจะเป็นทั้งทางโลกและทางธรรมก็จะให้ความสนันสนุนที่ดี แต่สิ่งหนึ่งต้องปฏิบัติข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานให้สมบูรณ์แบบก่อนอย่างเช่น ทำวัตรสวดมนต์ให้ได้ รู้หน้าที่ของตัวเองในแต่ละวันว่าตัวเองนั้นต้องทำอะไรทำให้เรียบร้อยเป็นต้น

6. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส **ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน** ทางด้านนี้เจ้าอาวาส คือ ผู้นำในหมู่สงฆ์ในวัดของตนการจะทำการใด ๆ ที่ตัวเองรู้เท่าไม่ถึงการก็อาจจะถูกฟ้องดำเนินคดีได้อย่างเช่นประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 อาจจะเกิดขึ้นได้จากกรณีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าอาวาสมีอำนาจมากที่สุดภายในวัดแต่จะใช้อำนาจพร่ำเพื่อก็ไม่ได้ต้องรู้จักการถนอมอำนาจด้วย ส่วนเรื่องการจัดงานให้ญาติโยมมาทำบุญที่วัดควรจัดตลอดอย่างเช่นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนารวมถึงวันสำคัญทางบ้านเมืองด้วย เจ้าอาวาสส่วนใหญ่แล้วจะเห็นใจญาติโยมพร้อมช่วยเหลือญาติโยมทุกปัญหาแต่ขอให้ญาติโยมพูดความจริงไม่ใช่จะมาหลอกลวงพระเช่นนี้ก็สามารถทำได้ครั้งเดียวและจะไม่มีครั้งต่อไปแล้วแต่ถ้าเป็นคนดีพูดความจริงก็จะเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันมีอะไรก็พร้อมที่จะช่วยเหลือกันได้ตลอดนี้ คือ ผลของการพูดความจริงไม่โกหกหลอกลวง

7. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส **ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด** เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เจ้าอาวาสที่จะต้องใส่ใจและเข้มงวดตรวจขันให้ดีกับผู้ที่เข้ามาขออยู่อาศัยภายในวัดญาติโยมบางท่านจะไปว่าเจ้าอาวาสเข้มงวดเกินไปก็ไม่ได้เพราะทำตามหน้าที่ให้เหมาะสมกับการที่ตนเองได้เป็นเจ้าอาวาส ถ้าหากละเลยวัดก็อาจจะเสียหายได้ไม่มากก็น้อยเจ้าอาวาสต้องรู้จักผูกมิตรกับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่เมื่อยามมีปัญหาเกิดขึ้นภายในวัดจากผู้ที่ไม่ประสงค์ดีก็จะได้แจ้งให้ทันเวลาต่อเหตุการณ์ ถ้าปฏิบัติเช่นนี้ได้ก็จะเป็นการดีต่อคณะสงฆ์เป็นอย่างมาก

8. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส **ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด** การที่จะสั่งให้ใครออกไปเสียจากวัดนั้นไม่ใช่จะนึกอยากให้ใครออกไปเสียจากวัดก็ทำได้ตามอำเภอใจต้องมีการพิจารณาว่าบุคคลนี้ทำอะไร

ผิดหรือผิดอะไรจึงให้คนนี้หรือรูปนี้ออกไปเสียจากวัดถ้าเสพยาก็ต้องมีหลักฐาน เช่น ปัสสาวะที่ตรวจแล้วพบฉี่สีม่วง เป็นต้น หรือพระดื่มน้ำเมาก็ต้องหลักฐาน เช่น มีคนพบเห็นว่ามีการซื้อน้ำเมาและเมื่อดื่มแล้วมีการเอะอะโวยวายมีพระพบเห็นอย่างนี้สามารถจับลาสิกขาได้ทันที ประการต่อมาเจ้าอาวาสต้องเข้มงวดกับบุคคลหน้าแปลกที่เราไม่เคยพบเห็นในชุมชนบริเวณพื้นที่ของเราที่มาขอพักอยู่อาศัยต้องมีการตรวจสอบหาหนังสือสุทธิถ้าเป็นพระภิกษุแต่ถ้าเป็นคฤหัสถ์ต้องถามหาบัตรประชาชนเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหา สุดท้ายก่อนให้อยู่อาศัยเจ้าอาวาสควรบอกกฎระเบียบประพฤติปฏิบัติของวัดให้ทราบแก่ผู้ที่เข้ามาขออยู่อาศัยที่วัดด้วยทุกครั้ง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 วิเคราะห์การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

ผลการวิจัย การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส โดยรวม ทั้ง 2 ด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม ไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่าการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส ปกครองโดยเจ้าคณะอำเภอสามารถปกครองคณะสงฆ์ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยได้ดี เพราะเป็นการดูแลเอาใจใส่พระสงฆ์ในอำเภอไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ที่บวชใหม่หรือพระสงฆ์ที่บวชอยู่นานแล้ว มีการรับฟังปัญหาของพระสงฆ์ทุกรูปที่อยู่ในเขตการปกครองของตนแล้วนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าเรื่องเล็กเรื่องใหญ่เข้าที่ประชุมเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหานั้น ๆ อยู่เป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณรงค์ สังขวิจิตร (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน : ปัญหาโครงสร้างการปกครอง โดยโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็นการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคมีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรที่มีอำนาจการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางมากเกินไปจะส่งผลกระทบให้การดำเนินการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญเร่งด่วนของคณะสงฆ์เกิดความล่าช้าไม่ทันต่อสถานการณ์ โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการวัดที่มีพระสงฆ์ขาดการศึกษาและขาดการใส่ใจในการทำงานเป็นจำนวนมากทำให้การปกครองคณะสงฆ์ของเจ้าคณะต้องทำงานกันหนักขึ้นกับมีพระสงฆ์ที่มีอายุมากเป็นจำนวนมากพระสงฆ์ที่มีอายุน้อยมีอยู่เป็นจำนวนน้อยมากทำให้การขับเคลื่อนในงานของคณะสงฆ์เป็นไปอย่างทุลักทุเลในเรื่องการบริหารจัดการวัด พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรูปที่ 3 ข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อที่ว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี รองลงมา คือ ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี รองลงมา คือ ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิต

และคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบ รองลงมา คือ ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ รองลงมา คือ ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด รองลงมา คือ ด้านบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด อยู่ในระดับมาก โดยรวมทั้ง 8 ด้าน จำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก พบว่าโดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการสัมภาษณ์โดยรวมทั้ง 8 ด้าน ดังตารางที่ 4.100 และ 4.101 สรุปได้ว่า พระสงฆ์ที่อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติทางการปกครองแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาในรายด้านแต่ละข้อ สามารถนามาอภิปรายได้ ดังนี้

ด้านที่ 1 การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี โดยรวมซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส มีการดูแลรักษาวัดเป็นไปได้ด้วยดีกับการมีเจ้าอาวาสที่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับพระสงฆ์ภายในวัด เช่น เจ้าอาวาสมีการสั่งการให้พระสงฆ์ที่อยู่ภายในวัดช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดกับมีการสั่งสอนตักเตือนพระภายในวัดของตนให้พระรู้จักคุณค่าไม่ทำลายทรัพย์สมบัติของศาสนสถานไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติศาสนสถานและเจ้าอาวาสปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างขณะอยู่บริเวณศาสนสถานมีการสำรวมกายวาจาใจยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโกศลศาสนวงศ์ (เสือน มนตรีวงษ์) (2560) ศึกษาเรื่อง "บทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ " ผลการวิจัยพบว่าบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ มีการออกกฎข้อบังคับให้สอดคล้องกับผู้ปฏิบัติตามกำหนดให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับ กฎระเบียบ ข้อบังคับการปกครองคณะสงฆ์ ทุกระดับชั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและประพฤติปฏิบัติอยู่ภายใต้กฎของมหาเถรสมาคมที่ได้วางกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เป็นการช่วยในด้านการปกครองของคณะสงฆ์ในระดับชั้นต่าง ๆ ให้เกิดความผาสุกแห่งหมู่คณะสงฆ์และความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาต่อไปและยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล รูปที่ 5 พบว่า เจ้าอาวาสควรจะต้องศึกษากฎระเบียบข้อประพฤติปฏิบัติตามกฎมหาเถรสมาคมที่ได้กำหนดไว้ให้ผู้ที่เป็นเจ้าอาวาสได้ประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เพื่อการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดีจะได้ไม่เกิดปัญหาตามมาภายหลังและเจ้าอาวาสควรมองสิ่งที่จำเป็นและปัญหาในการอำนวยความสะดวกให้แก่ญาติโยมผู้ที่มาทำบุญที่วัดก็ดีหรือผู้ที่มาขอพักอาศัยในวัดก็ดีหรือผู้ที่มาสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เจ้าอาวาสปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างขณะอยู่บริเวณศาสนสถานมีการสำรวมกายวาจา รองลงมาคือ เจ้าอาวาสสั่งให้พระช่วยกัน

ดูแลรักษาความสะอาด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เจ้าอาวาสไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในรายด้านแต่ละข้อ ด้านที่ 1 บทบาทการส่งเสริมด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างขณะอยู่บริเวณศาสนสถานมีการสำรวมกายวาจา” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า เจ้าอาวาสปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างขณะอยู่บริเวณศาสนสถานมีการสำรวมกายวาจา คณะสงฆ์ มีแนวคิดว่าเจ้าอาวาสจะต้องประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่พระสงฆ์วัดจะดีหรือไม่ดีเจ้าอาวาสต้องเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมดหรือการที่วัดจะอยู่ในสถานการณ์ที่ดีได้ตลอดก็ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสด้วยเช่นกันว่าเจ้าอาวาสประพฤติตนเป็นที่น่าศรัทธาแก่ญาติโยมหรือไม่แต่เจ้าอาวาสในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ไม่พบปัญหาทางด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภิญโญ ตสฺสนาโม (มีทรัพย์) (2558) ได้ไศึกษาวิจัย “เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์ รูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา”ในเรื่องของรูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนาแบ่งได้คือ 1.) สมัยพุทธกาล คือ การมุ่งเน้นถึงหลักธรรมาธิปไตยตามรูปแบบการปกครองแนวพระพุทธศาสนาใช้เป็นเครื่องมือในการปกครอง 2.) การปกครองหลังสมัยพุทธกาล คือ ส่วนหลักการของการปกครองของคณะสงฆ์นั้น มีพระธรรมวินัยเป็นหลักการสำคัญ ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ภายใต้กรอบแห่งพระธรรมวินัย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง” อภิปรายได้ว่า คำสอนของพระพุทธเจ้าได้มีการสอนแต่สิ่งที่ดีให้ควรทำกับสิ่งที่ไม่ดีไม่ควรทำการที่พระสงฆ์ท่านใดได้ขึ้นไปเป็นเจ้าอาวาสก็จะเป็นจุดเด่นของสังคมทั้งเรื่องทางด้านดีและทางด้านไม่ดีก็จะเป็นเป้าสายตาแก่ประชาชนถ้าเกิดเรื่อที่ดีเกิดขึ้นก็เสมอตัวแต่ถ้าเกิดเรื่องไม่ดีเกิดขึ้นก็จะตกเป็นสิ่งที่สนใจแก่ชาวบ้านหรือประชาชนโดยทั่วไป ก็อย่างเช่นเดียวกับข้อนี้ที่ว่าเจ้าอาวาสไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่เป็นข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ข้อเท็จจริงเจ้าอาวาสอาจจะมีการขโมยลักขโมยจริง ๆ ก็ได้หรืออาจจะเป็นแบบว่าวัดนั้นมีคนพลุกพล่านหยิบของไปเจ้าของไม่รู้จะโทษใครก็เลยโทษเจ้าอาวาสเพราะเจ้าอาวาสเดินผ่านไปผ่านมาบริเวณที่สิ่งของนั้นหายไป โลกนี้ไม่มีอะไรที่แน่นอนขนาดพระพุทธเจ้ามีบุญบารมียิ่งใหญ่มหาศาลเป็นผู้เลิศในทุก ๆ ด้าน ก็ยังไม่เว้นที่จะถูกนินทานับประสาอะไรกับเจ้าอาวาสที่มีบุญไม่เท่ามือพระพุทธเจ้ากำทรายอยู่ในมือที่จะไม่ถูกนินทา ผลการวิจัย การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี ต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ต่อการจัดกิจการของวัด

ให้เป็นไปด้วยดี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสรู้จักพิจารณากับบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสให้การต้อนรับบุคคลที่มาขอใช้สถานที่ภายในวัดมากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมภายในวัดมากน้อยเพียงใด ตามลำดับ

ด้านที่ 2 การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี โดยรวมซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ส่วนใหญ่ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เป็นผู้มีอายุมากผ่านประสบการณ์ใช้ชีวิตในสังคมโลกกันมาเยอะพอสมควรก่อนที่จะได้เข้ามาสู่ร่มกาสาวพัสตร์ก็มีส่วนดี คือ บางอย่างไม่ต้องบอกคือรู้หน้าที่เจ้าอาวาสส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอายุมากก็มีความรับผิดชอบ เช่น เจ้าอาวาสรู้จักให้การต้อนรับบุคคลที่มาขอใช้สถานที่ภายในวัดมีการสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมในวัดใครจะมาทำกิจกรรมในวัดใด ๆ ก็ให้จัดหมดแต่ต้องไม่ผิดกฎหมายบ้านเมืองไม่ผิดกฎมหาเถรสมาคมจึงให้จัดได้เจ้าอาวาสใส่ใจเรื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาขอใช้สถานที่และรู้จักพิจารณากับบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดอาทิตย์ อตฺถเวที (ซองดี) (2547) ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่อง "การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการเขตปกครองภาค ๒" พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงใช้หลักการปกครองโดยสามัคคีธรรมเป็นที่ตั้งให้ความเสมอภาคในหมู่คณะทรงมอบหมายภาระหน้าที่ในการบริหารคณะสงฆ์แก่พระสาวกให้เหมาะกับฐานะตำแหน่งหน้าที่ยกย่องตามฐานะ แต่พระพุทธองค์ก็มิได้ทรงมอบความเป็นใหญ่ในการปกครองให้กับใคร นอกจากพระธรรมวินัยที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้แล้วภายหลังพุทธกาลการบริหารปกครองคณะสงฆ์ยังยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก แต่มีรูปแบบการบริหารปกครองที่สอดคล้องกับของฝ่ายบ้านเมืองในยุคสมัยนั้น ๆ และยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล รูปที่ 2 จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า เจ้าอาวาสที่เป็นผู้นำในหมู่สงฆ์ในวัดวาอารามนั้น ๆ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดีอย่างน้อยที่สุด คือ สอบนักธรรมชั้น ตรี ให้ได้เป็นอย่างน้อยที่สุดถึงจะสามารถดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสได้เจ้าอาวาสต้องสามารถอบรมสั่งสอนพระสงฆ์ภายในวัดได้รวมถึงสามารถสอนแนะนำการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ แก่ฆราวาสได้ เช่น การเข้ามาวัดพบเจอพระสงฆ์อยู่ภายในบริเวณวัดเราควรทำอย่างไร คือ เราต้องไหว้พร้อมกล่าวคำว่านมัสการครับ นมัสการค่ะ หลวงพี่ หลวงพ่อ หลวงลุง หลวงปู่ ก็ว่ากันไปตามความเหมาะสม เป็นต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสรู้จักพิจารณากับบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสให้การต้อนรับบุคคลที่มาขอใช้สถานที่ภายในวัดมากน้อยเพียงใด และข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมภายในวัดมากน้อยเพียงใด ตามลำดับ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสรู้จักพิจารณากับบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดหรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า เจ้าอาวาสส่วนใหญ่ใส่ใจในการดูแลรักษาวัดและสิ่งของของวัดรู้จักพิจารณาเห็นความสมควรหรือไม่สมควรแก่ผู้ที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดปฏิบัติเป็นการป้องกันการสูญเสียและเสียหายเพราะสมัยนี้มีมิจฉาชีพคนใจบาปเยอะขึ้นนี้เป็นสิ่งที่ดีที่มีเจ้าอาวาสที่ใส่ใจในการดูแลรักษาวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูเมธีธรรมานุยุต (ถาวร สุธมโม) (2557) ศึกษาเรื่อง "บทบาทการปกครองพระสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดราชบุรี" ผลการวิจัยพบว่า ด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย ได้แก่ ควรมีการตักเตือน ทำทัณฑ์บน และลงโทษผู้กระทำความผิดพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด ควรใช้ช่วงเวลาหลังจากการลงอุโบสถกรรม ฟังพระปาติโมกข์ทุกกึ่งเดือนในการอบรมสั่งสอนการประพฤติตนตามหลักพระธรรมวินัยแก่ภิกษุในปกครองและควรส่งเสริมภิกษุผู้มีความรู้ ความสามารถและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ได้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการในโอกาสสมควร

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมภายในวัดมากน้อยเพียงใด” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า เจ้าอาวาสนอกจากจะมีความรู้ทางธรรมและทางโลกดีแล้วแต่สิ่งที่พิเศษและสำคัญควรมีติดตัวแล้วใช้ได้ตลอดชีวิตก็คือ การมารยาทสิ่งนี้ในสังคมพระค่อนข้างที่จะให้ความสำคัญการรู้จักกาละเทศะผู้น้อยเคารพผู้ใหญ่สิ่งนี้ไดถูกสืบทอดมาตั้งแต่โบราณกาลเลยสำหรับสังคมไทย ส่วนเจ้าอาวาสสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมภายในวัดเจ้าอาวาสมีดุลพินิจว่างานที่ญาติโยมได้เสนอมานั้นมันผิดกฎหมายบ้านเมืองไหมผู้จัดมีศักยภาพในการรับผิดชอบไหมเมื่อจัดแล้วเสร็จงานมีสตางค์จ่ายค่าน้ำค่าไฟค่าอาหารค่าบำรุงศาสนสถานต่าง ๆ หรือไม่แต่ส่วนใหญ่ญาติโยมที่มาจัดงานตามวัดต่าง ๆ ในอำเภอประจันตคามต่างมีความพอใจเป็นอย่างมากที่เข้ามาจัดงานที่วัดในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัย การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ต่อการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสรู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติของวัดหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสลงมือปฏิบัติโดยการรักษาศาสนสมบัติร่วมกับพระภายในวัดหรือไม่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือเจ้าอาวาสรู้จักวางแผนการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เช่น จัดโต๊ะหมู่บูชา จัดพระพุทธรูป จัดแต่งต้นไม้ หรือไม่ ตามลำดับ

ด้านที่ 3 การจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี โดยรวมซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส พระสงฆ์ที่จะสามารถเป็นเจ้าอาวาสได้ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ บวชมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 พรรษา มีวุฒิทางธรรม นักธรรมชั้น ตรี เป็นอย่างน้อยถึงจะสามารถเป็นเจ้าอาวาสได้ โดยในระยะเวลาอย่างน้อย 5 พรรษา ก็ได้ฝึกฝนการในเรื่องการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเป็นอย่างดีว่าวัน ๆ หนึ่งเราต้องทำอะไรบ้าง เจ้าอาวาสส่วนใหญ่จะสอนพระลูกวัดในเรื่องการจัดศาสนสมบัติกันอยู่แล้วจนทำให้พระที่โตขึ้นมาเป็นเจ้าอาวาสก็รู้จักวิธีการทำงานต่าง ๆ ของวัดอย่างมากดังนี้ คือ รู้จักวางแผนการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย รู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติและเจ้าอาวาสมีการลงมือโดยการรักษาศาสนสมบัติร่วมกับพระภายในวัดด้วย ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชตินฺธโร) (2553) ได้วิจัยเรื่อง "บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี" ผลการวิจัยพบว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลักที่ใช้ในการบริหารครั้งนั้น คือ พระธรรมวินัย พระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์ โดยธรรมมาธิปไตย กล่าวคือ ทรงแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนา และยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล รูปที่ 1 จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า เจ้าอาวาสจะต้องทำให้ถูกกฎระเบียบถูกกฎหมายที่ทางบ้านเมืองเขาได้วางหลักวางเกณฑ์เอาไว้ไม่ออกนอกลู่นอกทาง ถ้าเจ้าอาวาสมีความเข้าใจในเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ ก็นำมาสอนพระสงฆ์ภายในวัดและสั่งงานให้พระสงฆ์ภายในวัดได้งานก็จะได้ไม่มีปัญหาเกิดขึ้นงานก็จะราบลื่นไปได้ด้วยดี ส่วนอันไหนที่เจ้าอาวาสไม่สามารถทำได้ก็ควรจะขอความช่วยเหลือจากไวยาวัจกร ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่ตนเองได้แต่งตั้งเอาไว้ก็ได้มีอะไรให้ปรึกษาหารือพูดคุยกันประชุมกันเพื่อจะได้ดำเนินการต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสรู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติของวัดหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสลงมือปฏิบัติโดยการรักษาศาสนสมบัติร่วมกับพระภายในวัดหรือไม่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือเจ้าอาวาสรู้จักวางแผนการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เช่น จัดโต๊ะหมู่บูชา จัดพระพุทธรูป จัดแต่งต้นไม้ หรือไม่ ตามลำดับ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสรู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติของวัดหรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ตั้งแต่สมัยเมื่อระยะเวลา 100 ปีที่แล้วหรืออาจจะมากกว่านี้เจ้าอาวาสส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นบุคคลที่เคารพนับถือของคนในสังคมเจ้าอาวาสพูดอะไรญาติโยมเชื่อถือเจ้าอาวาสทำหน้าที่ทุกอย่างภายในวัดเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงการที่จะมาเป็นเจ้าอาวาสได้ คือ หนึ่งต้องมีความรู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติของวัดไม่งั้นญาติโยมคงไม่เอามาเป็นเจ้าอาวาสวัดให้เสียข้าวสุกของญาติโยมผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาเรื่องนี้เป็นข้อพิจารณาอย่างหนึ่งในการที่จะแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสเป็นผู้นำในสังคม โดยพุทธศาสนิกชนที่เป็นคนไทยส่วนใหญ่จะปลื้มอกปลื้มใจกับการทำงานของเจ้าอาวาสเพราะคนไทยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใจ

บุญรู้จักการทำทานรักษาศีลภาวนากันเยอะมีส่วนน้อยเท่านั้นที่เป็นเจ้าอาวาสออกนอกลู่นอกทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภิญโญ ตสฺสนาโม (มีทรัพย์) (2558) ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์ รูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า การปกครองหลังสมัยพุทธกาล คือ ส่วนหลักการของการปกครองของคณะสงฆ์นั้น มีพระธรรมวินัยเป็นหลักการสำคัญ ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ภายใต้กรอบแห่งพระธรรมวินัย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสรู้จักวางแผนการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เช่น จัดโต๊ะหมู่บูชา จัดพระพุทธรูป จัดแต่งต้นไม้ หรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การวางแผนในการทำงานไม่ว่าจะเป็นวงการไหนก็ต้องมีการวางแผนเช่นเดียวกันการวางแผนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานนั้น ๆ สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีสำหรับทางพระหรือทางคณะสงฆ์ก็ไม่เว้นที่จะมีการวางแผนการทำงานเพื่อให้กิจการคณะสงฆ์สามารถดำเนินการต่อไปได้ โดยเฉพาะเจ้าอาวาสรู้จักการวางแผนการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เช่น การจัดโต๊ะหมู่บูชา ไม่ใช่ว่าจะมีโต๊ะหมู่บูชาเป็นแบบเดียวเหมือนกันหมดมันมีโต๊ะหมู่ 5,7,9,11 เป็นต้น ในส่วนของญาติโยมที่เข้ามาทำบุญในวัดถ้าญาติโยมเห็นเราจัดโต๊ะหมู่บูชาอย่างถูกต้องตามคูณลักษณะก็จะมีความประทับใจและชื่นชมกับผู้ที่จัดการจัดพระพุทธรูปก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะต้องรู้ว่าพระพุทธรูปเป็นของสูงไม่ควรมาวางไว้ในที่ต่ำคนไทยถือมากและการจัดแต่งต้นไม้ก็ต้องรู้ว่าเราจะตัดแต่งต้นไม้เมื่อไรหนึ่งเดือนครั้งหรือสองเดือนครั้งว่ากันไปตามความเหมาะสมแต่เรื่องการวางแผนการทำงานส่วนใหญ่ญาติโยมไว้วางใจในการทำงานของคณะสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี อย่างมาก ผลการวิจัย การจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ต่อการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสมีศักยภาพควบคุมและบังคับบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้อยู่ในกฎระเบียบได้หรือไม่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่ ตามลำดับ

ด้านที่ 4 การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบ โดยรวมซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส รูปแบบการปกครองของเจ้าอาวาสในแต่ละท่านก็จะมีเทคนิคหรือวิธีต่างกันอยู่บ้างแต่สุดท้ายเจ้าอาวาสทุกรูปทุกวัดก็มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายอันเดียวกันก็คือ ต้องการให้บรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นคนดีด้วยการสั่งสอนอบรมให้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ในส่วนของทางคณะสงฆ์อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ไม่พบปัญหาในด้านนี้เจ้าอาวาสรวมถึงพระสงฆ์ในหมู่คณะ

ช่วยกันสอดส่องดูแลเป็นหูเป็นตาให้กันอยู่เป็นอย่างดี โดยด้านนี้ทางท่านเจ้าอาวาสในแต่ละวัดก็มีการปฏิบัติเช่นเดียวกันที่เป็นหลักก็มีอยู่ด้วยกัน เช่น เจ้าอาวาสช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์เจ้าอาวาสได้ปกป้องคุ้มครองบรรพชิตและคฤหัสถ์กับดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์อย่างพอสมควรและเจ้าอาวาสมีศักยภาพควบคุมและบังคับบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้อยู่ในกฎระเบียบ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโกศลศาสนวงศ์ (เสือน มนตรีวงษ์) (2560) ศึกษาเรื่อง "บทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ " ผลการวิจัยพบว่าบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีการออกกฎข้อบังคับให้สอดคล้องกับผู้ปฏิบัติตามกำหนดให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับ กฎระเบียบ ข้อบังคับการปกครองคณะสงฆ์ ทุกระดับชั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและประพฤติปฏิบัติอยู่ภายใต้กฎของมหาเถรสมาคมที่ได้วางกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เป็นการช่วยในด้านการปกครองของคณะสงฆ์ในระดับชั้นต่าง ๆ ให้เกิดความผาสุกแห่งหมู่คณะสงฆ์และความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาต่อไปและยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล รูปที่ 2 จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าเจ้าอาวาสต้องรู้จักแนะนำให้กับบรรพชิตและคฤหัสถ์ว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนเลวสิ่งไหนควรสิ่งไหนไม่ควรแล้วต้องแนะนำอยู่อย่างสม่ำเสมอด้วยไม่งั้นอาจจะมีการละเลยหรือหลงลืมกันได้แต่ถ้าทุกคนจำได้หมดแล้วประพฤติได้หมดแล้วทีนี้เราก็หาสิ่งที่เป็นประโยชน์อาจจะเป็นสิ่งเก่า ๆ ก็ดีหรืออาจจะเป็นสิ่งใหม่ ๆ ก็ดีควรนำมาสั่งสอนเพื่อให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในวัดของเรามีคุณสมบัติมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นไปและถ้าเป็นบรรพชิตก็จะเป็นบรรพชิตที่เป็นตัวอย่างแด่พระสงฆ์ด้วยกันแล้วถ้าเป็นคฤหัสถ์ก็จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในสังคมวัดก็จะมีชื่อเสียงที่ดีตามมา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสมีศักยภาพควบคุมและบังคับบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้อยู่ในกฎระเบียบได้หรือไม่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่ ตามลำดับ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ในเรื่องนี้พระสงฆ์ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ได้มองเห็นความดีของเจ้าอาวาสซึ่งได้มีการช่วยเหลือกันเป็นอย่างดีตลอดมาและเจ้าอาวาสคงเล็งเห็นข้อนี้ว่ามีความสำคัญมาก โดยพระพุทธเจ้าก็ได้สอนเรื่องเมตตาธรรมต่อผู้อื่น เพื่อเป็นการไม่ก่อปัญหาให้มันมากขึ้นอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขไม่ก่อเวรซึ่งกันและกันทางพระสงฆ์เองก็ได้นำข้อนี้มาปฏิบัติเป็นการน้อมนำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติก็ได้ผลดีทำให้ปัญหาทางคณะสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ญาติโยมก็สบายใจไม่มีเรื่องใดที่ทำให้ทุกข์ใจเกี่ยวกับบรรพชิตและคฤหัสถ์การที่คณะสงฆ์ปฏิบัติสิ่งนี้เป็นตัวอย่างแก่ญาติโยมก็จะเป็นการทำให้สังคมดีขึ้นและดีขึ้นเรื่อย ๆ ก็เพราะ

เป็นการคิดดี ทำดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภิญโญ ตสฺสนาโม (มีทรัพย์) (2558) ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์ รูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า ในเรื่องของรูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนาแบ่งได้คือ 1.) สมัยพุทธกาล คือ การมุ่งเน้นถึงหลักธรรมาธิปไตยตามรูปแบบการปกครองแนวพระพุทธศาสนาใช้เป็นเครื่องมือในการปกครอง 2.) การปกครองหลังสมัยพุทธกาล คือ ส่วนหลักการของการปกครองของคณะสงฆ์นั้น มีพระธรรมวินัยเป็นหลักการสำคัญ ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ภายใต้กรอบแห่งพระธรรมวินัย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การที่เจ้าอาวาสดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์ก็เป็นวิสัยทัศน์ของเจ้าอาวาสที่มองถึงภายภาคหน้าว่าถ้าเราไม่ดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์ถ้าตัวเจ้าอาวาสมรณะภาพไปใครจะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้มีอายุยืนยาวต่อไปเรื่อย ๆ สมัยนี้ชาวพุทธรุ่นใหม่ศึกษาธรรมะไม่ถึงแก่นเหมือนคนสมัยก่อนรู้ผิด ๆ ถูก ๆ รู้ไม่จริงเน้นสร้างวัตถุแต่ไม่สร้างพระสงฆ์จึงปัจจุบันนี้เราจะเห็นวัดวาอารามต่าง ๆ มีพระสงฆ์อยู่เป็นจำนวนน้อย ทัศนคติของคนรุ่นใหม่ก็ได้เปลี่ยนไปเช่นว่าคนสมัยก่อนจะบวชเป็นพระต้องบวชอย่างน้อยให้ได้ 1 พรรษา แต่เด็กสมัยนี้บวช 15 วัน ก็มีความรู้สึกว่ามากพอแล้ว ผลการวิจัย การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีปฏิบัติชอบ ต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ต่อการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสนำพระทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสสนับสนุนให้บรรพชิตกับคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนหรือไม่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ กับหมู่สงฆ์ด้วยกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ ตามลำดับ

ด้านที่ 5 การเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยรวมซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส กล่าวได้ว่าการเป็นธุระของเจ้าอาวาสในการอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยให้แก่บรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ได้มีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะเรื่อพระธรรมวินัยการอยู่ร่วมกันจำเป็นที่จะต้องรู้หลักการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยไม่ว่าจะเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ การประพฤติให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยต้องมีครูบาอาจารย์ที่มีความชำนาญในการให้ความรู้ ได้แก่ เจ้าอาวาสเป็นต้น ที่เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญเปรียบเหมือนครูบาอาจารย์ท่านหนึ่งการอบรมสั่งสอนยังเป็น

การให้ผู้ที่เป็นผู้รับอบรมสั่งสอนนั้นได้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตไม่ว่าจะอยู่ในทางโลกหรือทางธรรม การเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ที่ได้อาศัยอยู่ในวัดไม่ควรละเลยที่จะต้องถูกอบรมสั่งสอนทางด้านพระธรรมวินัยถ้าละเลยก็ไม่สมควรที่จะอยู่อาศัยภายในวัดแล้วถ้าอยาต่อก็จะทำให้แต่วัดเสียหายยังเป็นการทำลายพระพุทธศาสนาไปในตัวด้วย เจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ส่วนมากก็ให้ความรู้ปฏิบัติแก่พระลูกวัด ดังนี้ เจ้าอาวาสได้นำพระทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำ สนับสนุนให้บรรพชิตกับคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนทำกิจวัตรประจำวันของสงฆ์อย่างสม่ำเสมอและมีการฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ กับหมู่สงฆ์ด้วยกันอย่างสม่ำเสมอ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภิญโญ ตสฺสนาโม (มีทรัพย์) (2558) ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์รูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา”ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา คือ การนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าตามรูปแบบการปกครองมีการปกครองอยู่ 2 สมัย ได้แก่ 1) รูปแบบการปกครองสมัยพุทธการ และ 2) รูปแบบการปกครองสมัยหลังพุทธกาลมาเป็นหลักธรรมการปกครองที่นำไปใช้กับ พระมหากษัตริย์ ผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ผู้ปกครอง ผู้นำประเทศ ผู้บริหารและหัวหน้าองค์กรทั้งหลาย ช่วยส่งเสริมการเมืองการปกครองของประเทศให้เกิดความสันติสุข และยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล รูปที่ 3 จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า เจ้าอาวาสจะต้องมีการสอนธรรมะแก่พระภิกษุบวชใหม่รวมถึงมีการเดินจงกรมนั่งสมาธิเพื่อให้การเป็นพระมีความถูกต้องสมบูรณ์แบบมากที่สุดไม่ใช่ให้คนเขาพูดได้ว่าบวชเล่น ๆ บวชเอาสนุกตามเพื่อน ส่วนพระภิกษุสงฆ์เก่านั้นเจ้าอาวาสต้องมีการสนับสนุนให้พระเก่าทุกรูปสอบให้ได้นักธรรมชั้นเอกทุกรูปจะเป็นการช่วยให้วัดมีพระสงฆ์ที่มีความรู้สามารถสอนญาติโยมได้แนะนำได้ปฏิบัติได้และเป็นแบบอย่างที่ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสนำพระทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสสนับสนุนให้บรรพชิตกับคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนหรือไม่) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ กับหมู่สงฆ์ด้วยกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ ตามลำดับ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสนำพระทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำหรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การที่จะให้ญาติโยมเชื่อถือในตัวของพระเองได้นั้น สิ่งหนึ่งก็คือ พระต้องสวดมนต์ได้ถ้าพระสวดมนต์ไม่ได้ญาติโยมอาจจะมองได้ว่านี้ใช่พระแท้ไหม พระแท้ต้องสวดมนต์ได้แต่สิ่งที่พบเห็นในคณะสงฆ์อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี คือ เจ้าอาวาสใส่ใจในเรื่องของข้อสวดมนต์ โดยเฉพาะเรื่องการทำวัตรกับเช้าทำวัตรเย็นก็คือ สวดมนต์ในอุโบสถร่วมกับหมู่สงฆ์ภายในวัดก็จะมีบทสวดที่เป็นจำเพาะในตอนเช้าและตอนเย็นเป็นกิจวัตรของพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติ การรักษากิจวัตรได้ญาติโยมก็พึงพอใจไม่มีใครมาต่อว่าพระได้ว่ามีข้อประพฤติปฏิบัติตนด่างพร้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโกศลศาสนวงศ์ (เสือน มนตรีวงษ์) (2560) ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์ รูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา”

ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาเรื่อง "บทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ " ผลการวิจัยพบว่าบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ควรมีการจัดประชุมและอบรมผู้บริหารเพื่อให้สมบูรณ์ตามพระธรรมวินัย โดยมีการออกกฎข้อบังคับให้สอดคล้องกับผู้ปฏิบัติตามกำหนดให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับ กฎระเบียบข้อบังคับการปกครองคณะสงฆ์ ทุกระดับชั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและประพฤติปฏิบัติอยู่ภายใต้กฎของมหาเถรสมาคมที่ได้วางกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ กับหมู่สงฆ์ด้วยกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า เรื่องสังฆกรรมเป็นเรื่องที่จำเป็นมากที่จะต้องมีการซ้อมกันของพระสงฆ์เพราะว่าวัดแต่ละวัดในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี งานที่จะต้องทำสังฆกรรม เช่น งานบวช งานพิธีกรรม เช่น งานศพ ก็ไม่ได้มีขึ้นบ่อย ๆ โดยเฉพาะพระที่บวชใหม่ก็มีการซ้อมการสวดอยู่เป็นประจำพระเก่าก็มีการซ้อมบ้าง ไม่เคยมีข่าวว่าพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ไม่สนใจในการฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ พุทธศาสนิกชนก็ปลื้มอกปลื้มใจมีความปิติยินดีที่ได้เห็นพระสงฆ์มีความกระตือรือร้นที่จะให้งานแต่ละงานทั้งสังฆกรรมและพิธีกรรมออกมาถูกต้องสมบูรณ์ให้ได้มากที่สุด ผลการวิจัย การเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ต่อการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสให้ความสะดวกแก่ญาติโยมผู้มาทำบุญที่วัดหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสไม่มีอคติแก่ผู้มาบำเพ็ญกุศล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสจัดหาพิธีกรมาดำเนินพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในวัดหรือไม่ ตามลำดับ

ด้านที่ 6 การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน โดยรวม ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส คนเราแต่ละคนไม่เหมือนกันคนเราหนึ่งคนอย่างก็มีหนึ่งปัญหาถ้ามีมากกว่าหนึ่งขึ้นไปก็มีปัญหาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชนเจ้าอาวาสจะต้องควบคุมอารมณ์ตัวเองให้ดีเพราะว่าจะได้พบคนมากหน้าหลายตาซึ่งอุปนิสัยใจคอแต่ละคนก็แตกต่างกันด้วยบางทีอาจจะพูดไม่ถูกใจเราหรืออาจจะพูดถูกใจเราก็ควรวางตัวให้ถูกตามสถานการณ์ ในด้านนี้เจ้าอาวาสและคณะสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ก็ได้ให้ความสะดวกทุกงานแก่ประชาชนที่มาทำการบำเพ็ญกุศลของประชาชนที่วัดไม่มีขาดตกบกพร่องใด ๆ มีแต่คำชื่นชมที่ออกจากปากของประชาชนว่า วัดนี้มีสถานที่เอื้อเฟื้อต่อการจัดงานดีจริง ๆ วัดนี้ร่มรื่นดี พระวัดนี้ช่วยเหลือ

ประชาชนดีมาก ทำบุญวัดนี้แล้วโชคดี เป็นต้น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดอาทิตย์ อตฺถเวที (ซองดี) (2547) ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่อง "การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการเขตปกครองภาค ๒" พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงใช้หลักการปกครองโดยสามัคคีธรรมเป็นที่ตั้งให้ความเสมอภาคในหมู่คณะทรงมอบหมายภาระหน้าที่ในการบริหารคณะสงฆ์แก่พระสาวกให้เหมาะกับฐานะตำแหน่งหน้าที่ยกย่องตามฐานะ และยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล รูปที่ 1 จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล ควรไปคุยปรึกษากันในหมู่คณะแล้วหาหนทางไปให้ความรู้แก่ประชาชนแนะแนวทางเรื่องการบริจาคทานก็ดี เรื่องการฟังธรรมก็ดี ทางทรัพย์สินก็ดี ให้มันถูกต้องตามพระบรมศาสดาจารย์ของเราสั่งสอนเอาไว้ ให้ความสามัคคี ปรองดองกลมเกลียวกัน ปัญหาเหล่านั้นมันก็จะไม่เกิด เช่น เจ้าอาวาสมีอคติกับประชาชนที่มาบำเพ็ญกุศลที่วัดอย่างนี้ เป็นต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสให้ความสะดวกแก่ญาติโยมผู้มาทำบุญที่วัดหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสไม่มีอคติแก่ผู้มาบำเพ็ญกุศล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสจัดหาพิธีกรมาดำเนินพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในวัดหรือไม่ ตามลำดับ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสให้ความสะดวกแก่ญาติโยมผู้มาทำบุญที่วัดหรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การดำเนินกิจการของวัดเจ้าอาวาสจะรู้เรื่องภายในวัดของตนดีที่สุดการจะทำอะไรจะติดต่อทำอะไรก็แล้วแต่ภายในวัดนั้นต้องติดต่อหรือขออนุญาตจากเจ้าอาวาสเสียก่อนไม่ใช่ต้องการจะทำอะไรก็ทำเองเลย โดยไม่ได้ติดต่อและขออนุญาตจากทางเจ้าอาวาสอย่างนี้ไม่ถูกต้อง ถ้าได้มีการติดต่อและขออนุญาตกับท่านเจ้าอาวาสทางเจ้าอาวาสทุกวัดก็จะยินดีที่จะแนะนำว่าของอันนั้นอนี้อยู่ตรงนั้นตรงนี้ของสิ่งนี้ว่างอยู่ตรงนั้นตรงนี้ เจ้าอาวาสก็จะให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ นั้น เป็นได้ด้วยดีในเรื่องทางด้านนี้ไม่พบปัญหาว่าเจ้าอาวาสละเลยการปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้ความสะดวกแก่ญาติโยมเลยเจ้าอาวาสปฏิบัติงานเป็นไปได้ด้วยดี เพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ในวัดในวาในทางพระพุทธศาสนาพอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชตินฺธโร) (2553) ได้วิจัยเรื่อง "บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี" ผลการวิจัยพบว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลักที่ใช้ในการบริหารครั้งนั้น คือ พระธรรมวินัย พระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์ โดยธรรมมาธิปไตย กล่าวคือ ทรงแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสจัดหาพิธีกรมาดำเนินพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในวัดหรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า เรื่องพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาสิ่งหนึ่งที่จะขาดไม่ได้เลยก็คือ พิธีกรเพื่อมาดำเนินพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเจ้าอาวาสทุกวัดในอำเภอ

ประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จะมีพิธีกรประจำวัดอย่างน้อย 1 คน หรือบางวัดอาจจะมีมากกว่านั้น เรื่องการจัดหาพิธีกรของเจ้าอาวาส โดยส่วนใหญ่เรื่องนี้เป็นปัญหาเล็กน้อยเพราะในเขตนี้มีพิธีกรมากมายง่ายต่อการติดต่อมาดำเนินพิธีกรรมแต่บางวัดถ้าจำเป็นจริง ๆ หาใครไม่ได้แล้วพอดีแบบวันนั้นเกิดฉุกละหุกเจ้าอาวาสก็ดำเนินการเป็นพิธีกรเอง ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์พร้อมหรือไม่พร้อมฉุกละหุกฉุกเฉินก็ตามที ญาติโยมก็รับได้เข้าใจไม่มีการต่อว่ากันมีแต่พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเท่าที่ตัวเองจะพอช่วยเหลือเป็นอย่างดีเยี่ยม ผลการวิจัย การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสมีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยภายในวัด รองลงมา คือ เจ้าอาวาสควรประกาศกฎระเบียบให้ญาติโยมที่มาทำบุญที่วัดทราบหรือไม่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้ามาพักอาศัยในวัดตามลำดับ

ด้านที่ 7 ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด โดยรวมซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส การที่เราจะเข้าไปอยู่อาศัยในวัดจะต้องขออนุญาตเจ้าอาวาสเสียก่อนว่าสามารถเข้าไปอยู่อาศัยได้ไหม การที่ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัดก็เพราะว่ากลัวว่าจะเกิดความเสียหายแก่ทางวัด เช่น ถ้าเข้าไปแอบเสพยาเสพติดในวัดทางวัดก็เสียชื่อเสียงเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ในวัดก็พลอยเสียหายไปด้วยคนพวกนี้ไม่กล้าที่จะมาขออนุญาตเจ้าอาวาสเข้ามาอาศัยหรอกเพราะกลัวเจ้าอาวาสโทรแจ้งตำรวจให้เข้ามาจับกุม ส่วนในด้านปัญหาในทางด้านนี้ไม่เคยพบเจอในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เพราะมีผู้นำ เช่น เจ้าอาวาสที่เข้มแข็งเป็นส่วนใหญ่ต่อต้านเรื่องยาเสพติดและคนส่วนใหญ่ที่เข้ามาขออาศัยในวัดก็จะเป็นคนในพื้นที่เหลือคนที่คุ้นเคยกันดีมาขออาศัยแต่ถ้าแปลกหน้ามาก็คงต้องคุยกันก่อนสอบถามประวัติ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดอาทิตย์ อตฺถเวที (ซองดี) (2547) "การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการเขตปกครองภาค 2" พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงใช้หลักการปกครองโดยสามัคคีธรรมเป็นที่ตั้งให้ความเสมอภาคในหมู่คณะทรงมอบหมายภาระหน้าที่ในการบริหารคณะสงฆ์แก่พระสาวกให้เหมาะกับฐานะตำแหน่งหน้าที่ยกย่องตามฐานะ แต่พระพุทธองค์ก็มิได้ทรงมอบความเป็นใหญ่ในการปกครองให้กับใคร นอกจากพระธรรมวินัยที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้แล้วภายหลังพุทธกาลการบริหารปกครองคณะสงฆ์ยังยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก แต่มีรูปแบบการบริหารปกครองที่สอดคล้องกับของฝ่าย

บ้านเมืองในยุคสมัยนั้น ๆ และยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล รูปที่ 4 จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า การที่พระภิกษุสามเณรหรือคฤหัสถ์ต่างถิ่นเข้ามาขอพักอาศัยภายในบริเวณวัดก่อนอื่นเลยที่เจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติ คือ ต้องสอบถามหาหนังสือสุทธิหรือบัตรประชาชนพระเพื่อเป็นข้อพิจารณาเบื้องต้นว่าสมควรหรือไม่สมควรที่จะให้เข้ามาพักอาศัยภายในบริเวณวัดหรือไม่ เจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติเช่นนี้กับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ต่างถิ่นเช่นนี้กับทุกรูปทุกคนเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ภายในวัดของเราจากการวิจัยที่ได้ศึกษาพระสงฆ์ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสมีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยภายในวัด รองลงมา คือ เจ้าอาวาสควรประกาศกฎระเบียบให้ญาติโยมที่มาทำบุญที่วัดทราบหรือไม่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้ามาพักอาศัยในวัด ตามลำดับ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสมีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยภายในวัด” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ข้อนี้เป็นข้อที่เป็นปฐมภูมิเบื้องต้นเลยก็ว่าได้สำหรับเจ้าอาวาสที่จะต้องมีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยภายในวัดเพื่อให้ทุกคนที่มาอาศัยรับทราบและปฏิบัติตามเพื่อเป็นการลดการเกิดปัญหาความขัดแย้งภายในวัดเกิดขึ้น ถ้าเจ้าอาวาสแจ้งให้ทราบแล้วปฏิบัติตามก็ไม่มีปัญหาอะไรแต่ถ้าแจ้งแล้วไม่ปฏิบัติตามก็ต้องเชิญออกจากวัด ซึ่งข้อนี้อยู่ในกฎมหาเถรสมาคม มาตรา 38 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวีระศักดิ์ ฐานิสสโร (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดลำพูนที่มีอายุ อายุพรรษา ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ ระดับการศึกษาทางธรรมแผนกบาลี ระดับการศึกษาสายสามัญ และสมณศักดิ์ต่างกันผลการวิจัยพบว่าพระสังฆาธิการ มีความรู้เรื่องการปกครองคณะสงฆ์ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้ามาพักอาศัยในวัด” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า สิทธิ์ของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่ง คือ มีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้ามาพักอาศัยในวัด เรื่องนี้เจ้าอาวาสก็ต้องมีดุลพินิจพิจารณาต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วย ไม่ใช่ว่าคิดว่าตัวเองถูกต้องแล้วตัวเองมีสิทธิ์ที่จะไล่คนออกจากวัดได้ทุกกรณีไป ถ้าสมมุติว่ามีคนขับขี่รถยนต์มาจากที่ไกล ๆ แล้วมาเจอวัดของเราซึ่งอยู่ติดถนนหลวงแล้วเลี้ยวรถเข้ามาจอดแวะพักกายก็ดีพักรถก็ดีโดยไม่ได้บอกเจ้าอาวาสเพราะไม่รู้จักเจ้าอาวาสเช่นนี้ก็ควรที่จะอลุ่มอลวยกัน ไม่ใช่คิดว่าเรามีอำนาจแล้วจะนำไปข่มขู่เขา คุยกันดี ๆ ทุกอย่างจะเป็นไปได้ด้วยดีไม่เกิดการโต้คารมกัน ผลการวิจัย ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสควรมีหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล ในการพิจารณาผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกจากวัดหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสสมควรมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสควรไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่ ตามลำดับ

ด้านที่ 8 สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด โดยรวมซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาส การเป็นพระสงฆ์หรือลูกศิษย์วัดสิ่งหนึ่งจะต้องจำไว้เสมอว่าต้องฟังโอวาทของเจ้าอาวาสด้วยฟังแล้วต้องปฏิบัติตามโดยมากก็ไม่มีอะไรมากขอให้อยู่ในพระธรรมวินัยไม่ออกนอกลู่นอกทางก็ไม่มีปัญหาอยู่ที่ว่าดื้อออกนอกลู่นอกทาง เช่น เป็นลูกศิษย์วัดแอบดื่มสุราเที่ยวกลางคืนไม่สนใจวัดวาอารามไม่ปฏิบัติกิจวัตรของตัวเองส่วนพระอาจจะนอกลู่นอกทาง เช่น ไม่บิณฑบาตตอนเช้า นอนดึกตื่นสายเล่นไพ่เล่นไฮโลไปยุ่งกับสิ่งที่เป็นอบายมุข เป็นต้น โดยปัญหาทางด้านนี้คณะสงฆ์ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ไม่พบว่ามีปัญหาทางด้านนี้เกิดขึ้น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชตินฺธโร) (2553) ได้วิจัยเรื่อง "บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี" ผลการวิจัยพบว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลักที่ใช้ในการบริหารครั้งนั้น คือ พระธรรมวินัย พระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์ โดยธรรมมาธิปไตย กล่าวคือ ทรงแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนา และยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล รูปที่ 5 จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า การที่เจ้าอาวาสปฏิบัติตามพระธรรมวินัยก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีเป็นเรื่องที่ถูกที่ควร ส่วนสำหรับการที่เจ้าอาวาสได้ตักเตือนคฤหัสถ์หรือบรรพชิตที่เจ้าอาวาสดูแลอยู่ได้บอกกล่าวตักเตือนในการกระทำที่ไม่ถูกไม่ควรแล้วไม่ฟังเราก็จำเป็นที่จะต้องให้ออกจากวัดสิ่งนี้ คือ เป็นมาตรการมาตรฐานทั่วไปที่ถือปฏิบัติกันโดยไม่จำเป็นที่จะให้ความเมตตาต่อผู้ที่ไม่รับฟังเจ้าอาวาสแต่ถ้าเจ้าอาวาสไม่มีเหตุมีผลเพียงพอก็ไม่สามารถที่จะให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ออกไปเสียจากวัดได้บางทีเจ้าอาวาสก็อาจจะมีอาการชราส่วนใหญ่เจ้าอาวาสจะอายุเยอะบางทีอาจจะพูดผิดเพี้ยนการที่จะให้ออกจากวัดได้อย่างหนึ่งนอกจากที่เจ้าอาวาสจะมีคำสั่งให้ออกจากวัดสิ่งหนึ่งที่จะสามารถยืนยันความเป็นจริงได้ ก็คือ การมีพยานหลักฐานมูลเหตุความเป็นจริงด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสควรมีหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล ในการพิจารณาผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกจากวัดหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสสมควรมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัด

หรือไม่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสควรไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่ ตามลำดับ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสควรมีหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล ในการพิจารณาผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกจากวัดหรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่เจ้าอาวาสควรมีสิ่งเหล่านี้ไม่มีใครมีมาตั้งแต่เกิดสิ่งเหล่านี้สามารถศึกษาเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตัวเองให้การคุณสมบัตินี้เองได้ด้วยการศึกษาถ้าเจ้าอาวาสขาดคุณสมบัติดังนี้ก็จะทำให้กิจการของวัดของทางคณะสงฆ์มีปัญหาไม่มากก็น้อยนี้คือสำหรับเจ้าอาวาส ส่วนพระลูกวัดที่ไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสให้ออกไปเสียจากวัดเจ้าอาวาสก็จะต้องตั้งหลักในการคิดในการมองในการพิจารณาด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 ว่าบุคคลนี้เป็นอะไรมาผิดจริงไหมควรให้ออกจากวัดหรือทำโทษดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูเมธีธรรมานุยุต (ถาวร สุธมโม) (2557) ศึกษาเรื่อง "บทบาทการปกครองพระสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดราชบุรี" ผลการวิจัยพบว่า .พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อบทบาทการปกครองพระสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดราชบุรี โดยรวม ทั้ง 2 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการปกครองตามหลักธรรมวินัย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์ แนวทางพัฒนาบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดราชบุรี มีดังนี้ 1) ด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย ได้แก่ ควรมีการตักเตือน ทำทัณฑ์บน และลงโทษผู้กระทำความผิดพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด ควรใช้ช่วงเวลาหลังจากการลงอุโบสถกรรม ฟังพระปาติโมกข์ทุกกึ่งเดือนในการอบรมสั่งสอนการประพฤติตนตามหลักพระธรรมวินัยแก่ภิกษุในปกครองและควรส่งเสริมภิกษุผู้มีความรู้ ความสามารถ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ได้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการในโอกาสสมควรและ 2) การปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์ ได้แก่ ควรเผยแพร่เนื้อหาในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ข้อบังคับและกฎหมายเถรสมาคมให้ภิกษุและสามเณรในปกครองได้รับทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บรรพชาอุปสมบทใหม่ ควรเปิดโอกาสให้พระภิกษุในปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบและข้อปฏิบัติในการร่วมกันของหมู่คณะและควรสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างพระสังฆาธิการกับภิกษุสามณรในปกครอง โดยเน้นใช้การปกครองในลักษณะบิดาปกครองบุตร มิใช่การปกครองในลักษณะผู้มีอำนาจปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ได้แก่ข้อที่ว่า “เจ้าอาวาสควรไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ส่วนของข้อนี้ว่าเจ้าอาวาสควรไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่ เสียงโดยมากให้ว่าควรไล่ออกไปเสียจากวัดแต่ก็มีเสียงทางด้านว่าเราไม่ควรไล่เขาออกไปจากวัดควรจะทำโทษด้วยการกวาดลานวัดวันนี้ทั้งวันอย่างนี้ เป็นต้น ผลการวิจัย สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด ต่อการปกครองคณะสงฆ์ตาม

หลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสควรมีหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล ในการพิจารณาผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกจากวัดหรือไม่ รองลงมา คือ เจ้าอาวาสสมควรมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าอาวาสควรไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่ ตามลำดับ

5.2.2 การศึกษาวิเคราะห์การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยจำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก

จากสมมติฐานที่ 1 พระสงฆ์ที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน โดยรวมทั้ง 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์ทุกวัยต่างต้องการจะให้วัดของตนที่อยู่อาศัยมีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน อยากเห็นวัดตัวเองพัฒนาได้เท่าเทียมวัดที่ได้รับการพัฒนาแล้ว และจากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าพระสงฆ์ที่มีระดับช่วงอายุ 21-30 ปี และพระสงฆ์ที่มีระดับช่วงอายุที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ พระสงฆ์อายุ 41 ปีขึ้นไป ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ในปัจจุบันพระสงฆ์ที่มีอายุ 31-40 ปี มีส่วนร่วมในการปกครองคณะสงฆ์มากขึ้น และในคณะสงฆ์มีการทำงานที่ถูกต้องโดยึดหลักกฎมหาเถรสมาคมเป็นที่ตั้ง โดยคณะสงฆ์ในแต่ละวัดนั้นจะต้องประกอบไปด้วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส โดยตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่2) พ.ศ.2535 ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าอาวาส ดังนี้ มาตรา 36 วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง และถ้าเป็นการสมควรจะให้มีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสด้วยก็ได้ มาตรา 37 เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้ (1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี (2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งมหาเถรสมาคม (3) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ (4) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล มาตรา 38 เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้ (1) ห้ามบรรชชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด (2) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด (3) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัดหรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอยมา

โทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม จึงส่งผลให้ในด้านรวมทั้ง 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวีระศักดิ์ ฐานิสสโร (2552) เมื่อทำการเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ อายุพรรษา ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ ระดับการศึกษาทางธรรมแผนกบาลี ระดับการศึกษาสายสามัญ และสมณศักดิ์ที่ต่างกัน มีการบริหารงานการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 2 พระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน โดยรวมทั้ง 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์ทุกระดับพรรษาต่างอยากเห็นวัดตัวเองพัฒนาได้เท่าเทียมวัดที่ได้รับการพัฒนาแล้ว และจากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา 6-10 พรรษา มีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าพระสงฆ์ที่มีระดับช่วงพรรษา 1-5 พรรษา และพระสงฆ์ที่มีระดับช่วงพรรษาที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ พระสงฆ์พรรษา 41 ปีขึ้นไป ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่ที่มีความสนใจในการพัฒนาวัดของตนจะอยู่ในช่วงที่มีพรรษา 6-10 พรรษาเยอะมากจนไปถึงพระที่มีพรรษา 1-5 พรรษาซึ่งยังเป็นพระนวกะ คือ เป็นพระภิกษุบวชใหม่ที่ต้องอยู่ใกล้ชิดกับพระอุปัชฌาย์ที่บวชให้กับตนเพื่อถือนิสสัย ทำให้เห็นว่าพระที่เป็นกำลังหลักในการปกครองคณะสงฆ์จะเป็นพระที่มีระดับเป็นพระมัชฌิมะภิกษุ คือ พระสงฆ์ที่มีพรรษาครบ 5 พรรษาแล้วแต่ยังไม่ถึง 10 พรรษา เป็นพระอยู่ในระดับปานกลาง จึงส่งผลให้ในด้านรวมทั้ง 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวีระศักดิ์ ฐานิสสโร (2552) เมื่อทำการเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ อายุพรรษา ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ ระดับการศึกษาทางธรรมแผนกบาลี ระดับการศึกษาสายสามัญ และสมณศักดิ์ที่ต่างกัน มีการบริหารงานการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 3 พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมแตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า อาจเป็นเพราะว่าการที่ได้ศึกษานักธรรม ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก มีความลึกซึ้งแตกต่างกันไปทำให้ผู้ที่เรียนแล้วสอบไล่ได้มีความคิดที่ต่อยอดออกไปได้ เช่น วิชาการเขียนกระทู้ธรรม

ในนักธรรมชั้นตรีเราจะต้องมี 1 สุภาษิตที่เราจะนำไปเชื่อมต่อกับสุภาษิตที่เขาให้เรามาถ้าเป็นชั้นโทเราต้องเตรียม 2 สุภาษิตถ้าเป็นนักธรรมชั้นเอกจะต้องเตรียม 3 สุภาษิตจึงทำให้ความคิดของผู้ที่มีวุฒิทางธรรมต่างกันจึงมีความคิดแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูเมธีธรรมานุยุต (ถาวร สุธมโม) (2557) ศึกษาเรื่อง "บทบาทการปกครองพระสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดราชบุรี" ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดราชบุรีโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากสมมติฐานที่ 4 พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางโลก ต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางโลกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน โดยรวมทั้ง 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์ทุกรูปมีความต้องการให้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีที่สุดและพระสงฆ์ก็เรียนต่างสถานที่ต่างสถาบันกันต่างระดับการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางโลกระดับอนุปริญญา มีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิทางโลกระดับต่ำกว่า อนุปริญญา และพระสงฆ์ที่มีระดับวุฒิทางโลกที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางโลกระดับสูงกว่า อนุปริญญา ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่ที่มีความสนใจในการปกครองคณะสงฆ์จะมีวุฒิทางโลกอยู่ในระดับอนุปริญญาเยอะที่สุด มากจนไปถึงพระที่มีวุฒิทางโลกระดับต่ำกว่า อนุปริญญา จึงส่งผลให้ในด้านรวมทั้ง 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวีระศักดิ์ ฐานิสสโร (2552) เมื่อทำการเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ อายุพรรษา ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ ระดับการศึกษาทางธรรมแผนกบาลี ระดับการศึกษาสายสามัญ และสมณศักดิ์ที่ต่างกัน มีการบริหารงานการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรรักษามาตรฐานการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริส

ธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ให้ถึงระดับมากที่สุด โดยนำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ ไปเป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อไป

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 1 ได้แก่ ด้านการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปได้ด้วยดี ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และมีสิ่งที่ควรพัฒนา คือ หนึ่งเลยก่อนที่จะมีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสเพื่อให้เป็นเจ้าสำนักนั้น ๆ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอต้องมีการพิจารณาให้ดีก่อนว่าพระสงฆ์รูปนี้มีความประพฤติปฏิบัติเป็นเช่นไร เหมาะที่จะมาเป็นเจ้าอาวาสหรือไม่ เพื่อหาพระมาทำงานมาปฏิบัติหน้าที่เจ้าอาวาสให้สมบูรณ์ที่สุดและพระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสควรหมั่นดูแลรักษาวัดด้วยการตรวจเช็คตรวจสอบภายในบริเวณวัดที่เราอยู่อาศัยที่เรามีอำนาจในการดูแลอยู่ของเราอย่างสม่ำเสมอ

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 2 ได้แก่ ด้านการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และมีสิ่งที่ควรพัฒนา คือ เจ้าอาวาสต้องพร้อมรับปัญหาทุกปัญหาเพราะว่าปัญหามันมีอยู่แล้วและมีหลายปัญหาที่ให้เราต้องมาคิดแก้ไขปัญหาอยู่เป็นเนืองนิตย์ การที่จะให้วัดเดินหน้าต่อไปได้นั้น ต้องให้ความสำคัญกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น ควรจัดกิจกรรมที่วัดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำบุญและยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไปได้แล้วยังทำให้คนรู้จักการทำบุญทำทานรักษาศีลเจริญจิตภาวนาได้อีกด้วย

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 3 ได้แก่ ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และมีสิ่งที่ควรพัฒนา คือ การที่จะจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดีได้ก็เพราะมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถไม่เกียจคล้านขยันใส่ใจในการทำงานเพื่อดูแลศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี มีการรู้จักสอบถามในสิ่งที่เราไม่รู้กับพระสงฆ์ที่มีความรู้ในระดับพระชั้นผู้ใหญ่และระดับพระชั้นผู้น้อยที่มีความรู้ไม่เกอเขิ่นที่จะสอบถาม เจ้าอาวาสแต่ละท่านมีคุณสมบัติแตกต่างกันมีความสามารถต่างกันเจ้าอาวาสแต่ละวัดควรมีการพูดคุยกันแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันถ้ามีสิ่งนี้เจ้าอาวาสแต่ละวัดก็จะเข้มแข็งแล้วเจ้าอาวาสควรถ่ายทอดความรู้ให้กับพระภายในวัดด้วย

4) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 4 ได้แก่ ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และมีสิ่งที่ควรพัฒนา คือ ต้องสอดส่องและเอาใจใส่ทั้งพระภิกษุและสามเณรพร้อมทั้งศิษย์วัดรวมถึงผู้ที่เข้ามาใช้สถานที่ของวัดไม่ให้ทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย เช่น การเล่นการพนัน การดื่มน้ำเมา เป็นต้น เจ้าอาวาสต้องมีการว่ากล่าวตักเตือนให้กับญาติโยมอยู่อย่างสม่ำเสมอเมื่อยามที่

เจ้าอาวาสมีโอกาสอันเหมาะสม เพื่อเป็นการให้เข้าใจว่าเราเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีเราต้องรู้จักกฎระเบียบภายในวัดต้องรู้จักศีล ๕ ด้วยว่าเขาห้ามทำอะไรเราต้องเคารพสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ด้วยแล้วผู้ปฏิบัติทุกท่านที่มีส่วนร่วมก็จะได้มีแต่ชื่อเสียงในด้านที่ดีและยังทำให้เรามีจิตใจที่ยกระดับให้สูงขึ้น

5) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 5 ได้แก่ ด้านการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และมีสิ่งที่ควรพัฒนา คือ การเป็นธุระในการศึกษาอบรมเจ้าอาวาสควรให้การสนับสนุนในเรื่องการเทศน์ในวันสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น เจ้าอาวาสควรสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถในการเทศน์ให้ขึ้นเทศน์ในวันสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนาก็จะได้เป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและยังเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไปนานเท่านานและควรสนับสนุนพระภายในวัดให้มีความรู้ทางด้านธรรมะให้ถึงในระดับนักธรรมชั้นเอก

6) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 6 ได้แก่ ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และมีสิ่งที่ควรพัฒนา คือ ประชาชนที่มาบำเพ็ญกุศลภายในวัดพระสงฆ์ต้องปฏิบัติตนกับญาติโยมเท่าเทียมกันทุกคนและการจัดงานต่าง ๆ เช่น ทำบุญเลี้ยงเช้าพระ ทำบุญเลี้ยงเพลพระ ทำบุญร้อยวัน งานศพ งานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ และงานตามเทศกาลประเพณีไทยและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ก็จัดเหมือนเดิมทุกครั้งพระเก่าก็จะนำพระใหม่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือวัดช่วยเหลือญาติโยมช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้วยกันและเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาอีกด้วย

7) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 7 ได้แก่ ด้านห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และมีสิ่งที่ควรพัฒนา คือ การรับบรรพชิตหรือคฤหัสถ์เข้ามาอาศัยในวัดเรื่องนี้เป็นเรื่องของเจ้าอาวาสอยู่แล้วว่าการที่จะมาขออาศัยหรืออยู่ในวัดเจ้าอาวาสจะต้องขอดูหนังสือสุทธิและบัตรประชาชนตรวจสอบดูว่ามีภูมิลำเนามาจากไหนแล้วค่อยสอบถามปากเปล่าเจ้าอาวาสจะต้องเพ่งพินิจพิจารณาให้ดีว่าคน ๆ นี้จะให้เข้ามาอยู่วัดเราได้ไหม เพื่อเป็นการทำตามหน้าที่ของเจ้าอาวาสไม่ให้ขาดตกบกพร่องแล้วยังเป็นการหยุดยั้งไม่ให้ปัญหาที่จะตามมาถ้าหากเราไม่ตรวจสอบได้อีกและสมัยนี้เจ้าอาวาสเราสามารถเช็คประวัติบุคคลได้ที่สถานีตำรวจเป็นสิ่งที่เจ้าอาวาสต้องทำเพื่อความถูกต้องตามระเบียบและเป็นการปลอดภัยสำหรับคณะสงฆ์และตัวเจ้าอาวาสด้วย

8) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 8 ได้แก่ ด้านสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และมีสิ่งที่ควรพัฒนา คือ เจ้าอาวาสควรมีการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่อยู่อาศัยกับเราอย่างสม่ำเสมอเพราะการปฏิบัติเช่นนี้เป็นการรักษาชื่อเสียงเกียรติยศของวัด

ไม่ให้ไปเกิดในชื่อเสียงทางด้านลบแต่ถ้าเราละเลยชื่อเสียงที่วัดเราได้สร้างมาแต่อดีตก็อาจจะเสียหายไปในเวลาเพียงไม่กี่วินาทีถ้ามีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้นภายในวัดอันดับที่หนึ่งผู้ที่จะโดนเล่นงานเป็นท่านแรก ก็คือ เจ้าอาวาสเป็นท่านแรกถ้าเจ้าอาวาสไม่ต้องการให้ปัญหาเกิดขึ้นภายในวัดเจ้าอาวาสก็ต้องใส่ใจดูแลบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ดีเจ้าอาวาสควรกวดขันในเรื่องพระเสพยาเสพติดในวัดด้วยเป็นการช่วยกันตัดวงจรยาเสพติดอีกทางหนึ่ง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

1) ควรทำการศึกษาวิจัยในหัวข้อเดียวกันนี้ ในด้านอื่น ๆ ทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เช่น การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ การปกครองคณะสงฆ์อย่างเป็นสากล หรือการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักธรรมนำการเมือง เป็นต้น เพื่อนำผลวิจัยมาเปรียบเทียบให้แสดงความคิดเห็นในแต่ละด้าน เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของพระสงฆ์ในพื้นที่ ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในประเด็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน จากมุมมองและมิติอื่น ๆ

2) ควรทำการวิจัยอย่างเป็นระยะเพื่อให้เวลาแก่ผู้ที่ติดตามผลงานวิจัยของเราได้มีเวลาศึกษา โดยการเปลี่ยนหลักธรรม หรือเปลี่ยนพื้นที่ และกลุ่มตัวอย่าง ให้มีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อนำผลวิจัยมาเปรียบเทียบ ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในประเด็นของการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ จากมุมมองกลุ่มพระสงฆ์ด้วยกัน และกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ

3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมาตรการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในประเทศไทยและพระสงฆ์ในต่างประเทศ โดยอาศัยความร่วมมือของประชาชนและพระสงฆ์ องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อประเมินผลว่าการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว เป็นไปอย่างไร เพื่อนำมาเปรียบเทียบและปรับปรุงพัฒนาต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

1) ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539) *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* (เล่มที่ 11, 23) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) ข้อมูลทุติยภูมิ

2.1 หนังสือทั่วไป

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด* สำนักงานกระทรวง กรุงเทพฯ: กรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ. (2549). *สรุปวิชาเนื้อหาทฤษฎีองค์การ* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทิตยา สุวรรณชฎ และกองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน. (2510). *พัฒนาการ : ความคาดหวัง บทบาทของพัฒนากร* กรุงเทพฯ: คณะกรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ระดับตำบลส่วนท้องถิ่น.

ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2550). *การบริหารการพัฒนาความหมายเนื้อหาแนวทางและปัญหา* (พิมพ์ครั้งที่11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ทองหล่อ เดชไทย. (2544). *ภาวะผู้นำเพื่อการบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ* กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุขคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธงชัย สันติวงษ์. (2543). *องค์การและการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพัฒนาวิทย์.

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (2534). *พื้นฐานการบริหารงานอุตสาหกรรม* กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า.

พุทธทาสภิกขุ. (2536). *คู่มือมนุษย์ฉบับสมบูรณ์* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

พระธรรมวรนายก. (2546) *ธรรมปริทัศน์ “46”* กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุตฺติเมธี). (2546). การ*พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนในธรปริทัศน์ 46* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2544). *ภาษาธรรม* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เลี่ยงเชียง.

บรรณานุกรม (ต่อ)

2.1 หนังสือทั่วไป (ต่อ)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). *ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ* กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

พระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตฺติทินฺโน). (2548). *ธรรมญาณนิพนธ์ : 100 ปี พระพุทธวรญาณ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). (2550). *มหัศจรรย์แห่งชีวิตและหลักคิด* ธรรมจักร: กรุงเทพฯ

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล. (2541). กรุงเทพฯ: *มงคลชีวิตยุคเศรษฐกิจพอเพียง* ธารบัวแก้ว.

พระมหาสมทรง สิรินฺธโรและคณะ. (2525). *บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต* กรุงเทพฯ: บริษัท เคล็ดไทย จำกัด.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ). (2540). *เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระหรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2548). *คิดเป็นการศึกษา* กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

พิภพ กาญจนะ. (2542). *คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542* กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2542). *การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธิ์.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2536). *การบริหารงานพัฒนาชนบท การพัฒนาขีดความสามารถใน การบริหารงานพัฒนาสภาตำบลสำเหตุและแนวทางแก้ไข*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร.

ศจี อนันต์นพคุณ. (2542). *กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ* สงขลา: ชลบุตรกราฟฟิก.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ* กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

สุพิณ เกชาคุปต์. (2544). *รัฐศาสตร์-การบริหารองค์การ : รวมบทความวิชาการ* กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมคิด บางโม. (2545). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

2.1 หนังสือทั่วไป (ต่อ)

สัมพันธ์ ภู่ไพบูลย์. (2542). *องค์การ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิทักษ์อักษร.

สิรภพ เหล่าลาภะ (2545). *พุทธศาสตร์การเมือง* สถาบันพุทธลีลา กรุงเทพฯ: ศูนย์การสื่อสารพระพุทธศาสนา.

สมยศ นาวีการ. (2539). *ทฤษฎีองค์กร* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สามัคคีสาร (ดอกหญ้า) จำกัด.

สมยศ นาวีการ. (2545). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม* กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ). (2540). *คู่มือวิทยากรอบรมพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส* กรุงเทพฯ: อาทรการพิมพ์.

เด่น ชะเนติยัง. (2533). *การบริหารงานบุคคล* กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

เสนาะ ติเยาว์. (2546). *หลักการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

2.2 ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์

พระกิตติภัธฆ์ มณฑล. (2552). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์*. ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

พระครูเมธีธรรมานุยุต (ถาวร สุธมฺโม) (2557). *บทบาทการปกครองพระสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดราชบุรี*. ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการรัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระครูโกศลศาสนวงศ์ (เสือน มนตรีวงษ์). (2559). *บทบาทการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ.* ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์, สาขาการจัดการเชิงพุทธ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปลัดอาทิตย์ อตฺถเวที (ซองดี). (2547). *การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในเขตปกครองภาค ๒.* ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เฉลียว ราชบุรี. (2542). *วิวัฒนาการการปกครองคณะสงฆ์ไทย*. ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระณรงค์ สงฺควิจิตร. (2558) *การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางแก้ไข*. ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณานุกรม (ต่อ)

2.2 ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ (ต่อ)

พระธีระชัย อชิโต. (2552). *ศึกษาบทบาทการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการ จังหวัดปราจีนบุรี(ธ).* ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหาภิญโญ ตสฺสนาโม (มีทรัพย์). (2558). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์รูปแบบการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา.* ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระวีระศักดิ์ ฐานิสฺสโร. (2552). *การบริหารงานการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน*. ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระสามารถ อานนฺโท. (2544 หน้า 60). *ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม*. ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระอนันต์ สนฺตจิตฺโต (สัตยกุล). (2561). *บทบาทการปกครองคณะสงฆ์ไทยในเขตอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.* ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชตินฺธโร). (2553). *บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครอง ของ จังหวัดปทุมธานี*. ปริญญาโท, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.3 เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2555). *หนังสือพุทธวิธีบริหาร* วันที่สืบค้น 10 เมษายน 2565, จาก https//stou.ac.th

ธงชัย สิงอุดม. (2560). *การนำหลักสัปปุริสธรรมเพื่อเป็นเครื่องมือในการวางแผนการบริหาร* วันที่สืบค้น 10 เมษายน 2565, จาก http//www.slideshare.com

สมหมาย ฉัตรทอง และพระภักดีเดชะ (ท้าวอุเทน). (2556) *เจ้าเมืองประจันตคาม* วันที่สืบค้น 10 เมษายน 2565, จาก http//www.gotoknow.org

สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายก. (เจริญ สุวฑฺโน). (2553) *ธรรมศึกษา* วันที่สืบค้น 20 มิถุนายน 2565, จาก http//mahamakuta.inet.co.th/study

เฮนรี ฟาโยล. (2562). *ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC* วันที่สืบค้น 4 ตุลาคม 2565, จาก http//mahamakuta.inet.co.th/study

บรรณานุกรม (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ

Books

Fayol, H. (1964). *General and Industrial Management* Frederick: London.

_____. (1930). *Industrial and General Administration*. Frederick: London.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. ดร.สมภพ ระงับทุกข์

วุฒิการศึกษา	ปร.ด. (รัฐศาสตร์)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. ดร.ฐากูร หอมกลิ่น

วุฒิการศึกษา	รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. ดร.เกษฎา ผาทอง

วุฒิการศึกษา	ร.ด. (รัฐศาสตร์)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

4. ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

วุฒิการศึกษา	รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

5. ดร.อารดา ฉิมมากูร

วุฒิการศึกษา	รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ IOC

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร. ๑๑๔๗

ที่ อว ๗๙๐๘/ว๐๐๖๐ **วันที่** ๑๘ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.สมภพ ระงับทุกข์

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province."

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (IOC) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร. ๑๑๔๗

ที่ อว ๗๙๐๘/ว๐๐๖๐ **วันที่** ๑๘ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.ฐากูร หอมกลิ่น

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province."

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (IOC) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร. ๑๑๔๗

ที่ อว ๗๙๐๘/ว๐๐๖๐ **วันที่** ๑๘ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.เกษฎา ผาทอง

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province."

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (IOC) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร. ๑๑๔๗

ที่ อว ๗๙๐๘/ว๐๐๖๐ **วันที่** ๑๘ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province."

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (IOC) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์

ดำเนินการตรวจเครื่องมือวิจัยเรียบร้อย
เห็นควรให้ดำเนินการต่อไป

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร. ๑๑๔๗

ที่ อว ๗๗๐๘/ว๐๐๖๐ **วันที่** ๑๘ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.อารดา นิมมากูร

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province."

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (IOC) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์

เห็นสมควรในดำเนินการต่อไป

(ดร.อารดา นิมมากูร)
ผู้เชี่ยวชาญด้านตรวจ

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

เรื่อง การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

.....

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เรื่อง **การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี**

1.ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากท่านในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างสูง ต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และคำตอบของท่านจักไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

2.แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ต่อบทบาทคณะสงฆ์ไทย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานาบทบาทคณะะสงฆ์ไทย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดีและขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง ให้ขีดเครื่องหมาย □ ลงใน □ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. อายุ

□ 21-30 ปี □ 31-40 ปี

□ 41 ปีขึ้นไป

2.พรรษา

□ 1-5 พรรษา □ 6-10 พรรษา □ 11 พรรษาขึ้นไป

3. วุฒิทางธรรม

□ นักธรรมชั้น ตรี □ นักธรรมชั้น โท

□ นักธรรมชั้น เอก

4. วุฒิทางโลก

□ ต่ำกว่า อนุปริญญา □ อนุปริญญา

□ สูงกว่า อนุปริญญา

ตอนที่ 2 บทบาทการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี คำชี้แจง ให้ขีดเครื่องหมาย □ ลงในช่องระดับความเหมาะสมระดับการมีส่วนร่วมของท่านเพียง ช่องเดียว โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

5	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มาก
3	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อย
1	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อยที่สุด

ข้อ	การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
	ด้านที่ 1 หน้าที่การปกครอง					
	1. การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี					
1	เจ้าอาวาสสั่งให้พระช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด					
2	เจ้าอาวาสสอนให้พระไม่ทำลายทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่					
3	เจ้าอาวาสไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่					
4	เจ้าอาวาสปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างขณะอยู่บริเวณศาสนสถานมีการสำรวมกายวาจา					
	2. การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี					
5	เจ้าอาวาสให้การต้อนรับบุคคลที่มาขอใช้สถานที่ภายในวัดมากน้อยเพียงใด					
6	เจ้าอาวาสสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมภายในวัดมากน้อยเพียงใด					
7	เจ้าอาวาสอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาขอใช้สถานที่มากน้อยเพียงใด					
8	เจ้าอาวาสรู้จักพิจารณากับบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดหรือไม่					

ข้อ	การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
	3. การจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี					
9	เจ้าอาวาสรู้จักวางแผนการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เช่น จัดโต๊ะหมู่บูชา จัดพระพุทธรูป จัดแต่งต้นไม้ หรือไม่					
10	เจ้าอาวาสรู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติของวัดหรือไม่					
11	เจ้าอาวาสลงมือปฏิบัติโดยการรักษาศาสนสมบัติร่วมกับพระภายในวัดหรือไม่					
	4. การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ					
12	เจ้าอาวาสช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่					
13	เจ้าอาวาสปกป้องคุ้มครองบรรพชิตกับคฤหัสถ์หรือไม่					
14	เจ้าอาวาสดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่					
15	เจ้าอาวาสมีศักยภาพควบคุมและบังคับบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้อยู่ในกฎระเบียบได้หรือไม่					
	5. การเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์					
16	เจ้าอาวาสนำพระทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำหรือไม่					
17	เจ้าอาวาสสนับสนุนให้บรรพชิตกับคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนหรือไม่					
18	เจ้าอาวาสนำพระทำกิจวัตรประจำวันทุกวันหรือไม่					
19	เจ้าอาวาสฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ กับหมู่สงฆ์ด้วยกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่					

ข้อ	การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
	6. การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน					
20	เจ้าอาวาสมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมภายในวัดทุกงานหรือไม่					
21	เจ้าอาวาสให้ความสะดวกแก่ญาติโยมผู้มาทำบุญที่วัดหรือไม่					
22	เจ้าอาวาสจัดหาพิธีกรมาดำเนินพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในวัดหรือไม่					
23.	เจ้าอาวาสไม่มีอคติแก่ผู้มาบำเพ็ญกุศล					
	ด้านที่ 2 อำนาจทางการปกครอง					
	1. ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด					
24	เจ้าอาวาสมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้ามาพักอาศัยในวัด					
25	เจ้าอาวาสมีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยภายในวัด					
26	เจ้าอาวาสควรประกาศกฎระเบียบให้ญาติโยมที่มาทำบุญที่วัดทราบหรือไม่					
27	เจ้าอาวาสควรเข้มงวดกับกฎระเบียบของวัดหรือไม่					
	2. สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด					
28	เจ้าอาวาสควรไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่					
29	เจ้าอาวาสสมควรมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่					
30	เจ้าอาวาสควรมีหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล ในการพิจารณาผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาสของเจ้าอาวาสออกจากวัดหรือไม่					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

“การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี”

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1.คำถามด้านหน้าที่การปกครอง

ข้อที่ 1.1 ท่านคิดว่าการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี “ด้านหน้าที่การปกครอง” เรื่องการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี ควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 1.2 ท่านคิดว่าการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี “ด้านหน้าที่การปกครอง” เรื่องการจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี ควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 1.3 ท่านคิดว่าการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี “ด้านหน้าที่การปกครอง” เรื่องการจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี ควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 1.4 ท่านคิดว่าการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี “ด้านหน้าที่การปกครอง” เรื่องการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัดประพฤติดีและปฏิบัติชอบ ควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 1.5 ท่านคิดว่าการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี “ด้านหน้าที่การปกครอง” เรื่องการเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 1.6 ท่านคิดว่าการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี “ด้านหน้าที่การปกครอง” เรื่องการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลของประชาชน ควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

2.คำถามด้านอำนาจการปกครอง

ข้อที่ 2.1 ท่านคิดว่าการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี “ด้านอำนาจทางการปกครอง” เรื่องการห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด ควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 2.2 ท่านคิดว่าการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี “ด้านอำนาจทางการปกครอง” เรื่องการสั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด ควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1.พระครูประโชติสารธรรม
เจ้าคณะอำเภอประจันตคาม

2.พระครูวิจิตรรัตนคุณ
ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอประจันตคาม

3.พระครูกิตติสารประสิทธิ์
เจ้าคณะตำบลประจันตคาม

4.พระครูสุทธโพธิกิจ
เจ้าคณะตำบลโพธิ์งาม เขต ๑

5.พระครูประทีปสิทธิคุณ
เจ้าคณะตำบลหนองแก้ว

ภาพที่ 1สัมภาษณ์

พระครูประโชติสารธรรม

เจ้าคณะอำเภอประจันตคาม

(9/มี.ค./66)

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์

พระครูวิจิตรรัตนคุณ

ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอประจันตคาม

(14/มี.ค./66)

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์

พระครูกิตติสารประสิทธิ์

เจ้าคณะตำบลประจันตคาม

(4/มี.ค./66)

ภาพที่ 4 สัมภาษณ์

พระครูสุทธโพธิกิจ

เจ้าคณะตำบลโพธิ์งาม เขต ๑

(14/มี.ค./66)

ภาพที่ 5 สัมภาษณ์

พระครูประทีปสิทธิคุณ

เจ้าคณะตำบลหนองแก้ว

(15/มี.ค./66)

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/๐๒๘๙

๑ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุญาตแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูล

กราบเรียน พระครูประโชติสารธรรม เจ้าคณะอำเภอประจันตคาม

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province." มีความประสงค์เพื่อเข้าพื้นที่ในการแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ จึงกราบเรียนมายังท่าน เพื่อขออนุญาตให้นักศึกษาเข้าพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูลสำหรับเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงกราบเรียนมาเพื่อขออนุญาต

กราบเรียนด้วยความเคารพ

(พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๗
โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๘๐
ผู้ประสานงาน พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)
โทร. ๐๘๒-๗๑๔-๑๒๒๑

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/ว๐๒๘๘

๑ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

กราบเรียน พระครูประโชติสารธรรม เจ้าคณะอำเภอประจันตคาม

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province." มีความประสงค์ในการขอเข้าสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ จึงกราบเรียนมายังท่าน เพื่อขออนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงกราบเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

กราบเรียนด้วยความเคารพ

(พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๗
โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๘๐
ผู้ประสานงาน พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)
โทร. ๐๘๒-๗๑๔-๑๒๒๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/ว๐๒๘๘

๑ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

กราบเรียน พระครูวิจิตรรัตนคุณ ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอประจันตคาม

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province." มีความประสงค์ในการขอเข้าสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ จึงกราบเรียนมายังท่าน เพื่อขออนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงกราบเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

กราบเรียนด้วยความเคารพ

(พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๗
โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๘๐
ผู้ประสานงาน พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)
โทร. ๐๘๒-๗๑๔-๑๒๒๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/ว๐๒๘๘

๑ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

กราบเรียน พระครูกิตติสารประสิทธิ์ เจ้าคณะตำบลประจันตคาม

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province." มีความประสงค์ในการขอเข้าสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ จึงกราบเรียนมายังท่าน เพื่อขออนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงกราบเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

กราบเรียนด้วยความเคารพ

(พระครูบัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๗
โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๘๐
ผู้ประสานงาน พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)
โทร. ๐๘๒-๗๑๔-๑๒๒๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/ว๐๒๘๘

๑ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

กราบเรียน พระครูสุทธโพธิกิจ เจ้าคณะตำบลโพธิ์งาม เขต ๑

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province." มีความประสงค์ในการขอเข้าสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ จึงกราบเรียนมายังท่าน เพื่อขออนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงกราบเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

กราบเรียนด้วยความเคารพ

(พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๗
โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๘๐
ผู้ประสานงาน พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)
โทร. ๐๘๒-๗๑๔-๑๒๒๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/ว๐๒๘๘

๑ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

กราบเรียน พระครูประทีปสิทธิคุณ เจ้าคณะตำบลหนองแก้ว

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอ ประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province." มีความประสงค์ในการขอเข้าสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ จึงกราบเรียนมายังท่าน เพื่อขออนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงกราบเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

กราบเรียนด้วยความเคารพ

(พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๗
โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๘๐
ผู้ประสานงาน พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)
โทร. ๐๘๒-๗๑๔-๑๒๒๑

ภาคผนวก ช

หนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่ในการทดลองเครื่องมือแจกแบบสอบถาม Tryout

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/ว๐๒๒๘

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่ในการทดลองเครื่องมือ (Try out)

กราบเรียน พระครูถาวรโพธาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอศรีมหาโพธิ

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province." มีความประสงค์ขออนุญาตเพื่อเข้าพื้นที่ในการทดลองเครื่องมือ (Try out) สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์ จำนวน ๓๑ ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ – ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ จึงกราบเรียนมายังท่านเพื่อขออนุญาตเข้าพื้นที่ในการทดลองเครื่องมือ (Try out) ดังกล่าว ให้แก่นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต จะเป็นพระคุณยิ่ง

กราบเรียนด้วยความเคารพ

(พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูถาวรโพธาภิรักษ์ ดร.
เจ้าคณะอำเภอศรีมหาโพธิ

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๗
โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๘๐
ผู้ประสานงาน พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)
โทร. ๐๘-๒๗๑๔-๑๒๒๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/๖๐๒๒๘

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่ในการทดลองเครื่องมือ (Try out)

กราบเรียน พระครูพิพัฒน์ธรรมภาณี เจ้าคณะตำบลหนองโพรง เขต ๑

ด้วย พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๑ นักศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี The Sangha's government according to the Sappurisdhamma principle of the Abbot in Prachantakham District, Prachinburi Province." มีความประสงค์ขออนุญาตเพื่อเข้าพื้นที่ในการทดลองเครื่องมือ (Try out) สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์ จำนวน ๓๑ ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ – ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ จึงกราบเรียนมายังท่านเพื่อขออนุญาตเข้าพื้นที่ในการทดลองเครื่องมือ (Try out) ดังกล่าว ให้แก่นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต จะเป็นพระคุณยิ่ง

กราบเรียนด้วยความเคารพ

(พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๗
โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๘๐
ผู้ประสานงาน พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)
โทร. ๐๘-๒๗๑๔-๑๒๒๑

ภาคผนวก ซ

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	116.7333	333.237	.597	.948
a2	116.9333	323.444	.653	.947
a3	118.3667	339.413	.126	.956
a4	116.6667	328.437	.667	.947
b1	116.6333	327.689	.681	.947
b2	116.7667	329.426	.674	.947
b3	116.6333	331.344	.711	.947
b4	116.7333	326.754	.713	.947
c1	116.8667	322.671	.743	.946
c2	116.6333	325.689	.783	.946
c3	116.9000	327.886	.583	.948
d1	116.7000	322.079	.851	.945
d2	116.8333	322.764	.857	.945
d3	116.9333	323.857	.740	.946
d4	116.7667	324.047	.860	.945
e1	116.7000	328.976	.661	.947
e2	116.9000	318.576	.769	.946
e3	117.0667	327.789	.702	.947
e4	117.2000	328.786	.676	.947
f1	116.7667	327.357	.675	.947

f2	116.4667	330.671	.686	.947
f3	116.6667	332.368	.601	.948
f4	117.1333	339.568	.181	.953
g1	116.7000	329.459	.461	.949
g2	116.5333	324.878	.688	.947
g3	116.5000	326.672	.716	.947
g4	116.5000	326.810	.680	.947
h1	116.8667	328.257	.467	.949
h2	116.5667	331.840	.440	.949
h3	116.5000	327.983	.644	.947

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.949	30

ภาคผนวก ณ

การวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC (Index of Congruence)

ตารางแสดงผลสรุปค่า
ความสอดคล้องของแบบสอบถาม (หาค่าเฉลี่ย IOC)
จากการประเมินความสอดคล้องระหว่างชื่อเรื่องการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย กับรูปแบบและเนื้อหาการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุรภาพเครื่องมือการวิจัย
เรื่อง การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

ลำดับที่	ข้อคำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	ผลรวม	IOC
1	เจ้าอาวาสสั่งให้พระช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
2	เจ้าอาวาสสอนให้พระไม่ทำลายทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
3	เจ้าอาวาสไม่ลักขโมยทรัพย์สมบัติของศาสนสถานหรือไม่	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
4	เจ้าอาวาสปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างขณะอยู่บริเวณศาสนสถาน มีการสำรวมกายวาจา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
5	เจ้าอาวาสให้การต้อนรับบุคคลที่มาขอใช้สถานที่ภายในวัดมากน้อยเพียงใด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
6	เจ้าอาวาสสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมภายในวัดมากน้อยเพียงใด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
7	เจ้าอาวาสอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาขอใช้สถานที่มากน้อยเพียงใด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
8	เจ้าอาวาสรู้จักพิจารณาบุคคลที่เข้ามาในวัดเพื่อขอใช้ประโยชน์สิ่งต่าง ๆ จากทางวัดหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0

ลำดับที่	ข้อคำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	ผลรวม	IOC
9	เจ้าอาวาสรู้จักวางแผนการจัดศาสนสมบัติให้เป็นที่เรียบร้อย เช่น จัดโต๊ะหมู่บูชา จัดพระพุทธรูป	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
10	เจ้าอาวาสรู้จักวิธีดูแลศาสนสมบัติของวัดหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
11	เจ้าอาวาสลงมือปฏิบัติโดยการรักษาศาสนสมบัติร่วมกับพระภายในวัดหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
12	เจ้าอาวาสช่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่บรรพชิตกับคฤหัสถ์หรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
13	เจ้าอาวาสปกป้องคุ้มครองบรรพชิตกับคฤหัสถ์หรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
14	เจ้าอาวาสดูแลเอาใจใส่บรรพชิตและคฤหัสถ์หรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
15	เจ้าอาวาสมีศักยภาพควบคุมและบังคับบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้อยู่ในกฎระเบียบได้หรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
16	เจ้าอาวาสนำพระทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
17	เจ้าอาวาสสนับสนุนให้บรรพชิตกับคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
18	เจ้าอาวาสนำพระทำกิจวัตรประจำวันทุกวันหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
19	เจ้าอาวาสฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมต่างๆ กับหมู่สงฆ์ด้วยกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
20	เจ้าอาวาสมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมภายในวัดทุกงานหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0

ลำดับที่	ข้อคำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	ผลรวม	IOC
21	เจ้าอาวาสให้ความสะดวกแก่ญาติโยมผู้มาทำบุญที่วัดหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
22	เจ้าอาวาสจัดหาพิธีกรมาดำเนินพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในวัดหรือไม่	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
23	เจ้าอาวาสไม่มีอคติแก่ผู้มาบำเพ็ญกุศล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
24	เจ้าอาวาสมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้ามาอยู่ในวัด	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
25	เจ้าอาวาสมีการแจ้งกฎระเบียบในการมาอาศัยภายในวัด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
26	เจ้าอาวาสควรประกาศกฎระเบียบให้ญาติโยมที่มาทำบุญที่วัดทราบหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
27	เจ้าอาวาสควรเข้มงวดกับกฎระเบียบของวัดหรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0
28	เจ้าอาวาสควรไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
29	เจ้าอาวาสสมควรมีสิทธิ์ไล่ผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาทออกจากวัดหรือไม่	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
30	เจ้าอาวาสควรมีหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผลรู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล ในการพิจารณาผู้ที่ไม่อยู่ในโอวาสของเจ้าอาวาสออกจากวัดหรือไม่	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
ผลรวมค่าเฉลี่ย								0.94

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล : พระอดิเรก อุชุจาโร (ณ นครพนม)

วัน เดือน ปีเกิด : 30 ตุลาคม 2531

ภูมิลำเนา : 64 หมู่ 3 ตำบลประจันตคาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2559 **:** สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดแจ้ง

พ.ศ. 2563 : สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2564 **:** ศึกษาปริญญาโทมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตำแหน่งงาน : พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

สถานที่ทำงาน : โรงเรียนอนุบาลประจันตคาม